

LETO XIV Številka 32
Jesenice, 11. avgusta 1972

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE
— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, združeno podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE Ljubljana — Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Gregor Klančnik, generalni direktor ZP Slovenske železarne

Iz prvega v drugo polletje

Prvo polletje drugega leta petletnega razvojnega obdobja 1971 do 1975 je za nami. Četudi je družbeni načrt, kateri naj bi usmerjal razvojne tokove naše republike, izdelan šele v osnutku, ki bo med razpravo še pretrpel določene spremembe, že vemo, da mu je za prva leta naloga odredjena in to je stabilizacija gospodarstva. Šele na stabilnem gospodarstvu lahko izpeljemo tudi druge, v osnutku načrta zamišljene razvojne ambicije na vseh področjih družbene reprodukcije.

Stabilizacija gospodarstva sigurno ne pomeni stagnacij. Zadrževanje proizvodnje ustvarjalnosti je najslabša od rešitev, kar posebno velja za kapitalno intenzivno, z visokimi fiksnimi stroški obremenjeno črno metalurgijo. Že ob snovanju in sprejemanju gospodarskega načrta za letošnje leto, smo se tega zavdali in predpostavljali, da je vsaka tona doma več izdelanega jekla korak k stabilizaciji. V takšni logiki smo se tudi v prvem polletju z več ali manj uspeha prizadevali za njegovo izpolnitev.

Ob tem, da smo pri načrtovanju vedeli k kakšnim kapacitetami razpolagamo in kakšne optimalne rezultate v danih pogojih lahko pričakujemo, pa smo na finančno ekonomski strani tavalili v megli in le po občutku izdelali prognozo gibanja našega dohodka.

v blag. proizv.	z dosežkom	301.526 ton	ustvarili	98 %
v realizaciji	z dosežkom	1.156,0 milij. din	ustvarili	98 %
v celot. doh.	z dosežkom	1.306,8 milij. din	ustvarili	99 %
v proiz. stroških	z dosežkom	850,8 milij. din	ustvarili	97 %
v dohodku	z dosežkom	305,0 milij. din	ustvarili	104 %
v bruto akumul.	z dosežkom	166,8 milij. din	ustvarili	106 %
izpl. OD bruto	z dosežkom	196,5 milij. din	ustvarili	103 %

Zadnji dve postavki sta tisti, ki nas pripadnike teh delovnih skupnosti kot samoupravljalce najbolj zanima. Medtem, ko smo v fizičnem obsegu proizvodnje za načrtom zaostali za 2% in enako tudi v prodaji izdelanega blaga, smo seštevek amortizacije, dobička in na-

Delavski svet našega združenega podjetja je zato finančni del gospodarskega načrta za leto 1972 sprejel s pripombo, da bo ta šele po sklenitvi prvega polletja postavljen v realne okvire. Pravilo, da je vsako načrtovanje boljše kot nobeno, se je tudi v tem slučaju izkazalo. Ugotovitev, ki smo jo izrekli v gospodarskem načrtu, da se stabilizacije železarji lahko samo veselimo, se je pokazala kot pravilna tudi na finančnem delu njegovega ustvarjanja.

Značilnosti izvrševanja gospodarskega načrta

Osnovna značilnost izvrševanja gospodarskega načrta v prvem polletju letošnjega leta je naslednja. Polovico letne kvote načrta smo

ših bruto prejemkov, z realiziranim zneskom 363,3 milij. din za 4,8% prekoračili. V tem je samoupravnost, podjetnost, prizadevnost, gospodarnost in tudi iznajdljivost. Vse te vrline pa so v posameznih organizacijah združenega dela prišle nekje bolj, drugje manj do zraza.

Sestanki delovnih skupin v prvi polovici 1972. leta

Za nami je obdobje (letošnje prvo polletje), za katerega je značilno dokaj živo delovanje delovnih skupin. Še posebej to velja za februar, marec in april, ko so delavci na svojih sestankih razpravljali o odnosih z GPŽ, o novem sistemu nagrajevanja in o nagradah ter priznanjih za jubilarne dela. K vsem tem vprašanjem so pristopili zelo zavzeto in odgovorno in na osnovi teh razprav je delavski svet Železarne sprejel sklepe, ki temelje na zaključkih sestankov.

Glede na dogovor, da bo vsebina sestankov analizirana sproti s pojavom posamezne tematike in njeno razpravo v delovnih skupinah, si

tokrat oglejmo samo pogostost sestajanja.

Število sestankov delovnih skupin v 1. polletju 1972. po obratih in delovnih enotah:

(Nadaljevanje na 11. str.)

Intenzivno delo pri uresničevanju ustavnih dopolnil

V četrtek, 3. avgusta, je predsednik odbora za izvajanje ustavnih dopolnil Dušan Stare, sklical prvo sejo odbora. Na tej seji je odbor na predlog predsednika formiral 5 delovnih grup, ki bodo delovale pri odboru po konkretnih vprašanjih in nalogah, ki so vsebovane v programu, ki ga je na 9. seji potrdil delavski svet Železarne. Posamezne delovne grupe, ki štejejo od 5 do 8 članov, ki jih vodje delovnih grup po potrebi lahko razširijo, bodo vodili:

— za tehnološko-organizacijsko opredelitev in kadrovska vprašanja v TOZD, glavni direktor Železarne mag. inž. Peter Kunc,

— za ekonomske osnove TOZD, direktor sektorja za ekonomiko in organizacijo mag. dipl. oec. Rudi Rozman,

— za gospodarske odnose med TOZD v tovarni, vodja tehnološke priprave dela dipl. inž. Martin Šketa,

— za statutarna vprašanja in samoupravne akte, vodja pravne službe dipl. pravnik Alojz Dolgan,

— za samoupravljanje v TOZD, direktor kadrovskega sektorja dipl. politolog Tomaž Ertl.

Naloge delovnih grup in vprašanja, ki jih morajo razčistiti so načelno vsebovana v že omenjenem programu. Na seji so sprejeli več konkretnih zadolžitvev in obveznosti, pri svojem delu pa se bodo povezovali tudi z nosilci dela pri uresničevanju ustavnih dopolnil v železarni Ravne in Štore in na ZP Slovenske železarne. Dogovorili so se, da bi gradivo v zvezi s konstituiranjem TOZD moralo biti pripravljeno za javno razpravo v mesecu novembru. Gradivo naj bi bilo oblikovano v več variantah, da bi se v javni razpravi in v samoupravnih organih člani kolektiva lahko odločali za najboljšo oziroma najoptimalnejšo rešitev.

V našem glasilu bomo tekoče informirali naše bralce o delu odbora oziroma posameznih delovnih grup.

(Nadalj. na 8. in 9. str.)

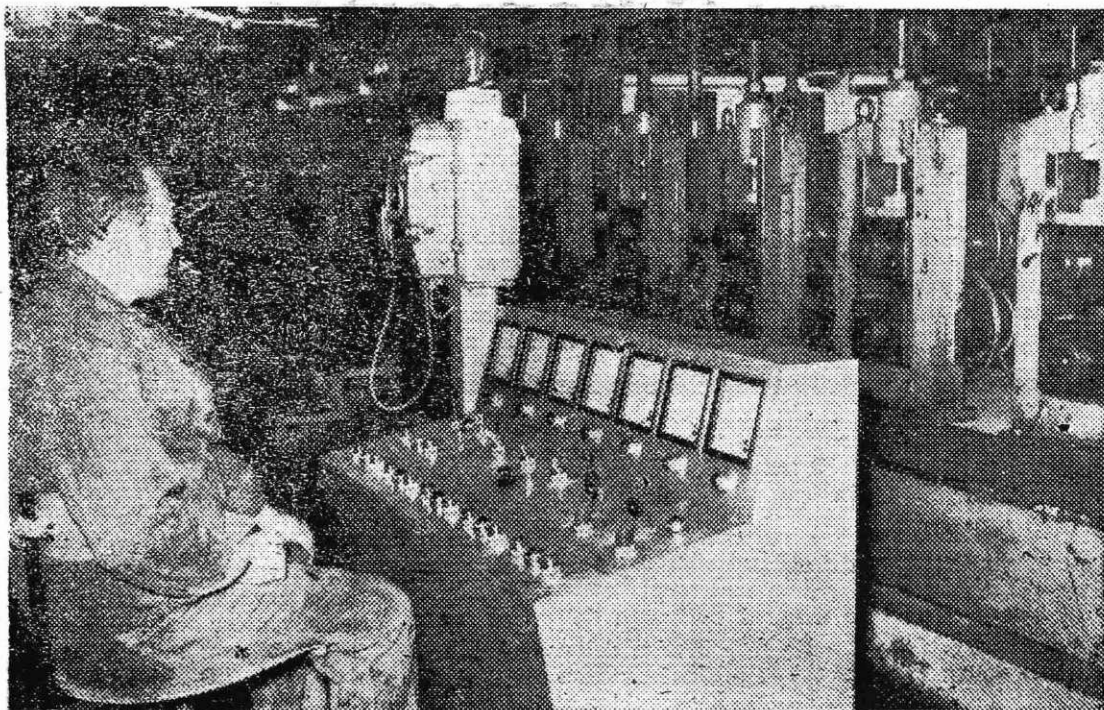
V juliju 47 poškodovanih delavcev

Po podatkih službe za varstvo pri delu je bilo v juliju poškodovanih 47 naših sodelavcev. Zaradi poškodb na delovnih mestih je bilo v juliju izgubljenih 716 delovnih dni. V talilnicah je bilo 10 poškodb — 243 dni, valjarne

Bela 5 poškodb 109 dni, valjarne Javornik 7 poškodb 95 dni, v predelovalnih obratih 15 poškodb 136 dni, na vzdrževanju 7 poškodb, od tega 1 s smrtnim izidom in 88 izgubljenih dni, ter na transportu 3 poškodbe in 45 dni.

V juliju v energetskih obratih in upravnih službah poškodb na delovnih mestih niso imeli.

Na poti v službo je bila v vzdrževalnih obratih 1 poškodba in 23 izgubljenih dni.



Sodelavec pri komandnem pultu na oblikovalni progi ROSSI v profilarni

Eno leto je minilo od sprejetja zveznih in pol leta od sprejetja republiških ustavnih dopolnil. Nedvomno XXI., XXII. in XXIII. zvezno oziroma XXVII., XXVIII., XXIX. in XXX. republiško ustavno dopolnilo predstavljajo takšno obsežnost nalog, vprašanj, dilem in odgovorov, da bi kakršno koli prebivanje ali umetno uresničevanje besed ustavnih dopolnil bolj zavrlo, kot pospešilo uresničevanje temeljnih socialističnih samoupravnih pravic in dolžnosti ter družbenoekonomskih odnosov delavcev v združenem delu. Seveda pa bi ostajanje samo pri besedah v obratnem smislu pomenilo prav tako stagnacijo pri nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov.

V naši železarni smo prešli prek prve faze razgovorov in razčiščevanj osnovnih vprašanj do delovnega programa, ki zelo natančno in konkretno zajema vse ključne naloge in vprašanja, ki jih je potrebno narediti in razčistiti pri uresničevanju ustavnih dopolnil oziroma oblikovanju temeljnih organizacij združenega dela in samoupravnega sporazuma kot najvišjega samoupravnega dokumenta podjetja. Za realizacijo nalog v drugi fazi je odgovoren posebni odbor, ki ga je na zadnji seji imenoval delavski svet podjetja in ki bo ob sebi formiral več delovnih grup za uresničitev posameznih nalog. Pri tem je potrebno poudariti, da je to zelo odgovorno politično in strokovno delo. V zadnjem tromesečju, v tako imenovani tretji fazi, naj bi tekla široka javna razprava v delovnem kolektivu in političnih organizacijah o pripravljenem gradivu,

Od razčiščevanj in besed k dejanjem

v zadnji, četrti fazi pa naj bi se izvršilo konstituiranje temeljnih organizacij združenega dela v Železarni. Seveda so posamezne faze dela omenjene bolj zaradi lažjega razumevanja obsežnosti nalog in poteka njihovega uresničevanja, medtem ko moramo na uresničevanje ustavnih dopolnil gledati kot na proces, ki s formiranjem temeljnih organizacij združenega dela ni zaključen, temveč bo doseženo potrebno neprestano dograjevati in izpolnjevati. Dejstvo je namreč, da se Železarna tako v tehnološko proizvodnem pogledu, kakor organizacijsko stalno razširja in izpopolnjuje, zato bo potrebno tudi doseženo stopnjo samoupravne organiziranosti stalno izpopolnjevati.

Če so bile še pred nekaj meseci v podjetju prisotne dileme, ali naj Železarna kot celota predstavlja temeljno organizacijo združenega dela od družbe, poslovnih partnerjev, ali gremo na konstituiranje več TOZD, je v prvi fazi ta dilema vsaj načelno razčiščena. Železarna kot podjetje naj bi bila sestavljena iz več temeljnih organizacij združenega dela. Koliko in kje, v kakšni dimenziji in obliki, na to morajo v prvi vrsti dati odgovor strokovnjaki. Le-ti morajo odgovoriti na zastavljena vprašanja, kateri obrati ali delovna enota ali enote bodo optimalno predstavljale družbenoekonomsko zaokroženo in učinkovito celoto. Celoto, ki bo tehnološko in organizacijsko zaokrožena, ki bo predstavljala osnovno celico združenega dela,

osnovni ekonomski ali samoupravni subjekt. Kajti če hočemo, da bodo TOZD resnične ekonomske in samoupravne strukture, delovno, tehnološko in funkcionalno zaokrožene celote, potem se najbrž zavedamo, da bo potrebno mnogo stvari v tej drugi fazi temeljito razčistiti. Tu gre na primer za eno osnovnih vprašanj: stroškovno-dohodkovni kriteriji; za oblikovanje zaokroženih celot, v katerih bo mogoče kar najbolj natančno ugotovljati stroške in ki bodo sposobne samostojno izražati rezultate svojega dela ali v interni (notranji trg) ali eksterni (zunanji trg) realizaciji.

Nič manj ni pomembno in kompleksno vprašanje odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela v okviru Železarne in odnosov določenih TOZD ter Železarne kot celote do tretjih oseb. Vprašanja investicij, amortizacije, dosedanjih obveznosti itd., itd. Vse to mora biti zelo natančno in konkretno opredeljeno v samoupravnem sporazumu kot najvišjem samoupravnem dokumentu Železarne, sklenjenim med TOZD.

V tej drugi fazi bo potrebno ravno tako opredeliti in določiti ustrezno mesto strokovnim službam, ki bodo tudi po konstituiranju TOZD ostale skupne službe za vse TOZD in podjetje. Ali bodo delovale kot samostojna TOZD ali kot posebne samoupravne skupnosti, je stvar presoje in strokovne odločitve. Vsekakor pa bo treba natančno v samoupravnem sporazumu napisati, kako se bo oblikovala njihova materialna osnova, njihove obveznosti oziroma dolžnosti in odgovornosti do TOZD in drugo. Vse bo moralo biti zelo jasno, čisto in nedvoumno napisano, da se bo vedelo, kdo pije, kdo plača, kar velja tudi za medsebojne odnose med TOZD.

Seveda pa bo skladno s tem potrebno dograjevati in kakovostno krepiti samoupravni sporazum na nivoju združenega podjetja Slovenske železarne, v okviru katerega predstavlja naša železarna primarno asociacijo temeljne organizacije združenega dela. Nadalje vprašanje zastopstva tovarne v ZPSZ, oziroma kako bodo oblikovane delegacije, ki bodo zastopale TOZD in tovarno v ZPSZ in drugo.

V tem trenutku je zelo težko podrobno, še težje pa konkretno obravnavati množico vprašanj in nalog, ki jih bo moral odbor s svojimi delovnimi skupinami opraviti v tem času. Tudi namen tega razmišljanja je bil, da vsaj v grobem spoznamo obsežnost in odgovornost, predvsem pa nujno strokovno prisotnost in politično zrelost pri uresničevanju ustavnih sprememb oziroma konstituiranju temeljnih organizacij združenega dela in oblikovanju samoupravnega sporazuma med TOZD, kot najvišjega samoupravnega dokumenta Železarne. V tem zelo posplošenem razmišljanju nismo omenjali drugih samoupravnih aktov od statuta TOZD in različnih pravilnikov, ki bodo morali vzporedno rasti ob reševanju ostalih nalog. Dejstvo je, kakor je bilo že večkrat poudarjeno, da bodo vse stvari morale biti zelo natančno in precizno opredeljene in napisane, da se bo vedno in v vsakem primeru vedelo, kakor pravimo, kdo pije in kdo plača.

Razen tega pa iz zapisanih misli lahko spoznamo, da smo v Železarni prešli od besed in nedoločenih tavanj k zelo konkretnemu, poglobljenemu in kakovostnemu razmišljanju o najbolj ključnih vprašanjih, ki jih je potrebno razčistiti pri oblikovanju temeljnih organizacij združenega dela. Še bolj pomembno pa je to, da v Železarni nismo šli v nobene skrajnosti in da je dovolj prisotna tako strokovna kakor politična presoja, kar je jamstvo, da bodo ustavna dopolnila uresničena v smislu naše specifikke, brez šablon in receptov.

Železarski globus

AVSTRIJA — Železarna VOEST v Linzu pripravlja obsežen investicijski program. Po končani izgradnji nove LD jeklarne z napravo za kontinuirno vlivanje bodo povečali proizvodno zmogljivost od sedanjih 2,3 na 3,1 milij. ton letno. Z gradnjo nove hladne valjarne s tandem progo, ki bo imela štiri ogrođa, bodo povečali proizvodnjo hladno valjane pločevine od 600.000 na 1,1 milij. ton letno. Nove naprave bodo pričele obratovati v obdobju do konca leta 1973.

BRAZILIJA — V tej južno-ameriški državi odkrivajo vedno nove rezerve kvalitetne železove rude. V zvezni državi Para (Severna Brazilija) so ugotovili zanesljive rezerve železove rude s 67 % železa v višini 1,6 milijarde ton. Možne rezerve pa cenijo celo na 6,6 milijarde ton.

JAPONSKA — Prišel je obratovati nov plavž v železarni Oita železarske družbe Nippon Steel Corp. Osnovni tehnični podatki tega gigantskega plavža so: koristna prostornina 4158 m³, premer talilnika 14 m, štiri prehodne odprtine, dve žlindrenici, 38 pihalic, pritiska na žrelu 2,5 at in temperatura vpihanega zraka 1250° C, dnevna proizvodnja 9000—10000 ton grodila.

ROMUNIJA — Ta država uvaža vedno večje količine železove rude iz Indije. Za leto 1973 je sklenjena pogodba za uvoz 1,8 milij. ton.

SOVJETSKA ZVEZA — Ob obali Azorskega morja, samo 20 km od železarne Ždanov, so odkrili novo nahajališče kvalitetne železove rude. Zaloge cenijo na 300 milij. ton, kar bi krilo potrebe ždanovske železarne za 30 let.

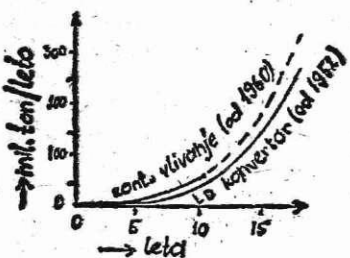
Kontinuirno vlivanje in LD konvertor

Diagram kaže zanimivo primerjavo naraščanja proizvodnje surovega jekla v LD konvertorjih in uporabe kontinuirnega vlivanja. Pri LD konvertorjih je vzeto kot začetek leto 1952 in pri kontinuirnem vlivanju leto 1960. Proizvodnja surovega jekla v LD konvertorjih je pričela strmo naraščati po letu 1960.

Leta 1971 je dosegla številko 250 milijonov ton. Vsa gibanja kažejo, da bo hitro naraščala tudi v bodoče.

Kontinuirano vlivanje se je razvijalo nekoliko počasneje. Leta 1960 je bilo inštaliranih zmogljivosti po vsem svetu le 1 milijon ton. V začetku letošnjega leta so narasle na 72 milijonov ton. Iz diagrama

ma vidimo zanimivo primerjavo. V preteklih 12 letih so zmogljivosti naprav za kontinuirno vlivanje naraščale prav tako kot pri konvertorjih v prvih 12 letih.



Iz te primerjave sledi logično vprašanje. Ali bo krivulja naraščanja kontinuirnega vlivanja v svetu tudi v prihodnjih osmih letih enaka kot pri LD konvertorjih? Strokovnjaki za ta način vlivanja mislijo, da bo!

Kaj dela naš sindikat

V sredi preteklega leta so bile povišane tarifne postavke v kovačnici na Jesenicah. Po tej spremembi je tako n. pr. tretji kovač v kovačnici na Jesenicah uvrščen v sedmo skupino, v kovačnici na Javorniku pa v peto.

Ker smo zaposleni na Javorniku menili, da taka rešitev ni pravična, smo se 20. decembra 1971 obrnili s pritožbo na komisijo za medsebojne odnose in nagrajevanje v obratu strojno vzdrževanje. Pritožbo je podpisalo pet prizadetih delavcev, vendar pa do danes še ni bilo odgovora.

Iz tega razloga in ker je problem obstajal naprej, smo 30. maja letos napisali pritožbo tudi na osnovno organizacijo sindikata Železarne. Toda po več kot dveh mesecih

tudi od tu ni nobenega odgovora. S takim odnosom in ravnanjem našega sindikata pa ne moremo biti zadovoljni.

Menimo, da je sindikat naša organizacija, ki bi morala prisluhniti našim zahtevam. Morda so se o stvari zanimali na obratovodstvu, vendar pa bi morali vprašati tudi nas, predvsem pa nam tako ali drugače odgovoriti.

Prav gotovo, če bi bile stvari rešene pravilno, ne bi prišlo do teh pritožb.

Delavci strojnih delavnic — kovačnice Javornik: Štefan Ficko, L. Velkovski, Stane Benčina, Cveto Kemperle, Karel Špan in Franc Peranec

Na osnovi potreb po žerjavovodjih objavljamo interni

RAZPIS
za žerjavovodski tečaj

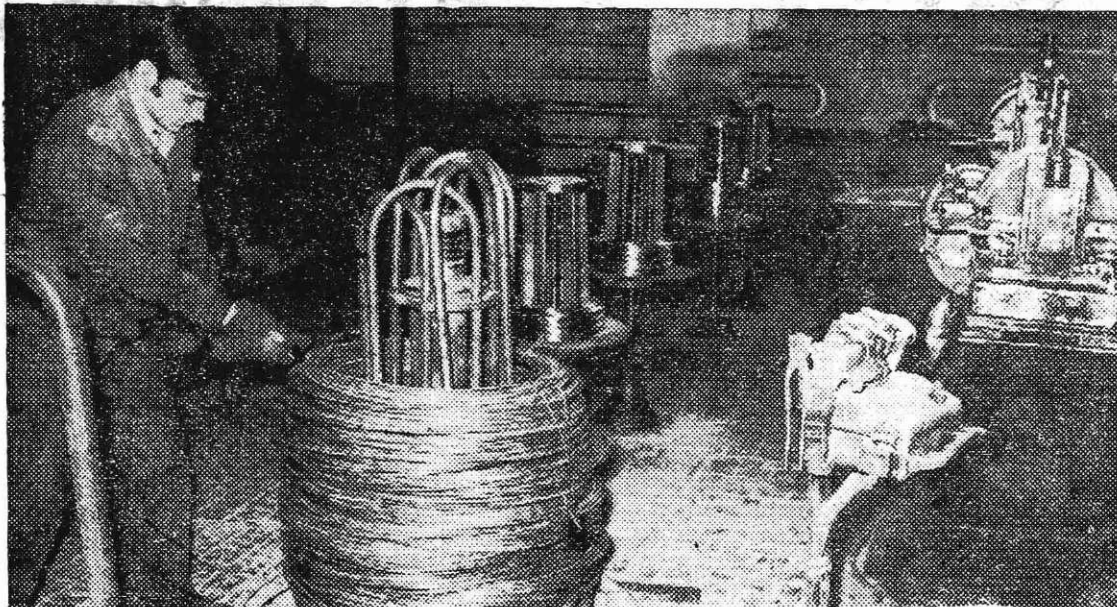
Pogoja za sprejem sta:

— da imajo kandidati dokončanih najmanj 6 razredov osnovne šole

— da bodo psihofizično ustrezali zahtevam delovnega mesta.

Na razpis se lahko prijavijo tudi članice delovne skupnosti. Prijave z ustreznimi podatki in šolsko izobrazbo morajo interesenti predložiti do 1. 9. 1972 na kadrovski sektor.

KADROVSKI SEKTOR



Sodelavci v žičarni so v juliju izvršili plan skupne proizvodnje z 96,3 %

Izvršitev programa skupne in blagovne proizvodnje ter odprave za julij 1972

Del. enota	SKUPNA PROIZVODNJA			BLAGOVNA PROIZVODNJA			Odprava
	program	izvršitev	%	program	izvršitev	%	
Plavž	13.100	9.511,6	72,6				
SM jekl.	27.340	24.295,2	88,9				
El jekl.	15.200	13.908,2	91,5				
Livarne	134	135,1	100,8	50	32,3	64,3	32,3
Šamotarna	1.530	1.240,6	81,1	290	135,7	46,8	135,7
TALILNICE:	57.304	49.090,7	85,7	340	168,-	49,4	168,-
Blum. štekel.	43.510	41.300,6	94,9	6.500	6.771,6	104,2	6.330,8
Profilarna	1.100	1.183,9	107,6	1.090	1.174,1	107,7	1.000,4
Valj. žice	9.500	8.781,8	92,4	3.000	2.926,1	97,5	3.009,5
Lahke proge	2.645	2.728,7	103,2		146,3		146,4
VALJARNA BELA:	56.755	53.995,-	95,1	10.950	11.018,1	104,-	10.487,1
Valj. 2400	8.290	8.961,4	108,1	8.270	8.957,6	108,3	8.308,3
Jeklovlek	1.500	1.508,7	100,6	1.500	1.508,7	100,6	1.538,6
VALJ. JVK.:	9.790	10.470,1	106,9	9.770	10.466,3	107,1	9.846,9
Hladna valj.	2.300	2.347,9	102,1	2.290	2.309,3	100,8	2.298,2
Žičarna	4.740	4.566,8	96,3	2.930	2.983,3	101,8	3.029,8
Žebljarna	885	755,3	85,3	872	749,-	140,6	763,6
Elektrode	1.000	1.032,1	103,2	995	1.023,9	102,9	1.076,1
Prašek							28,8
PREDEL. OBRATI:	8.925	8.702,1	97,5	7.087	7.065,5	99,7	7.196,5
ŠKUPAJ:	132.774	122.257,9	97,5	27.787	28.717,9	103,4	27.698,5
Tuja pred. It.	750	49,3	6,6	750	49,3	6,6	110,1
prof.		30,8			30,8		30,8
ŽELEZARNA:	133.524	122.338,-	91,6	28.537	28.798,-	100,9	27.839,4

Planirane proizvodnje za dom je 193 ton, izvršene pa 243,2 toni.

Kljub večji odsotnosti, ki je za ta mesec običajna in raznim težavam, ki so bile prisotne prek vsega meseca, smo programirano odpravo presegli, nekoliko pa smo zaostali za družbenim planom. Popolnoma drugačna slika je v skupni proizvodnji, kjer smo močno zaostali za planiranimi obvezami. Družbeni plan smo izpolnili le z 89,6 %, program pa z 91,6 %.

K tako slabemu rezultatu so veliko prispevale topilnice, ki so operativni program izpolnile samo z 85,7 % in valjarne Bela z 95,1 %.

Analiza dela po obratih

TALILNICE:

Mrzel hod od 4. do 12. 7. in prodor surovega železa med 24. do 27. 7. na plavžu I., sta glavna vzroka za neizpolnitev programa na plavžu. Obe je klarni sta zaradi izpada kisikarne močno zaostali za programiranimi obvezami.

VALJARNE BELA:

Tako bluming kot štekel sta imela težave skozi ves mesec v večjih zastojih, okvar žerjavov in pomanjkanju valjev. Delne težave je imel obrat štekel z adjustiranjem TVT za hladno valjarno zaradi pomanjkanja delovne sile.

Valjarna žice se od generalnega remonta še ni opomogla. V skupni proizvodnji je zaostala za programom za 718 ton. Glavni vzroki za tako zaostajanje so elektro in mehanski zastoji in v zadnjem času pomanjkanje delovne sile.

V profilarni smo imeli stalne težave v preskrbi z vložkom. Krožne škarje za razrez TVT so ozko grlo, saj ne morejo kljub nadurnemu delu zadovoljiti po količini potrebam profilarne v celoti. Z začetkom obratovanja novih Bronxovih škarij za razrez, bo to ozko grlo odpravljeno.

Lahke proge so tudi v mesecu juliju planske obveze izpolnile in so v celoti zadovoljile potrebam jeklovleka po vložku.

VALJARNE JAVORNIK:

Valjarna debele pločevine in jeklovlek sta izpolnila tako plan skupne kot tudi blagovne proizvodnje. Tudi v teh dveh obratih je bilo občutiti pomanjkanje delovne sile.

PREDELOVALNI OBRATI:

Program za julij sta izpolnila hladna valjarna in elektrodni obrat v skupni in blagovni proizvodnji, žičarna pa samo v blagovni proizvodnji. Pohvala gre hladni valjarni, ki je kljub slabi zalogi vložka uspela programirane obveze izpolniti.

Žebljarna je zaostala za programom zaradi večje odsotnosti, ter delno zaradi pomanjkanja vložka zaradi okvare osemstopenjskega Herborn stroja v žičarni. Šk-

DEŽURNA SLUŽBA

	Telefon	
	v pisarni	doma
SOBOTA, 12. avgusta:		
Jože Košir, transport	451	81-022
NEDELJA, 13. avgusta:		
inž. Avgust Karba, dir. proizvodnje	270	693
PONEDELJEK, 14. avgusta:		
Edi Cenček, TSV	548	727
TOREK, 15. avgusta:		
inž. Vladimir Senčar, valjarna	850	81-892
SREDA, 16. avgusta:		
Ciril Odlasek, valjarna Javornik	620	776
ČETRTEK, 17. avgusta:		
inž. Emil Ažman, TSM	809	81-716
PETEK, 18. avgusta:		
inž. Boris Bregant, OPTIO	801	81-628

Dežurna služba traja od datuma nastopa od 7. ure do naslednjega dne do 7. ure zjutraj. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja na telefon 410. Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

PERSONALNE VESTI ZA MESEC JULIJ 1972

V mesecu juliju je bilo sprejetih 92 delavcev, delovno razmerje je prenehalo 94 delavcem.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Stanko Bertoncelj, 1917, valjarna Bela — 32 1/2 let v ZJ, Peter Grbič 1928, OTK — 25 1/2 let v ZJ, Anton Jasnič, 1920, tehnična služba vzdrževanja — 21 1/2 let v ZJ, Stanko Javh, 1917, valjarna debele pločevine — 30 let v ZJ, Mirko Jurkovič, 1911, strojno vzdrževanje — 35 let v ZJ, Stane Koblar, 1919, transport — 34 let v ZJ, Anton Košir, 1917, varnostna služba — 35 let v ZJ, Filip Koželj, 1914, tehnična služba vzdrževanja — 28 1/2 let v ZJ, Alojz Malej, 1916, strojno vzdrževanje — 34 let v ZJ, Jože Mulej, 1916, strojno vzdrževanje — 26 let v ZJ, Janez Pikon, 1913, transport — 35 let v ZJ, Karel Nagode, 1908, VEN — 35 let v ZJ, Rudolf Osredkar, 1914, valjarna Bela — 26 let v ZJ, Jože Skube, 1910, strojne delavnice — 33 let v ZJ, Pavel Zaletel, 1912, strojno vzdrževanje — 34 let v ZJ, Anton Zupan, 1922, lahka proga — 31 let v ZJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: Angela Bevc, 1933, jeklovlek — 18 let v ZJ, Ivan Brajkovič, 1926, PIV — energija — 16 let v ZJ, Angel Cufar, 1922, martinarna — 19 let v ZJ, Janez Iskra, 1927, žičarna — 12 let v ZJ, Rozalija Noč, 1919, gradbeno vzdrževanje — 15 1/2 let v ZJ, Matija Rauh, 1915, martinarna — 23 let v ZJ, Feliks Travnik, 1914, gradbeno vzdrževanje — 34 1/2 let v ZJ.

Vsem upokojenim delavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

UMRLI SO: Kole Arsov, 1953, žičarna — 1 leto v ZJ, Ahmed Numanović, 1951, VEN — 1 leto v ZJ, Jože Rehberger, 1910, transport — 26 let v ZJ, Janez Robič, 1938, valjarna žice — 12 1/2 let v ZJ, Jože Smolej, 1921, varnostna služba — 31 let v ZJ, Stanko Zupančič, 1921, tehnična priprava dela — 31 let v ZJ.

Svojcem iskreno sožalje!

ODSLI V JLA: Boris Atansovski, 1953, valjarna debele pločevine, Drago Kalamar, 1953, strojno vzdrževanje, Boro Ristov, 1953, strojno vzdrževanje, Gorgi Spasevski, 1953, martinarna, Gorge Stankov, 1951, valjarna Bela, Branko Stevanič, 1953, elektro jeklarina.

IZKLJUCENI SO BILI: Esad Ajdarović, 1952, Javornik I, Tomaž Babič, 1945, hladna valjarna, Ibrahim Bečarevič, 1954, žičarna, Azim Bjelobrič, 1954, valjarna Bela, Case Blaževski, 1951, strojno vzdrževanje, Isak Bojaj, 1952, jeklovlek, Jovan Brkič, 1943, elektro peč, Joso Čengija, 1949, martinarna, Ana Černe, 1939, šamotarna, Rozalija Čučak, 1937, valjarna Bela, Stanko Danilović, 1951, valjarna 2400, Edhem Duratbegović, 1938, žičarna, Maks Gerdej, 1949, hladna valjarna, Zvonimir Horvat, 1950, profilarna, Vehid Kadirič, 1950, valjarna Bela, Mirko Kobilica, 1955, elektrodni oddelek, Dušan Kocev, 1951, visoke peči, Danijel Kokošinek, 1931, hladna valjarna, Ibro Korač, 1952, plavž, Jože Košir, 1947, strojno vzdrževanje, Sait Ličina, 1962, strojno vzdrževanje, Krstan Lončar, 1953, visoke peči, Began Majdančič, 1952, elektro peč, Bogdan Medić, 1953, šamotarna, Dobro Milanov, 1950, šamotarna, Djordje Mitrov, 1949, martinarna, Franc Mrkša, 1923, žičarna, Mirko Muždeka, 1954, plavž, Nedeljko Muždeka, 1954, elektro peč, Muhamed Omerčić, 1951, šamotarna, Stanko Pavlov, 1953, hladna valjarna, Nedeljko Perković, 1954, jeklovlek, Munib Pirič, 1953, visoke peči, Čedo Puhalič, 1955, strojno vzdrževanje, Franc Pungartnik, 1946, valjarna Bela, Cveto Pungertar, 1952, valjarna Bela, Drago Railič, 1953, plavž, Ivica Razinger, 1946, jeklovlek, Rado Rupnik, 1948, strojno vzdrževanje, Pande Saplamaev, 1950, valjarna žice, Stefan Sedežek, 1949, žebljarna, Grozdan Stojanov, 1950, jeklovlek, Franc Strbal 1927, elektrodni oddelek, Selman Šabanaj, 1952, jeklovlek, Drago Suligoj, 1949, strojno vzdrževanje, Slavko Tipovski, 1942, žičarna, Zinka Toč, 1951, socialno zdravstvena služba, Mile Trajkovski, 1950, hladna valjarna, Zejnil Tufekčić, 1950, jeklovlek, Jovo Vergič, 1953, plavž, Dane Vujinović, 1940, plavž, Milan Zgaga, 1948, transportna služba, Milan Žutič, 1951, valjarna žice.

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Tudi letos po graničarskih stezah

V petek, 28. julija je bila razširjena seja komisije za splošni ljudski odpor, obrambno vzgojo mladih in sodelovanje z graničarji pri predsedstvu občinske konference ZMS Jesenice.

V prvi točki je stekla razprava o praznovanju 15. avgusta, dneva graničarjev. Praznika nikdar ne praznujejo le graničarji, temveč skupaj z njimi tudi ostali občani, predvsem mladinci.

Tako bo 12. avgusta organiziran pohod po graničarskih stezah, ki se ga bodo udeležili graničarji ter mladi iz Železarne, Gradisa in iz Mojstrane. Med pohodom bodo obiskali tri karavle, popoldne pa bo športno srečanje v malem nogometu in ostalih panogah.

V nedeljo, 13. avgusta bo v šahovskem domu na Jesenicah tekmovanje ekip JLA, Železarne, Gradisa in ostalih aktivov, zmagovalec bo prejel pokal občinske konference ZMS.

V dneh pred praznikom bo tovarniška konferenca ZMS Železarne organizirala predavanja o planinstvu na nekaterih karavlah, na sam praznik, 15. avgusta, bodo predstavniki mladih obiskali vse karavle v občini in graničarje obdarili s knjigami in ploščami. Tega dne pa bodo gostje graničarjev tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine in predstavniki vseh delovnih organizacij občine, saj ima vsaka karavla dva ali več pokroviteljev.

Vendar bodo to le osrednje prireditve in skupne akcije, predvidenih je več srečanj, športnih tekmovanj in skupnih proslav.

Komisija je razpravljala tudi o letošnjem dnevu planincev, ki bo 9. in 10. septembra v Završnici pri Zirovnici in bo posvečen 50-letnici smrti sekretarja SKOJ, Dragoljuba Milovaniča.

Planinci vse Slovenije se bodo 9. septembra zbrali v Završnici in skupaj s taborniki tekmovali za Milovanovičev memorial, zvečer pa bodo pripravili krajši kulturni program. V nedeljo, 10. septembra bo ob 10. uri predvidoma vaja gorske reševalne službe, ki bo prikazala reševanje v steni in koncert godbe na pihala. Na svečani proslavi, začela se bo ob 11. uri, bosta predvidoma govorila dr. Miha Potočnik in Maksimovič Vladimir, predsednik Zveze mladine Jugoslavije. V kulturnem programu pa bodo sodelovali godba, pevci in recitatorji. Predvidoma se bo na svečanstvi zbralo nekaj tisoč ljudi, predvsem mladih. Na seji komisije so razpravljali tudi o programu dela komisije do aprila prihodnjega leta, ki pa ga bodo sprejeli na naslednji seji.

KDAJ IN KAKO V POKOJ

V drugem nadaljevanju pod tem naslovom želimo bralce informirati še o nadaljnjih predpisih iz zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Pridobitev in določitev pravic borcev narodnoosvobodilne vojne:

Obravnavano poglavje zakona govori o zavarovanih — udeležencih narodnoosvobodilne vojne (borci NOV), ki se jim po tem zakonu ves čas od vstopa v narodnoosvobodilni boj oziroma od začetka aktivnega in organiziranega dela za narodnoosvobodilni boj do 15. maja 1945 šteje dvojno v posebno dobo in borci NOV, ki so stopili v narodnoosvobodilni boj oziroma začeli aktivno in organizirano delati za narodnoosvobodilni boj 9. septembra 1943 ali pozneje in se jim ta doba šteje enojno.

Zavarovanec — borec NOV pred 9. 9. 1943 pridobi pravico do starostne pokojnine:

1. ne glede na starost — ko dopolni pokojninsko dobo 35 let (moški) oziroma 30 let (ženske);

2. ko dopolni starost 55 let (moški) oziroma 30 let (ženska), če ima najmanj 20 let pokojninske dobe, dopolnjene kadarkoli, od tega pa najmanj 10 let zavarovalne dobe. V desetletno zavarovalno dobo se všteta enojno tudi vsa obdobja, ki se borcem NOV po tem naslovu dvojno všteta v pokojninsko dobo.

3. Borcu NOV pred 9. 9. 1943, ki ima pokojninsko dobo najmanj 15 let, lahko posebna komisija glede na starost izjemoma prizna pravico do starostne pokojnine, če spozna, da je to potrebno glede na njegovo splošno zdravstveno stanje in delovno zmožnost.

Borec NOV pred 9. 9. 1943 lahko pridobi pravico do starostne pokojnine, ko izpolnjuje navedene pogoje ne glede na to, kdaj jim je prenehalo zavarovanje.

Borec NOV pred 9. 9. 1943 se lahko opredeli, da uveljavi pravico do starostne pokojnine ob pogojih navedenih v tem zakonu, s tem da se mu obdobja posebne dobe, ki se štejejo dvojno, računajo v pokojninsko dobo enojno, če je to zanj ugodnejše.

S posebnim zakonom o pogojih za prenehanje dela borcem narodnoosvobodilne vojne, brez njihove privolitve (Ur. list SFRJ št. 39 — 27. 7. 1972) preneha delo v OZD, ko dopolni pokojninsko dobo 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska).

Borec NOV pred 9. 9. 1943, ki zaradi invalidnosti ne more opravljati svojega dela nad polovico polnega delovnega časa, ne glede na to, ali bi morda mogel po poklicni rehabilitaciji ali brez nje opravljati drugo ustrezno delo, pridobi do invalidske pokojnine, če izpolnjuje pogoje glede pokojninske dobe za pridobitev pravice do te pokojnine.

Kdo so borci NOV pred 9. 9. 1943

Borci NOV pred 9. 9. 1943 so po tem zakonu oni, ki so stopili v narodnoosvobodilni boj, oziroma so začeli aktivno in organizirano delati za narodnoosvobodilni boj pred 9. 9. 1943, ter borci NOV, ki so postali jugoslovanski državljani po mirovni pogodbi z Italijo, ali so bili kot jugoslovanski državljani stalno nastanjeni na ozemlju, ki je bilo s to pogodbo pripojeno Jugoslaviji, oziroma, ki so na podlagi memorandumov v soglasju o Svobodnem Tržaškem ozemlju z dne 5. 10. 1954 izenačeni v pravicah in dolžnostih z jugoslovanskimi državljani in so stopili v NOV oziroma začeli aktivno in organizirano delati za NOV do 13. oktobra 1943.

Kako se odmeri pokojnina borcu NOV

Za izračun pokojnine borcu NOV pred 9. 9. 1943 se vzame mesečno poprečje osebnih dohodkov, ki jih je leta dobil v zadnjih petih letih zavarovanja pred uveljavitvijo pravic do pokojnine, če pa je zanj ugodnejše pa se lahko vzame pokojninska osnova enaka kot drugim zavarovancem.

Osebnih dohodki iz prejšnjih let zavarovanja se valorizirajo tako, da se prejšnji osebni dohodki preračunajo na raven osebnih dohodkov iz koledarskega leta, ki mu sledi zadnje leto zavarovanja, iz katerega je bil vzet osebni dohodek za izračun pokojninske osnove, če je to za borca ugodnejše, pa se osebni dohodki valorizirajo kot drugim zavarovancem. Zavarovancem, ki prejmejo po posebnih predpisih dodatek za borca se tudi to všteta v pokojninsko osnovo.

Pri odmeri pokojnine borcem NOV pred 9. 9. 1943 se vzame najmanj pokojninsko osnovo, ki ustreza poprečju osebnih dohodkov vseh delavcev v Jugoslaviji v zadnjem letu, pred letom v katerem se uveljavlja pokojnina.

Tem borcem se odmeri starostna pokojnina, ter invalidska pokojnina, če je zanje to ugodnejše, v odstotku od pokojninske osnove glede na pokojninsko dobo in znaša za 15 let pokojninske dobe za moške 45%, za ženske pa 47,5% pokojninske osnove. Za vsako nadaljnje leto se povečuje moškemu za 2%, ženski za 2,5% do 85% pokojninske osnove.

Če borec pred 9. 9. 1943 uveljavi invalidsko pokojnino s pokojninsko dobo manj kot 15 let se omeri invalidska pokojnina moškemu v višini 45% oziroma ženski 47,5% pokojninske osnove.

Tem borcem, zavarovancem, ki na katerikoli spre-

daj naveden način predčasno uveljavijo pokojnino, se njen znesek obračuna po dopolnjeni pokojninski dobi, poveča za 60%. S tem, da pokojnina v celoti ne more preseči 85% pokojninske osnove.

Borci NOV, ki so stopili v narodnoosvobodilni boj, oziroma začeli aktivno in organizirano delati za narodnoosvobodilni boj 9. septembra 1943 ali pozneje, pridobe pravico do pokojnine ob enakih pogojih kot drugi zavarovanci in se jim pokojnina odmeri na enak način, kot njim.

V primeru, da ta zavarovanec uveljavi pokojnino nižjo od 85% pokojninske osnove, se njen znesek po dopolnjeni pokojninski dobi poveča: — borcu NOV od 9. 9. do konca leta 1943 za 60%; — borcu NOV od leta 1944 za 30%; — borcu NOV od leta 1945 za 10%.

Za 30% se poveča pokojnina tudi zavarovancu — jugoslovanskemu državljanu, ki je bil po 6. aprilu 1941 ujet ali interniran in ki se je v taboriščih vojnih ujetnikov ali političnih zapornikov oziroma internirancev brez posledkov aktivno in organizirano udeleževal dela za narodnoosvobodilno gibanje in se po vrnitvi iz taborišča postavil na razpolago narodnoosvobodilnemu gibanju in nadaljeval aktivno delo zanj, pa mu ta čas ni priznan dvojno.

Tudi v teh dveh primerih ne more pokojnina preseči 85% pokojninske osnove.

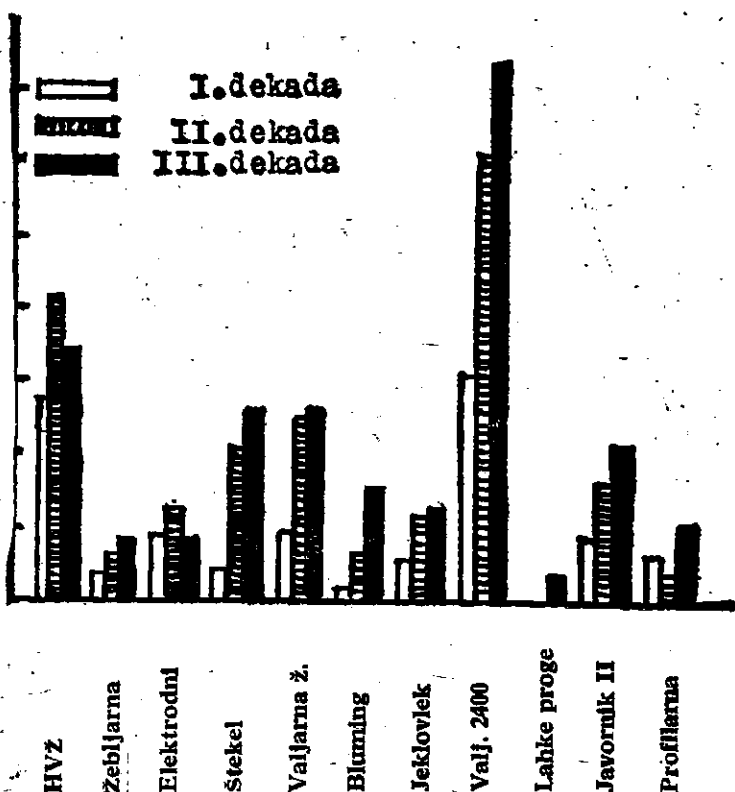
Družinskim članom borca NOV pred 9. 9. 1943, ki je ob smrti izpolnjeval pogoje za priznanje starostne pokojnine, pa te pokojnine ni uveljavil, sme posebna komisija priznati pravico do družinske pokojnine. Ta družinska pokojnina se odmeri od starostne pokojnine, ki bi šla takemu borcu, če bi jo bil v času življenja uveljavil.

Enak obseg pravic je v zakonu določen tudi za španske borce, in to za čas, ki so ga do 15. maja 1945 prebili v zaporu, taborišču ali internaciji, vendar ne pred 6. aprilom 1941, če so v zaporu, taborišču ali internaciji nadaljevali delo za narodnoosvobodilno gibanje, s pogojem, da so se po vrnitvi iz zapora, taborišča ali internacije postavili na razpolago narodnoosvobodilnemu gibanju in nadaljevali aktivno delo zanj.

Tako določene pravice pripadajo tudi udeležencem narodnoosvobodilnega gibanja Grčije — jugoslovanske državljane, ki se jim ves čas od vstopa v narodnoosvobodilno gibanje Grčije oziroma od začetka aktivnega in organiziranega dela zanj do 15. maja 1945, vendar ne pred 6. aprilom 1941 brez posledkov dvojno šteje v posebno dobo

Se nadaljuje
Zdravko Pogačnik

Pregled enakomernosti odprave v juliju



V mesecu juliju je bila najbolj enakomerna odprava v obratih HVZ in elektrodnem obratu

Samoupravni organi v preteklem tednu

9. seja delavskega sveta Železarne

Predsednik delavskega sveta Železarne dipl. inž. Emil Azman je sklical 9. sejo delavskega sveta v petek, 28. julija 1972 in sejo predlagal obširen dnevni red, v katerem so bile najpomembnejše točke: polletno poslovno poročilo, sprejem novega sistema nagrajevanja in volitev glavnega direktorja.

Poslovno poročilo za prvo polletje letošnjega leta, ki sta ga pred tem na skupni seji obravnavala odbor za poslovno politiko in odbor za plan, so člani delavskega sveta Železarne sprejeli brez posebne razprave, ker je poročilo izkazovalo zadovoljive rezultate, glede na predvidevanja in plan. O poročilu pa je na seji temeljito razpravljala in ga primerjala s poslovnim uspehom ostalih železarn v združenem podjetju generalni direktor združenega podjetja Gregor Klančnik in ga tudi dobro ocenil ter čestital k uspehu.

Hkrati s poslovnim poročilom so sprejeli tudi predloge oziroma ugotovitve in priporočila skupne seje odbora za poslovno politiko in odbora za plan. Te ugotovitve pa so v glavnem tele:

- prepočasna rast produktivnosti, kar bo treba popraviti v drugem polletju z upoštevanjem novih naprav zlasti pa z izkoriščanjem visoko produktivnih naprav,
- bistveno več jekla bo treba napraviti v samih železarnih zlasti bo treba sprejeti vrsto ukrepov za povečanje proizvodnje v elektro jeklar.

- zagotoviti bo treba več sredstev za nabavo rezervnih delov nujno potrebnih za normalno obratovanje,
- pomanjkanje delavcev, tako po številu kot po kakovosti, pa bo treba reševati z mehanizacijo proizvodnje, izboljšanjem delovnih pogojev in z izboljšanjem življenjskih pogojev na Jesenicah.

Glede na nove cene, ki so začele veljati tik pred koncem prvega polletja in na finančni rezultat še niso imele vpliva, pa bodo morale pristojne službe do naslednje seje delavskega sveta Železarne pripraviti rebalans finančnega plana. V razpravi o tem so že nakazali smernice, predvsem o razporeditvi dohodka.

Zatem so obravnavali plan deblokade žiro računa, ki ga je predložil pomočnik glavnega direktorja za ekonomska vprašanja. K planu niso imeli nobenih pripomb in so ga tako tudi sprejeli.

Nekaj dalj časa so se zadržali pri predlogu novega sistema ustvarjanja in delitve osebnega dohodka, ki je pred tem bil v javni razpravi in je bil do določene roke v razpravi na 176 sestankih delovnih skupin (opom.: ugotovitev je glede na zapisnike delovnih skupin dospelih do določene roke, v resnici pa je bilo sestankov več, po evidenci tajništva organov samoupravljanja kar 196 ali skoraj 77%). Odgovorna služba je na podlagi pripomb in stališč delovnih skupin predlagala nekaj pripomb k predlogu, nekaj pripomb pa so sprejeli na podlagi razprave na sami seji. Ker so bili v predlogu nanašani tudi predlogi sklepov v zvezi s sprejemanjem novega sistema, ne bi na tem mestu o sklepih več pisali, saj so v celoti sprejeti, seznanili pa bi člane delovne skupnosti o spremembah:

- Obračunske postavke se v enakem odstotku povečajo za najmanj 35%, oziroma za toliko, da noben obrat ali služba ne bo dobila manj osebnega dohodka na zaposlenega, kot bi ga dobila po starem sistemu.
- Glede kolektivne stimulacije za doseganje operativnega programa je sprememba v tem, da operativni program lahko odstopa do 5% od dokončnega letnega plana. Pri večjem ali večkratnem odstopanju, pa bo morala tehnološka priprava dela podati posebno obrazložitev odboru za plan in finance, ki bo zadevo reševal in sklepal.

- Nekateri pripombe delovnih skupin ne vplivajo na sistem kot celoto, so pa pomembne in kažejo na manjše probleme, ki jih mora sektor za ekonomiko in organizacijo pri svojem nadaljnjem delu na uvažanju sistema tudi upoštevati, bodisi pri dopolnjevanju pravilnikov ali drugih akcijah v sistemu nagrajevanja.

- Glede pisanja ur za manjkajoče pa so predlog še dopolnili v tem, da se posameznemu delavcu lahko piše največ 3 ure za manjkajočega s tem, da se za enega manjkajočega lahko razdeli največ 6 ur.
- Dodatek na stalnost ostane zaenkrat tako kot doslej, vendar mora odgovorna služba temeljito analizirati pripombe delovnih skupin v zvezi s tem in nato delavskemu svetu predložiti kompleksen predlog skupaj s pravilnikom o jubilejih.

- Skupaj s pravilniki mora oddelek za nagrajevanja pripraviti predlog za razdelitev obstoječih rezerv v posameznih obratih in skupaj s sindikalno organizacijo pripraviti tudi predlog za zagotovitev sredstev sindikalni organizaciji.
- Premija za stojnino kot dodatni vir osebnega dohodka se ukine in se tako v proizvodnih obratih kot na transportu vključuje v osebni dohodek postavka uspešno

sti. Teža ostalih kriterijev v proizvodnih obratih, oziroma delovnih mestih, ki so stimulirana za stojnino se ustrezno zmanjša.

V nadaljevanju seje so enoglasno ponovno izvolili za glavnega direktorja Železarne za dobo 4 let mag. Petra Kunca, dipl. inž. strojništva in sprejeli njegov program dela do leta 1976 pod geslom »Po zdravljenju sledi krepitev! (opom.: Program smo v celoti objavili v 25. številki Železarja, dne 23. junija 1972)

Na pobudo družbeno političnih organizacij so v zvezi s tem sklenili, da bodo morali v bodoče kandidati za individualne izvršilne organe, ki po naših internih aktih spadajo pod obvezno reelekcijo, skupaj s prijavo predložiti tudi svoj program dela za naslednje obdobje za svoje področje dela.

Nato so vzeli na znanje poročilo o akcijah, ki potekajo v Železarni v zvezi z uveljavljanjem ustavnih dopolnil in za nadaljnje čisto konkretno delo imenovali 12 članski odbor. Sklenili so, da bo Železarna soustanovitelj Ljubljanske banke kot organizacije združenega dela in da bo Železarna na podlagi določil prevzela tudi riziko za poslovanje te banke. Sprejeli so predlog o pripojitvi gostinskega podjetja ŽELEZAR nazaj k Železarni pod pogoji, ki so bili naštet v predlogu in so sprejemljivi za obe strani. Končni sklep o tem pa bodo sprejeli na podlagi rezultata referenduma, ki bo v gostinskem podjetju.

Pred zaključkom seje so vzeli na znanje povzetek iz poročila skupnosti socialnega zavarovanja delavcev Kranj za leto 1971 brez pripomb, odobrili so obojestranski prenos zemljišč Železarna-občina in obratno zaradi uskladitve zemljiško knjižnega stanja z dejanskim stanjem, imenovali so predstavnike Železarne v svet stanovskega podjetja Jesenice, v svet zavoda zdravstvenega doma Jesenice in v komisijo, ki bo skrbela za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij ter za učinkovito organizacijo raziskovanja delavskega gibanja med obema vojnama na Gorenjskem. Izvolili so novega člana v odbor za varstvo pri delu namesto člana, ki je odpovedal delovno razmerje in sklenili, da se poveča maksimalna vsota za odškodnine uspešnih avtorjev, ki jo lahko odobrijo komisije za racionalizacije in novatorstvo pri svetih delovnih enot s sedanjih 1000 na 1500 dinarjev. Potem pa so se sklenili, da se kot prva najnujnejša pomoč nakaže prebivalcem poplavljenega dela Prekmurja 10.000 dinarjev. Železarna pa se bo pridružila solidarnostni akciji.

22. seja odbora za dohodek in nagrajevanje

Predsednik odbora za dohodek in nagrajevanje je sklical 22. sejo odbora v torek, 8. avgusta 1972 in za to redno vsako mesечно sejo predlagal običajen dnevni red s to razliko, da je odpadlo redno analiziranje stroškov poslovanja za pretekli mesec, ker so to pred kratkim obravnavali s polletnim poslovnim poročilom.

Ko so pregledali sklepe prejšnje seje so ugotovili na podlagi poročila direktorja sektorja za ekonomiko in organizacijo, da so sklepi izvršeni. Nato pa so pregledali oblikovanje osebnega dohodka za minuli mesec in sklenili, da se izplača celotna oblikovana masa, ker ustreza proizvodnim in finančnim rezultatom, vsem obratom pa se prizna oziroma devoli, da izplačajo osebne dohodke do srednje meje poleg rednih popravkov v mejah 97–105%. Popravkov v teh mejah je bilo tokrat precej, vendar je bil seštevek posojil in zneskov odvedenih v rezervo skoraj izravnani pa so zato tudi sprejeli sklep o izplačilu do srednje meje. Osebni dohodki bodo tako enaki ali za malenkost višji kot v minulem mesecu.

Analiza cenikov v II. kvartalu, ki so jo imeli v programu te seje je pokazala, da so bila v II. kvartalu neznatna odstopanja in bi bili potrebni neznatni popravki samo v nekaterih obratih. Ker

bodo ceniki veljali praktično le še ta mesec, ker so odstopanja minimalna in ker tako in tako mesečno usklajujejo osebne dohodke med delovnimi enotami in obrati so sklenili, da tokrat cenike ne bodo popravljali.

Sklenili so, da bodo zaradi dviga življenjskih stroškov, ki zlasti prizadenejo in vplivajo na položaj delavcev z nižjimi osebnimi dohodki (nižke kategorije) s prvim avgustom povišali obračunske postavke v fiksnem znesku 0,20 din na uro za vse kategorije enako, kar pomeni, da se bo obračunska postavka I. kategorije povečala za 6,2%, obračunska postavka XX. kategorija pa le za 1,6%, ostale kategorije pa sorazmerno temu.

Ob koncu seje so vzeli na znanje še poročilo o gibanju najvišjega osebnega dogodka v Železarni tako za mesec maj, junij kot za I. polletje letošnjega leta in ugotovili, da se leta giblje v mejah dovoljenih po samoupravnem sporazumu.

14. seja odbora za splošne zadeve

Za torek, 1. avgusta 1972 je predsednik odbora za splošne zadeve Zdravko Črv sklical 14. sejo odbora in za sejo predlagal običajni dnevni red.

Sprejeli so polletna poročila o izvršenih službenih potovanjih v zamejstvo in ugotovili, da so vsa potovanja za Železarno uspešno izvršena. Tudi poročila za posamezna službena potovanja v zamejstvo izvršena že v drugem polletju so vzeli na znanje brez pripomb. Nato so odobrili nekaj nadaljnjih službenih potovanj v zamejstvo v glavnem zaradi izpopolnjevanja, ogleda novih naprav in zaradi reševanja komercialnih vprašanj. Med periodičnimi pregledi, ki jih odbor redno in sistematično pregleduje so vzeli na znanje tudi poročila o uslugah članom delovne skupnosti izvršenih v naših delavnicah za prvo polletje, poročila o izvršenih ekskurzijah in poročila o izvršenih službenih potovanjih doma. Vsa poročila so spre-

jeli, so pa sklenili, da mora odgovorna služba pregledati, če je povečanje cene za usluge članom kolektiva v skladu s povečanjem osebnega dohodka v Železarni, v kolikor to ni, mora služba pripraviti in predložiti ustrezen predlog. Sprejeli so še dva organizacijski spremembi in sicer združitve delovnih mest pravni referent in novo delovno mesto zgodovinarja v tehniškem muzeju.

Med tekočimi zadevami in pri reševanju prošnji so odobrili pomoč odboru VII. SNOUB Franceta Prešerna in odboru jeseniško bohinjskega odreda za skupno proslavo v Bohinju, pomoč klinični bolnici za psihiatrijo, oddelek za zdravljenje alkoholikov v Škofljici in gasilskemu društvu Blejska Dobrava, dobiček za srečolov.

2. seja komisije za odlikovanja

V ponedeljek, 7. avgusta je bila v delavskem domu pri Jeleni pod predsedstvom Antona Zupana druga seja komisije za odlikovanja pri tovarniškem odboru osnovne organizacije sindikata Železarne. Član komisije Polde Lomovšek nam je povedal, da so na seji razpravljali predvsem o tem, kako bi poživili delo komisije. Dalj časa so se zadržali pri načinu dela in oblikah, ki bi jih uporabljali pri delu komisije. Gre za to, da bi v Železarni imeli stalno obliko dela tudi na tem področju in da priznanj dolgoletnim in

zaslužnim delavcem ne bi podeljevali le občasno in ob različnih prilikah, pač pa naj bi za to skrbeli stalno. Komisija se je tudi strinjala, da predlaga sindikalnim odborom v obratih, naj bodo pobudniki za podeljevanje priznanj dolgoletnim in zaslužnim delavcem. Sindikalni odbori naj bi tudi zbirali ustrezne predloge delavcev, ki pridejo v poštev za priznanja oziroma odlikovanja. Komisija bo v bližnji prihodnosti v pisni obliki posredovala sindikalnim odborom ustrezne napotke za nadaljnje delo.

Sestanki delovnih skupin

19. 7. — VALJARNA ŽICE — VILMAN — Delovna skupina je bila seznanjena z doseženimi rezultati v juniju. Spregovorili so tudi o prihajanju na delovna mesta in zapuščanje delovnih mest ob koncu izmene. Vprašujejo kako naj pridejo na delovna mesta v primeru, če so delavci iz Bohinja in podeželja, ki se vozijo z vlakom ali avtobusom, če le ta pripelje 5 minut pred začetkom izmene pred vratarnico, ali pozneje. Na njihovi izmeni imajo 10 takih delavcev.

19. 7. — MARTINARNA — BENEDIČIČ I. IZ-MENA — STARO ŽELEZO — Delavci zaposleni pod portalnimi žerjavi vprašujejo, kdaj bodo dobili ustrezen prostor, da bi se ob deževnem vremenu lahko posušili. Žerjavovodje so znova opozorili, da so portalni žerjavi zelo občutljivi in se naprava ob vsakem času izklopi. V takem primeru so brez moči in ne bi mogli preprečiti morebitne nesreče.

19. 7. — ELEKTRODNI OBRAT — LIPOVŠČEK — REZALNICA — Predlagali so, naj v žičarni vsaj določene dimenzije žice vlečejo na čisto površino. S tem bi elektrodnemu obratu omogočili boljši izplen. Neresnost pri reševanju tega problema pre-sega vse meje in kaže, da tehnična služba nima interesa za boljše doseganje plana ter za prihranek na stroških pri rezervnih delih.

19. 7. — HVZ — URBAN — HLADNA VALJAR-NA — Pripombe so imeli navijalci odpadkov, ki so določeni na 0,8 preseganja norm in bi za to delovno mesto morali biti odvisni od povprečja na krožnih škarjah. Posredovana je bila informacija o gradnji nove hladne valjarne na Beli, nato pa so kritično obravnavali pomanjkanje vložka, ki tudi sicer ne ustreza. Opozarjajo na čim boljše izkoriščanje delovnega časa na strojih.

19. 7. — SAMOTARNA — STROJNO IN ROČNO OBLIKOVANJE — Delovna skupina meni, da je treba glavne vzroke za nedoseganje plana iskati pri pogostih okvarah Pavker stiskalnice, pomanjkanju delovne sile, skladišče za surovine pa še ni pokrito. Stanje bi lahko izboljšali ob rednem obratovanju Pavker stiskalnice, ob potrebnem številu delavcev in boljšem izkoriščanju delovnega časa.

19. 7. — VEN JESENICE — PINTAR — PRE-ZELJ — PETRIČ — Delovne skupine so bile seznanjene z akcijskim programom vzdrževanja ter nalogami. Analizirali so nedavno nesrečo elektri-karja Numanovića. Zavzemali so se za čim večjo varnost pri delu.

19. 7. — RTA — LOGAR — TKM — Večjo skrb bo treba posvetiti varstvu pri delu in opraviti preizkus znaja o predpisih HTV. Izboljšati bo treba delovno disciplino in osebno odgovornost. Poudarjeno je bilo preventivno vzdrževanje klimatskih naprav. Klub dopustom so bile v juniju vse naloge izpolnjene.

19. 7. — RTA — RMR — Delovni skupini je bilo posredovano poročilo o doseženi delovni storilnosti v juniju. Reklamacij niso imeli. Seznanjeni so bili s sklepi 7. seje komisije za proizvodnjo pri svetu DE vzdrževanja. Ugotavljajo, da bo treba odnos do merilnih naprav v obratih izboljšati. Po-novno so bili opozorjeni na red in delovno disciplino in na nedovoljeno zapuščanje delovnih mest.

19. 7. — OTK — PRHAJ — PREVZEMNI OD-DELEK — Stanje glede delovne sile v oddelku je v zadnjem času izboljšano. V času letnih dopustov si pomagajo z učenci in gimnazijci, ki so na prak-si. Njihove delovne prostore bo treba čimprej po-beliti.

19. 7. — OTK — POGAČNIK — KEMIČNI OD-DELEK — Za pripravo vedno večjega števila vzor-cev, ki jih analizirajo na kvantomtru bi potrebovali strojno žago. Prav tako bi potrebovali manj-šo stružnico. Jemalcem vzorcev so naročili, naj jemljejo vzorce čim bolj objektivno pri surovinah in polizdelkih, ki jih v obratih potrebujejo za iz-delovanje jekla.

19. 7. — TRANSPORT — TRAVNIK — PIBERČ-NIK — ŽELEZNISKI ODDELEK — Z izgradnjo novega kolodvora bo delo na železniškem oddelku izboljšano in zaposlenim darj tudi boljši delovni pogoji. Delavci zaposleni pri premiku v livni jami

vprašujejo, kako dolgo bodo še vozili po hudi in neustrezni krivini mimo obdelovalnice blokov.

19. 7. — HVZ — OVEN — ADJUSTAŽA HLAD-NE VALJARNE — Strinjali so se s predlagano gradnjo nove hladne valjarne. Adjusterji zahtevajo tehnične pripomočke za adjustiranje težkih kvali-tetnih kolobarjev, težkih po 150 kg. Potrebujejo magnetna dvigala.

20. 7. — HVZ — JANS — POCINKOVALNICA — Plan za junij je bil presežen, čeprav niso dose-gli planirane količine pocinkane patentirane žice. Težave so imeli na II. pocinkovalni liniji. Plan za julij je realen in ga bodo izpolnili, če ne bo ne-predvidenih okvar ali težav zaradi vložka.

20. 7. — GRADBENO VZDRŽEVANJE — ZI-DARJI — Prisotni so bili seznanjeni s sklepi 5. red-ne seje sveta DE vzdrževanja in 7. seje komisije za proizvodnjo. Razpravljali so o delovni disciplini in boljšem izkoriščanju delovnega časa. Priročne stroje naj bi posojali zaradi lastne porabe v manj-šem obsegu.

20. 7. — GRADBENO VZDRŽEVANJE — KLE-PARJI — K sklepom 5. redne seje sveta DE in 7. seje komisije za proizvodnjo pri svetu DE vzdrže-vanje niso imeli pripomb. Govorili so o delovni dici-plini na delovnih mestih, izostankih in ustreznih ukrepih. Zelijo tesnejšo povezavo z asistenti v obratih, kjer so zaposleni.

20. 7. — JAVORNIK I — TEHTNICA — Obravna-vali so problematiko obrata in poslušali poročilo za prvo polletje. Obveščeni so bili tudi o težavah zaradi nelikvidnosti in s sankcijami kupcev dolž-nikov.

20. 7. — HVZ — KARISTI — Razpravljali so o novem sistemu nagrajevanja in o notranjem trans-portu ter o gradnji nove delavnice-garaže.

20. 7. — OTK — POGAČNIK ZORA — PREV-ZEMNI ODDELEK — Čimprej je treba izdelati nove sponke za trgalne stroje, ker so sedanje močno izrabljene. Obrati naj dostavljajo poskusne vzorce točno in vidno žigosane. Tudi nakaznice iz obratov naj bodo čitljivo izpisane.

20. 7. — RTA — VMR — Delovno disciplino na začetku in ob koncu izmene bo treba še izboljšati. Posebne zadolžitve naj delavci dobijo ob koncu dela, nanašajo pa se na naslednji dan.

20. 7. — VEN JAVORNIK — KOBLAR — Dežur-ni elektriki predlagajo, da naj bi bila ob sobo-tah, ko obratuje valjarna 2400, zaposlena 2 delavca zaradi varnosti in popravil v celotni valjarni. De-žurni elektriki iz okvar niso dovolj seznanje-ni in zato napačno ukrepajo. Vprašujejo, kaj je s premijo na zastoje, ta problem pa rešujemo že 2 leti brezuspešno.

20. 7. — JAVORNIK I — UDIR — ADJUSTAŽA — K informaciji obratovodstva za mesec junij niso imeli pripomb. Seznanjeni so bili tudi s sklepi komi-sije za proizvodnjo pri svetu DE valjarne Bela.

20. 7. — VEN — KAVČIČ — VOLARIČ — JEKLAR-NA — Čimprej naj bi sklicali sestanek z zastopni-ki proizvodnih obratov, da bi uredili nekatera vprašanja. Zanima jih kje je denar za regresirano hrano. Malice so vedno dražje in v drugih podjet-jih polovico cenejše.

20. 7. STROJNO VZDRŽEVANJE — HVZ — CERKOVNIK — Pregledali so sklepe sprejete na 5. seji sveta DE vzdrževanje, 7. seji komisije za proizvodnjo pri svetu DE vzdrževanje in na 15. seji komisije za nagrajevanje pri svetu DE vzdrževanje. Pripomb ni bilo.

20. 7. ELEKTRO JEKLARNA — MUSIČ — Ra-zen o predlogu sistema nagrajevanja so na sestan-ku govorili tudi o prizadevanjih za deblokado žiro računa. Precej bi lahko prispevali s kvalitetnim de-lom in varčevanjem surovin. Glede surovin se bo treba verjetno preusmeriti na vzhodne države, ven-dar delovna skupina predlaga, da grafičnih elek-trod od tam ne bi dobivali zaradi neustrežne kakovosti. Izlet naj bi organizirali v septembru.

21. 7. PIV ENERGIJA — ZUPANČ — S predlaganim novim načinom izplačevanja osebnih dohodkov se je strinjalo 35 % delavcev, 65 % delavcev pa

je zato, da tudi v prihodnje izplačujejo osebne do-hodke po sedanjem načinu. Delovna skupina želi pojasnilo od GPZ, glede podražitev malic v kanti-nah za 25 %. Menijo, da pomeni sedanja podražitev malic neodgovorno dejanje.

21. 7. HVZ — EGART — ŽARILNICA — Vodja delovne skupine je prisotnim povedal, da je bil plan v hladni valjarni boljše realiziran kot lani v istem obdobju. V letošnjem prvem polletju so iz-delali več ozkih in finih trakov. Za delavce, ki de-lajo vedno na istih delovnih mestih in nimajo možnosti napredovanja, predlagajo povečanje ta-rifnih postavk za eno skupino.

21. 7. STROJNO VZDRŽEVANJE — KLINAR — HUDOLIN — PLAVZ — Strinjali so se s predlaga-nim načinom nagrajevanja, kar pa ne velja za for-miranje OD na osnovi doseženega plana obrata, ker plavž ne dosega plana in bi bili vzdrževalci kljub težjim delovnim pogojem prikrajšani pri osebnih dohodkih. Ugotovili so, da se delavci v proizvodnem obratu premalo zanimajo za naprave, ki jih upravljajo. Zato večkrat pride do zastojev, ki zmanjšujejo proizvodnjo in obremenjujejo vzdr-ževalce.

21. 7. STROJNO VZDRŽEVANJE — TUSAR — MONTAŽA — JAVORNIK — Najprej so razpravljali o nagrajevanju in se zavzemali zato, da bi bilo v podjetju poštena razdelitev OD in bi bil vsak plačan po opravljenem delu.

V nadaljevanju sestanka so govorili o zdravni-ških pregledih in zdravilih, ki so včasih na recept celo dražja. Zahtevajo pojasnilo koliko denarja da-je GPZ za regresirano hrano, ker so cene malicam v kantinah zelo visoke. Zanima jih kako je z beni-ficiranim delovnim stažem za delavce, ki so v vseh povojnih letih zpaosleni na pečeh.

21. 7. LIVARNE — PRISTOV — KOVINOLI-VARNA — Tovariš Osvald je obrazložil nov sistem nagrajevanja, ki je osnovan na prizadevnosti sle-hernega posameznika in obrata kot celote. Imeli so pripombe zaradi stalnostnega dodatka. Za izbolj-šanje kakovosti odlitkov iz barvnih kovin predla-gajo, naj bi čimprej nabavili zlitine, ki jih sami ne moremo izdelovati. Remont talilnih peči je bil opravljen in bo proizvodnja lahko normalno pote-kala.

22. 7. PIV ENERGIJA — KOPRIVEČ — S pred-laganim sistemom ustvarjanja in delitve OD so se strinjali, ob koncu sestanka pa razpravljali o de-lovni disciplini, varstvu pri delu ter o novatorjih in racionalizatorjih.

22. 7. VALJARNA ŽICE — JURČIČ — Z novim sistemom nagrajevanja se sicer strinjajo, še vedno pa ne razumejo zakaj naj bi ukinili stimulacijski dodatek. Menijo, da je sistem 4 + 1 premalo stimu-liran v primeru s tistimi, ki so zaposleni samo na dopoldanski izmeni in so ob nedeljah in praznikih prosti. V juniju plan ni bil dosežen, vzroke zato pa je treba iskati v podaljšanem remontu in elek-tro okvarah na navijalcih.

22. 7. — VALJARNA BELA — PODLIPNIK — ADJUSTAŽA BLUMING — Plan v juniju ni bil iz-polnjen. Vzroki zato so, ker valjarna 2400 in valjar-na žice nista sprejemali vložka.

Na portalnih žerjavih in drugih napravah je bilo več zastojev. Proizvodnjo bi lahko še izbolj-šali ob večji delovni disciplini, vendar imajo te-žave zaradi garderob. Se vedno imajo težave za-radi novega načina adjustiranja in vpisovanja de-lovnih kartic. Stanje se že izboljšuje.

23. 7. ELEKTROTOPLNOTNA ENERGIJA — KUNSIČ — Govorili so samo o novem sistemu na-grajevanja in izplačevanju osebnih dohodkov. Vprašujejo, če bodo po novem predlogu del oseb-nih dohodkov iz hranilne knjižice, lahko dvigali tudi na pošti v svojem kraju. Glede tega niso bili enotnega mnenja.

24. 7. — VALJARNA 2400 — PLEMELJ — PRO-GA — Bistvenih pripomb k predlaganemu sistemu nagrajevanja niso imeli. Seznanjeni so bili tudi z doseženimi rezultati. Imajo vse možnosti, da letni plan dosežejo ali presežejo, če ne bo nepredvide-nih zastojev. Valjavske napake je treba zmanjšati, saj je precej takih plošč, kjer so odgovorni delavci zaposleni na ključu, precej pa je zavaljanih plošč, za kar so odgovorni vodje dviznih miz.

24. 7. — HVZ — KOTNIK — ŽARILNICA — Obravnavali so nov sistem nagrajevanja. V dru-gem delu sestanka so ugotovili, da je pokvarjen

mešalec za umivalnik v žarilnici in ga je treba popraviti. Enako tudi rebraste plošče nad odtočnimi kanali pri globinskih pečeh in vrata pri novi konti peči.

24. 7. — GRADBENO VZDRŽEVANJE — ZUPAN — JAVORNIK — S predlaganim sistemom nagrajevanja so se v glavnem strinjali. Predlagajo, da bi za merljive kriterije uspešnosti na delovnih mestih in obratih upoštevali finančni in ne količinski plan. K sprejetim sklepom samoupravnih organov delovne enote vzdrževanja niso imeli pripomb. Želijo točne programe remontov, delavci zaposleni v proizvodnih obratih pa naj bolj pazijo, da ne bo manjših okvar. Malice niso kvalitetene in so tudi predrage. Delovno disciplino bo treba še izboljšati s poudarkom na uporabo zaščitnih sredstev in predčasno zapuščanje delovnih mest.

24. 7. — VALJARNA BELA — VISTER — ADJUSTAŽA ŠTEKEL — BELA — Dalj časa so se zadržali pri novem sistemu ustvarjanja in delitve osebnih dohodkov. Proizvodni rezultati v juniju so bili ugodni, medtem ko bodo v juliju težje dosegli planirano proizvodnjo zaradi zastojev na štedilu. Nadoknadili naj bi z nadurnim delom, zlasti še pri pakiranju svitkov za HVŽ in Italijo. Kljub ustavitvi blažilcev, ropot na liniji rezanja ni manjši.

25. 7. — VALJARNA BELA — RJAVEC — ADJUSTAŽA BLUMING — Plan v juniju ni bil dosežen, ker valjarna 2400 in valjarna žice nista sprejemali vložka. Težave imajo zaradi novega načina adjustiranja in vpisovanja delovnih kartic. Zaradi oddaljenih garderob je problematično prihajanje na delovna mesta. Delavci na brusilnih strojih naj se še bolj prizadevajo za večjo storilnost in kakovost brušenja. Opozorili so na red in čistočo v obratu ter na vestno vzdrževanje strojev.

25. 7. — VALJARNA BELA — LAZAR — POVRŠINSKA OBDELAVA — Plan za mesec junij je bil dosežen le s 83,5 %. Zastojev je več zaradi pomanjkanja vzdrževalcev, predvsem električarjev. Za brusilne stroje nujno potrebujejo dežurnega električarja. Še vedno imajo težave z novim načinom izpolnjevanja kartic, zaradi kratkega priučevanja ljudi. Z novim načinom nagrajevanja so se strinjali, opozarjajo pa na red in disciplino. Bolj dosledno bo treba izkoriščati delovni čas.

25. 7. — UPRAVNE SLUŽBE — INŽ. NEMEC — ENERGETSKO GOSPODARSTVO — Obravnavali so samo predlog novega sistema ustvarjanja in delitve dohodkov. Delovna skupina je pripombe k predlaganemu sistemu nagrajevanja zelo obširno obrazložila.

26. 7. — VODSTVO VZDRŽEVANJA — INŽ. NOČ — V celoti podpirajo osnutek novega sistema nagrajevanja in menijo, da bodo s tem odpravljeni številni pomanjkljivosti. Imajo naslednje predloge in mnenja: Pogodbena dela naj bi ukinili, dodatno delo pri sistemu 4+1 je treba stimulirati do 5 %. V izjemnih primerih naj bi dovolili pisanje ur za manjkajoče tudi v vzdrževalnih obratih.

27. 7. — ELEKTROENERGIJA — ZALOKAR — Imeli so več pripomb k predlaganemu sistemu ustvarjanja in delitve osebnih dohodkov. Za delovno mesto stiskalničar RTP Bela predlagajo 9, skupino.

27. 7. — STROJNO VZDRŽEVANJE — ROZMAN — BELA — Navedli so več vzrokov za uvedbo dodatka na izmensko delo 4+1. Menijo tudi, da je zaradi sistema 4+1 precejšnje pomanjkanje ključavničarjev.

27. 7. — VALJARNA 2400 — MIRTIC — ODPRVA PLOČEVINE — K sprejetim sklepom zadnjega sestanka delovne skupine niso dobili odgovora. Plan za julij bo dosežen, čeprav so imeli zastoj zaradi pomanjkanja vagonov KD in zaradi remonta žarilne peči in ker je bil obremenjen žerjav za nakladanje. Program valjanja posameznih pozicij bo treba prilagoditi željam kupcev. Dalj časa so se zadržali pri predlogu ustvarjanja in delitve OD. Vprašujejo zakaj obratu ni bil nikoli priznan stimulacijski dodatek 20 % za delavce, ki so pripomogli k boljšim uspehom v proizvodnji. Povedali so še, da je v sistem premij vključeno osebje transporta, kar pa ne velja za skupino odprave pločevine v valjarni 2400, ki mesečno naloži 330 vagonov. Vprašujejo kdo lahko več pripomore za zmanjšanje stojnin.

28. 7. JAVORNIK I — BENEDICIC — ADJUSTAŽA — Sestanek je bil sklican na zahtevo večine delavcev. Obravnavali so odnose jeseniških zdravnikov do delavcev. Omenjen je bil primer sodelavca Jožeta Košca, ki zaradi težjega revmatičnega obolenja boluje od 29. 5. 1972. V delovni skupini je od osvoboditve dalje, bil je tudi borec od leta 1943. Zdravnik ga je 2. 7. spoznal za sposobnega za delo, po treh dneh se je onesvestil. Košca se je ponovno vrnil na delo 21. julija. Delovna skupina je ogorčeno kritizirala odnos zdravnikov do tov. Košca in prav tako tudi njihove neumestne izjave. Od samoupravnih organov Železarne v takih primerih zahtevajo zaščito delavcev. V primeru sodelavca Košca pa naj pristojna služba posreduje in zahteva odgovor oziroma pojasnilo.

28. 7. — ELEKTROTOPILOTNA ENERGIJA — ZERJAV — Prebrali so osnutek predloga za ustvarjanje in delitve osebnih dohodkov. Nekatere točke so bile podrobno obravnavane in so se zato med razpravo pri njih dalj časa zadržali. Bistvenih pripomb niso imeli.

28. 7. — VALJARNA 2400 — PLEMELJ — PROGA — Menijo naj se premije za prihranek na valjih izplačajo tako kot doslej, vendar z razliko, da jih prejmejo vsi zaposleni na progi. Delavci zaposleni na delovnih mestih, ki so neposredno vezana na prihranke na valjih naj dobijo enak odstotek, delovna mesta, ki so posredno vezana kot npr. zakladalci, ogrevalci itd. pa nekoli manjši odstotek. Zavzemajo se za to, da naj prihranjena sredstva dobijo tisti, ki jih ustvarijo.

Ob rob javni razpravi

V preteklem mesecu je v Železarni potekala javna razprava o predlogu novega sistema ustvarjanja in delitve osebnih dohodkov v podjetju, ki je bila tokrat, z izjemo javne razprave o integraciji slovenskih železarn, dobro in drugače organizirana od ostalih javnih razprav. Pred razpravo gradiva na sestankih delovnih skupin je bilo organiziranih osem sestankov z vodji delovnih skupin in obratovodji, na katerih so strokovni delavci sektorja za ekonomiko in organizacijo, ki je predlog pripravljala, tolmačili nejasna vprašanja. Odziv na teh sestankih je bil zadovoljiv, čeprav bi bil lahko boljši ali bi celo moral biti boljši, ker so bili sestanki organizirani na Jesenicah in na Javorniku, dopoldan in popoldan. Sestankov se je udeležilo 63 % tistih delavcev katerim so bili namenjeni.

Za javno razpravo je bil določen kratek rok in še v neugodnem času, v sezoni dopustov. Kljub temu se je do roka sestalo 176 delovnih skupin, toliko je dostavljenih zapisnikov s predlogi, mnenji, stališči in odobrovanji, iz katerih se je dalo razbrati, da se 43 delovnih skupin strinja s predlogom brez posebnih pripomb, da se 128 delovnih skupin s predlogom sicer strinja, imajo pa določene pomisleke, gledanja in predloge, ki pa bistva sistema ne bi premenilo, pet delovnih skupin pa se ni do predloga opredelilo oziroma so ga odklonile.

Najbolj pogoste so bile pripombe na:

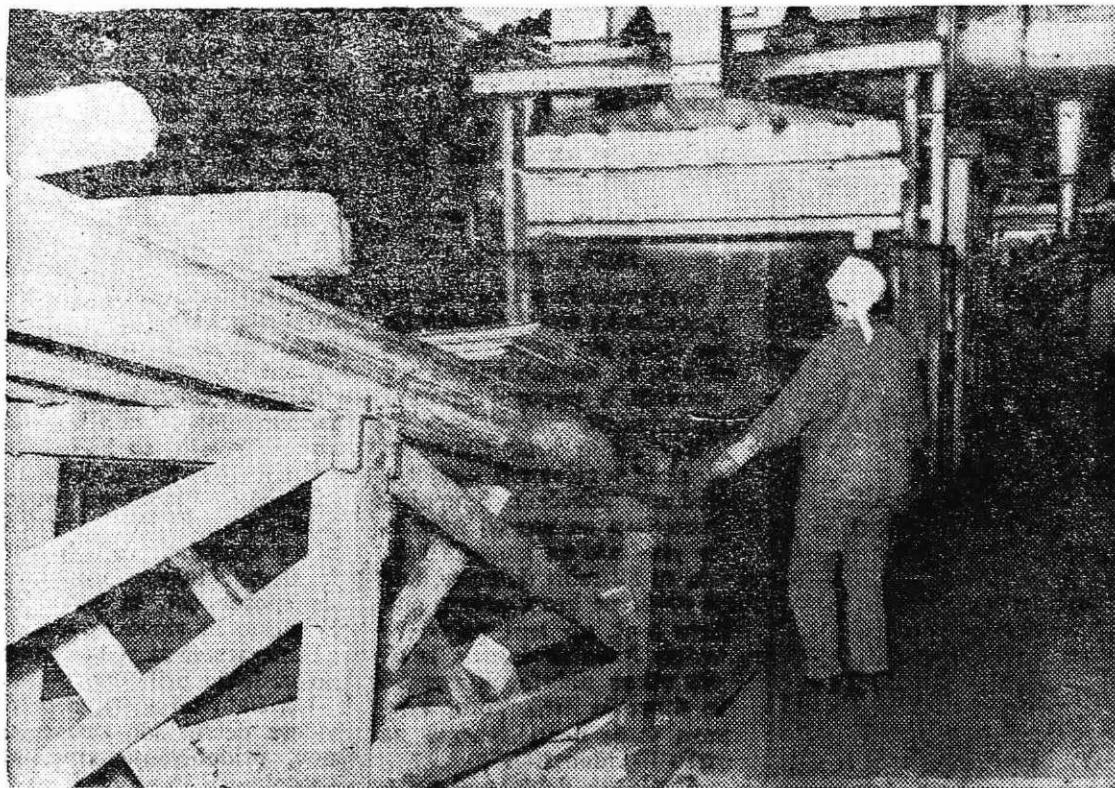
- operativni program in uskladitev z letnim planom,
- linearni odstotek povišanja obračunskih postavk,
- kriteriji za ocenjevanje v upravnih službah,
- dodatek na stalnost v enakih zneskih,
- ure za manjkajoče,
- stimulacija delovodlj za znižanje nesreč pri delu in
- nepriljubljenost sistema 4+1.

Te ugotovitve in podatki govorijo, da je bila razprava dobra, da je v njej sodelovala velika večina delovne skupnosti Železarne in ne na kraju, da je nov sistem nagrajevanja sprejet na najbolj demokratičen način našega samoupravnega socializma in da si lahko samo želimo, da bo tako tudi v bodoče. Pa vendar! Javna razprava je pokazala tudi nekaj slabosti, nakazala je nekaj idej in predlogov.

Po evidenci, ki jo vodi tajništvo organov samoupravljanja, je bilo v času javne razprave mnogo več sestankov, kot pa jih navaja uradno poročilo predloženo delavskemu svetu Železarne, ki je na podlagi stališč in predlogov končno predlog sprejel. Po naši evidenci je bilo 199 sestankov delovnih skupin ali 78 %. Razlika je nastala zato, ker zapisniki sestankov iz nerazumljivih razlogov niso dostavljeni pravočasno, čeprav je sestanek bil ali pa so bili sestanki sklicani zadnji dan ali celo šele naslednji dan. To sicer v današnjem sistemu samoupravljanja v Železarni ne pomeni skoraj nič, razen da bi lahko ugotovili boljši rezultat in olajšali delo delavskemu svetu Železarne, ker bi bila podpora kolektiva članom delavskega sveta pri tako važni odločitvi še večja. Kaj pa če bi bilo, verjamem da tudi bo v naših internih aktih določilo, da so stališča, predlogi in mnenja delovnih skupin obveza pri odločitvah o delitvi dohodka, ki ga z našim delom ustvarjamo. Verjamem, da takšno ali podobno določilo prej ali slej bo v naših aktih, saj je delitev dohodka neodtujiva pravica delavcev, ki dohodek ustvarjajo, verjamem, da celo prej kot določila o temeljnih organizacijah združenega dela, ker imamo z javnimi razpravami prek delovnih skupin že dokaj izkušnje. Takrat pa bo še kako pomemben vsak sestanek za sebe, ker se bo preko določenega kvoruma šele lahko ugotovilo skupno stališče kolektiva, ki ga bo delavski svet Železarne ali kakšen drug organ upravljanja moral upoštevati pri odločitvi, takrat verjetno ne bo vseeno ali se je po določenem vprašanju sestalo 50 ali 80 % delovnih skupin, ne bo vseeno ali se je za predlog izreklo toliko ali toliko delovnih skupin itn.

To so zaenkrat razmišljanja o našem delu, ki prav za prav nima kakšnih posledic, lahko pa jih bo imelo, če jih v sedanjem delu ne bomo odstranili, na slabosti mislim kot so: da ne skličemo sestanka, sploh ne ali pa ne v določenem roku za javno razpravo, da ne napišemo zapisnika ali sploh ne ali pa prepozno ali pa ga celo pozabimo v predalu (včasih celo v predalu kakšnega administratorja). To pa so slabosti, ki smo jih pokazali odgovorni »odgovorni delavci« pri vseh javnih razpravah doslej.

M. Polak



Normalizirna peč na Javorniku — ogrevana s propan-butanom

Iz prvega v drugo polletje

(Nadaljevanje s 1. str.)

Deleži železarn v rezultatu ZPSŽ

Zanimiv je naslednji pregled deleža posameznih železarn v poslovnem rezultatu prvega polletja celega ZPSŽ: (Kolona 1 — blagovna proizvodnja, 2 — realizacija, 3 — dohodek in 4 — akumulacija in OD bruto)

Jesenice	Ravne	Štore
59	20	21
54	30	16
47,5	37	15,5
48	37	15

Ta razmerja so odraz strukture proizvodnje, optimalnosti koriščenja sredstev za delo, produktivnosti in organiziranosti proizvodno poslovnega procesa. Največja razlika med deležem v blagovni proizvodnji in bruto akumulaciji je v Štorah. Delež v skupni akumulaciji v tej železarni znaša le 10,5 %, na Jesenicah 50 % in na Ravnah 39,5 %, kar je logično zaradi novozgrajenih proizvodnih zmogljivosti, ki še niso dosegle primerne stopnje izkoriščanja.

Proizvodnim napravam prilagojen asortiment, zadostne proizvodne količine ter ugoden izplen so ob realnem številu zaposlenih glavni smotri, ki peljejo k povečevanju osebnih dohodkov in deleža akumulacije v celotnem dohodku. Zasedovanje teh smotrov je osnovna naloga vodstvenih struktur proizvodnih organizacij. Najlažji del te naloge je povečevanje proizvodnje, saj vemo, da je zniževanje števila zaposlenih težko izvedljivo, sprememba asortimenta in povečanje izplena pa zahtevna in zapletena operacija. Da se v vseh treh naših organizacijah združenega dela že vrši premik v smeri optimalnosti koriščenja proizvodnih potencialov, nam dokazuje primer-

java z dosežki predhodnih let.

Iz lamskoletnih poročil se spomnimo, da smo v ZPSŽ v primerjavi s predlanskim letom napredovali v: surovem železu od 169.476 t na 181.481 ton ali na 107 %, surovem jeklu od 630.309 ton na 670.122 ton ali na 107 %, blagovni proizvod. od 527.450 ton na 564.780 ton ali na 107 odstotkov, celotnem dohodku od 1.774,2 milij. din na 2.340,7 milij. din ali na 132 %.

Enoletni proizvodni premik

Dosežki v prvem polletju proti istemu obdobju lani so bili naslednji. Surovo železo doseženo 95.725 ton, napredek na 108 %. Surovo jeklo doseženo 342.888 ton, napredek na 101 %. Blagovno proizvodnja dosežena 301.526 ton, napredek na 109 %.

V vrednosti prodanega blaga smo napredovali za 18 %, v celotnem dohodku pa za 19 %.

V surovem jeklu, ki je pogoj višine celotnega dohodka in dohodka delovne skupnosti, so dosegle Jesenice 235.910 ton ali 100 %, Ravne 87.665 ton ali 102 % in Štore 19.313 ton ali 105 % proizvodnje prvega polletja lani. Pri tem smo v elektro jeklu zaostali za načrtom za celih 18.000 ton, kar je največja slabost letošnjega prvega polletja.

V blagovni proizvodnji so Jesenice dosegle 176.591 ton ali 103 %, Ravne 60.873 ton 104 % in Štore 64.062 ton ali 139 % proizvodnje prvega polletja 1971.

Celotnega dohodka je bilo doseženega na Jesenicah 736,2 milij. din ali 111 %, na Ravnah 381,3 milij. din ali 117 % in v Štorah 189,3 milij. din ali 143 % celotnega dohodka prvega polletja 1971.

V železarni Jesenice je bila torej na področju surove-

ga jekla stagnacija, v blagovni proizvodnji in realizaciji pa dosežen relativno največji napredek v Štorah.

Število zaposlenih se je spremenilo, na Jesenicah je padlo od 5.642 na 5.610 ali za 1 %, na Ravnah poraslo od 3.657 na 3.742 ali za 2 % in v Štorah poraslo od 2.315 na 2.368 ali za 3 %.

S tem je zaposlenost v celotnem ZPSŽ porasla na 11.720 ljudi ali za 1 %. Iz te ugotovitve logično sledi napredek v produktivnosti.

Ta se je na zaposlenega dvignila:

v blagovni proizvodnji od 3,93 na 4,29 ton mesečno ali za 8 %, v realizaciji pa od 14.170 na 16.500 din mesečno ali za 16 %.

Tudi v gibanju produktivnosti je dosežek po železarnah različen. Merjenja z realizacijo ali izdelanim in prodanim blagom pomeni za Jesenice 18.667 din na zaposlenega mesečno ali napredek za 12 %, Ravne 15.334 din ali napredek za 15 % in v Štorah 13.000 din ali napredek za 39 %.

Ob tem, ko so v istem času na zaposlenega dosegli v Štorah 70 din realizacije, so jo na Ravnah dosegli 82 din in na Jesenicah 100 din. Ker na donosnost poleg obsega predelanega in prodanega blaga vplivajo tudi druge poslovne sestavine, kot so stroški poslovanja, produktivnost dela in stopnja plemenitenja vložka, je slika bruto akumulacije v realizaciji drugačna. Ta je v prvem polletju znašala:

na Ravnah 17,3 % celotnega dohodka, na Jesenicah 11,3 % in v Štorah 9,0 % in s tem v vsem združenem podjetju povprečno 12,8 %.

Zaradi devalvacije in druge inflacije stroškov, smo znižanje donosnosti pričakovali, padec na Jesenicah od 12,6 % na 11,3 % in v Štorah od 11,1 odstotka na 9,3 % pa je tak,

da zlasti v Štorah ponovno ogroža produktivno sposobnost. V tem je bil razlog prizadevanja za tako korekcijo cen jeklu, ki bo omogočila normalno poslovanje železarstva. Povišanje za 13,6 %, doseženo z odredbo zveznega izvršnega sveta z dne 26. 5. 1972, ki je bilo uveljavljeno na začetku julija, bo v drugem polletju, vplivalo na spremembo odnosov v donosnosti železarn. Glavno vlogo v povišanju akumulativnosti pa bodo vendar morali odigrati samoupravljalci s povečanjem in ekonomiziranjem proizvodnje.

Nelikvidnost vsrkava akumulacijo

Splošna nelikvidnost je v združenem podjetju tudi v prvem polletju letošnjega leta bila veliko breme in ovira normalnega poslovanja. Le spretnemu skupnemu nastopu se lahko zahvalimo, da smo uspeli železarne relativno tekoče oskrbovati s potrebnimi surovinami, zlasti s starim železom. Kreditiranje proizvodnje sicer ni občutno naraslo — stanje kratkoročnih kreditov se je od 31. 12. 1971 do 30. 6. 1972 dvignilo od 129,3 na 150,5 milij. din ali za 16 %, ob tem pa se je znižalo kreditiranje za trajna obratna sredstva od 287,4 milij. na 274,4 milij. din ali za 5 % in so tako skupni krediti za obratna sredstva na koncu polletja znašali 424,9 milij. din, kar je le 2 % več kot na koncu lanskega leta. Ker so v tem času padle naše obveznosti do dobaviteljev in sicer od 285,2 milij. din na 230,7 milij. din ali za 19 %, terjatve pa le od 674,2 milij. na 669,5 milij. din ali za 1 % je razumljivo, da je večji del bruto akumulacije ostal vezan v financiranju proizvodnje. To pa še dodatno zaradi tega, ker so zaloge surovin, polizdelkov in gotovih izdelkov po tovarnah porasle od 477 milij. na 502,2 milij. din ali za 8 %, in to na Jesenicah za 13 %, v Štorah za 9 %, na Ravnah pa so padle za 9 %.

V borbi za likvidnost je bil izdelan skupni program in likvidnostni načrt posameznih železarn. V tej važi prizadevanosti je največ dosegla železarna Ravne, ki je uspela celo deblokirati svoj ziro račun.

Izvoz rešuje likvidnost

Sortiranje kupcev na dobre plačnike in zlasti orientacija na izvoz, sta poleg zoževanja nabav, na Ravnah največ pripomogli k ponovni kreditni sposobnosti.

Realizacija prek izvoza se je sicer v celotnem podjetju občutno povečala. Skupaj z izmenjavo so vse tri železarne plasirale na zunanja tržišča za 5,2 milij. dolarjev, kar je 60 % več kot v prvem polletju lani, ob tem pa so še vedno Jesenice dosegle le 65 odstotkov načrta, Ravne 98 in Štore le 76 %. Torej v izvozu je še dosti rezerve za našo likvidnost.

Akcija za deblokado računov na Jesenicah in v Štorah

se nadaljuje. Pri tem pričakujemo družbeno intervencijo, ki nam je v obliki odložitve anuitet na kredite dane iz sredstev državnega kapitala, že pogojno zagotovljena.

Enotna poslovnost slovenskega železarstva v okviru združenega podjetja, nam je v kratkem času, slabih treh let, prinesla izboljšanje ekonomskega položaja, boljše obvladovanje proizvodnega procesa ter dvignila ugled vseh treh železarn in celote. Postali smo faktor, ki je upošteván pri oblikovanju gospodarstva, naš vpliv pa je prisoten tudi pri urejanju poslovnosti celotne kovinske predelovalne sfere.

S tem kar smo dosegli, še zdaleč ne smemo biti zadovoljni. Enotna proizvodna tvorba slov. železarstva, podjetniško povezana s Siskom, mora na renomeju pridobiti, kar je pogojeno z realno vzajemnostjo in večjo organiziranostjo. S skupnimi strokovnimi službami na področju načrtovanja, raziskovanja, projektiranja in razvoja t. j. z inženiringom in konzultantsko organizacijo, moramo v prihodnje povečati učinkovitost koriščenja naših proizvodnih potencialov in neposredno vplivati na usklajevanje proizvodnje in porabe jekla na slovenskem. Namesto sedanjih 50 %, naj bi v naslednjih petih letih 75 % jekla železarn ZPSŽ bilo vložek kovinsko predelovalne industrije bližnjih porabnikov. Ustvaritev tega smotra je odvisna predvsem od nas, naše samoupravnosti in naše prizadevnosti.

Republika naj bi pomagala

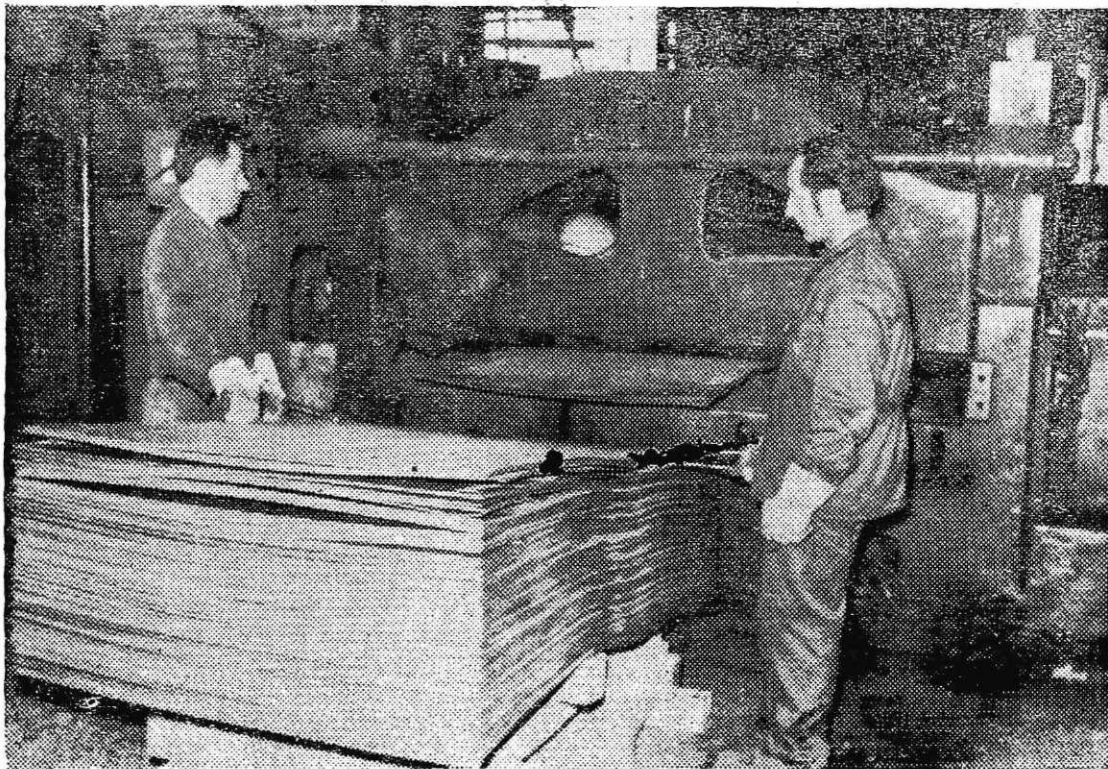
Vodstvo združenega podjetja, sestavljeno od generalnega direktorja in glavnih direktorjev železarn, se je na sprejemu pri predsedniku izvršnega sveta skupščine SR Slovenije Stanetu Kavčiču obvezalo, da bomo svojo poslovno politiko podredili stabilizacijskim nalogam. V obvezi je rečeno, da smo poslovno strategijo razdelili na zaporedno osvajanje treh podjetniških položajev:

— deblokado ziro računov organizacij združenega dela, — optimalno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti in integralno širjenje poslovanja na predelavo in blagovni promet,

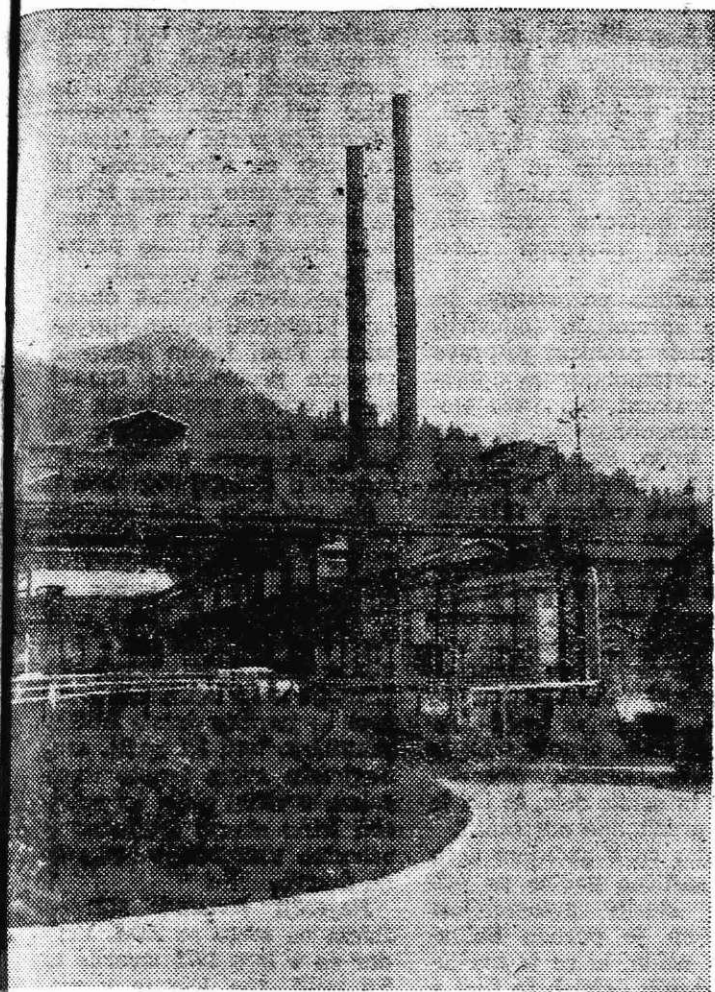
— realizacijo srednjeročnega razvojnega programa, rekonstrukcijo tovarn in strukturalnega prilagajevanja proizvodnje in predelave jekla na Slovenskem

Kljub temu, da se posamezne naloge med seboj delno prekrivajo, so kompleksne in rešljive le v navedenem zaporedju. Likvidnost pogojuje optimalnost izkoriščanja proizvodnih zmogljivosti in slednje tako reproduktivno sposobnost, ki bo utrdila mesto in vlogo slovenskega železarstva za več desetletno obdobje prihodnosti.

Likvidnostni načrt, ki predvideva deblokado ziro računov, pridobivanje kreditne sposobnosti in redno financiranje proizvodnje, je torej



Ravnalni stroj v adjustaži štekel na Javorniku



Del javorniških obratov

prvi strateški cilj delovnih skupnosti ZPSŽ. Nadrobno obdelani likvidnostni načrt predvideva akcijo, v katero vključuje vse zaposlene v železarnah na Jesenicah, Ravnah in v Storah. Ravne so medtem ta cilj že dosegle.

Vodstvo združenega podjetja se zaveda, da deblokada žiro računov brez temeljnega deleža zaposlenih ni možno doseči. Ve, da tega zapletenega problema ne more prepuščati le finančnim službam, temveč da morajo biti v njegovo razreševanje vključene vse strukture proizvodnega procesa. Orientacija oskrbovanja na najugodnejše dobavitelje in še bolj orientacija prodaje na poslovno zdrave kupce, sta najvažnejši pogoji likvidnosti. Taka usmeritev zajema v prvi fazi komercialne službe, najtežje zadolžitve pa prepušča glavnini proizvodnega procesa — obratom. Le ob skrajno racionalnem gospodarjenju z razpoložljivimi sredstvi, znižanju nepotrebnih zalog, izboljšanju izplena, splošnem znižanju proizvodnih stroškov in ob pospešenem proizvodnem ritmu ter hitrejšem krogotoku sredstev na področju tehnološkega postopka, bo likvidnostno nalogo možno izpeljati in jo tudi zadržati.

Na področju optimalnosti proizvodnje smo priznali, da kljub dejstvu, da sta proizvodnja in produktivnost slovenskih železarn v zadnjih štirih letih v neprestani rasti, še ni možno govoriti, da so obstoječi proizvodni potenciali v celoti izkoriščeni.

Konkretne obveze

Višjo stopnjo izkoristka obstoječih osnovnih sredstev naj bi dosegli z:

- višjo organiziranostjo proizvodnega procesa,
- rednejšim oskrbovanjem s surovinami in energijo,
- nadomeščanjem in drobnimi dopolnitvami strojev in naprav,
- izpopolnjenosti kadrovske zasedbe,
- popolnejši delitvijo dela,
- povečano medsebojno, medrepubliško in meddržavno blagovno izmenjavo,
- širjenjem kroga porabnikov preko meja.

Na tej osnovi, kar bi omogočila likvidnost podjetja, bi se brez večjega investiranja in brez dodatnega števila zaposlenih nominalna vrednost proizvodnje povečala od sedanjih 195 milijonov din na 250 milijonov din mesečno, kar bi pomenilo letno proizvodnjo in prodajo blaga v vrednosti 3 milijarde din.

Ob tem, ko smo prosili za delež republike pri deblokadi žiro računov, optimizaciji proizvodnje in izpeljavi srednjeročnega razvojnega programa smo rekli:

Zavedamo se, da republika s posegi ne more tvegati pri medsebojnih neusklajenih delovnih organizacijah, temveč sme posredovati le na področju večjih ekonomsko enotnih gospodarskih siste-

mov. Zato se obvezujemo, da bo ZPSŽ:

— postalo ekonomsko s kapitalom povezana enotna tvorba, ki bo zagotovila skladen razvoj železarstva in učinkovito strukturalno ubranost s kovinsko predelovalno industrijo;

— v drugem polletju nadoknaditi zaostanek proizvodnje in ustvariti v načrtu predvideni fizični obseg surovega jekla in blagovne proizvodnje;

— z lastno prizadevnostjo izboljšalo izkoriščanje obstoječih proizvodnih potencialov in z usmerjevano prodajo že v letu 1972 znižalo terjatve in realiziralo izvoz v višini 15 milijonov dolarjev. Ta obveza pomeni, da morajo v drugem polletju izvoziti Jesenice za 2,78 milij. dolarjev, Ravne za 3,1 milij. dolarjev in Store za 2,7 milij. dolarjev, kar je 77%, 26% oziroma 95% več kot v prvem polletju;

— na podlagi ugodne razrešitve likvidnosti in drugih ekonomskih problemov, optimiziralo izkoriščanje obstoječih proizvodnih potencialov in ob širjenju integracije v vertikalni smeri nominalno vrednost izdelanega in prodanega blaga do leta 1974 dvignilo na 3 milijarde din letno;

— svoje razvojne načrte snovalo in izvajalo po najracionalnejših načelih ob ustanavljanju konzorcijev za sodelovanje s porabniki predvidene proizvodnje in ob angažiranju svetovno priznanih konzalting organizacij.

ZPSŽ je uspešno sklenilo prvi krog integracijske povezanosti. Na podlagi uspehov in skovanega medsebojnega zaupanja, je pred vstopom v drugo višjo fazo integralnosti, v kateri bo večja ekonomska enotnost omogočila višje gospodarske dosežke v vseh organizacijah združenega dela in v celotnem združenem podjetju.

Naša obveza, od katerih izvrševanja je odvisna tudi izpeljava družbenih posegov, je torej zahtevna. Večji del te — kreditna sposobnost — bo morala biti dosežena in obvarovana že v drugem polletju letošnjega leta. Reševanje te naloge bodo morale prevzeti vse tovarniške strukture od izpeljave pa je odvisna sedanjost in prihodnost slovenskega železarstva.

Prepričani smo, da imamo zadosti pridnih in zavzetih delavcev v vseh organizacijah združenega dela, zato bomo sprejete obveze izpolnili in si odprli zeleno luč za tisto, kar pričakujemo od družbe.



ZDA — V železarni Johnstown železarske družbe Bethlehem Steel Co. so izvedli pred kratkim remont obzidave plavža. Za to so uporabili helikopter, ki je pomagal

pri prenašanju posameznih delov peči in materiala. S tem so precej skrajšali časovni interval remonta in pokazali možnost uporabe helikopterja za takšne namene.

Tehniki in inženirji pozor!

Pri Tehniški založbi Slovenije bo izšel v septembru tega leta

Metalurški priročnik,

izvirno delo, pri katerem je sodelovalo nad 30 vodilnih slovenskih strokovnjakov s področja železarstva, barvastih kovin in kovinskopredelovalne industrije. Na več kot 1400 straneh priročnega formata (11 x 17 cm) je v treh delih obdelano vse, kar potrebujejo delavci v železarstvu in barvasti metalurgiji. Priročnik je tako sestavljen, da ga bosta pri svojem delu uporabljala tehnik in inženir, kvalificiran delavec in mojster v proizvodnji. Prvi del obravnava teoretične osnove in opise reakcij ter osnovne tehnološke procese ter lastnosti kovin in zlitin, drugi del je posvečen železarski proizvodnji, tretji del pa obravnava barvaste kovine.

Priročnik ni samo namenjen delavcem v železarstvu in barvasti metalurgiji, ki že sama zajema več kot 15.000 ljudi. Prav tako bodo v njem našli mnogo koristnih in uporabnih podatkov tudi delavci v kovinskopredelovalni industriji, in končno je zanimiv tudi za trgovsko mrežo, ki mora ravno tako poznati osnovne materialne in sodobne tehnološke procese.

Končno je delo namenjeno tudi vsem strojnim tehnikom in inženirjem, konstruktorjem in tehnologom ter tistim strokovnjakom, ki morajo pri svojem delu poznati kovine ter lastnosti kovin in zlitin.

Priročnik zajema bogat slikovni material — ima 1.200 slik, okoli 100 tabel in diagramov in je prirejen za praktično vsakodnevno rabo. Njegova naklada (nad 5.000) in vsebina jamčita, da bo posegel po njem sleherni strokovnjak s tega področja.

Priročnik bo stal 150,00 din.

Društvo tehnikov in inženirjev pri železarni Jesenice se je odločilo, da s svojimi sredstvi pomaga vsakemu svojemu članu pri nakupu tega priročnika s 50 dinarji, tako da vsak naročnik plača le 100 din.

Priročnik naročite s spodnjo naročilnico, ki jo pošljite tov. Črnu, strokovna knjižica RO.

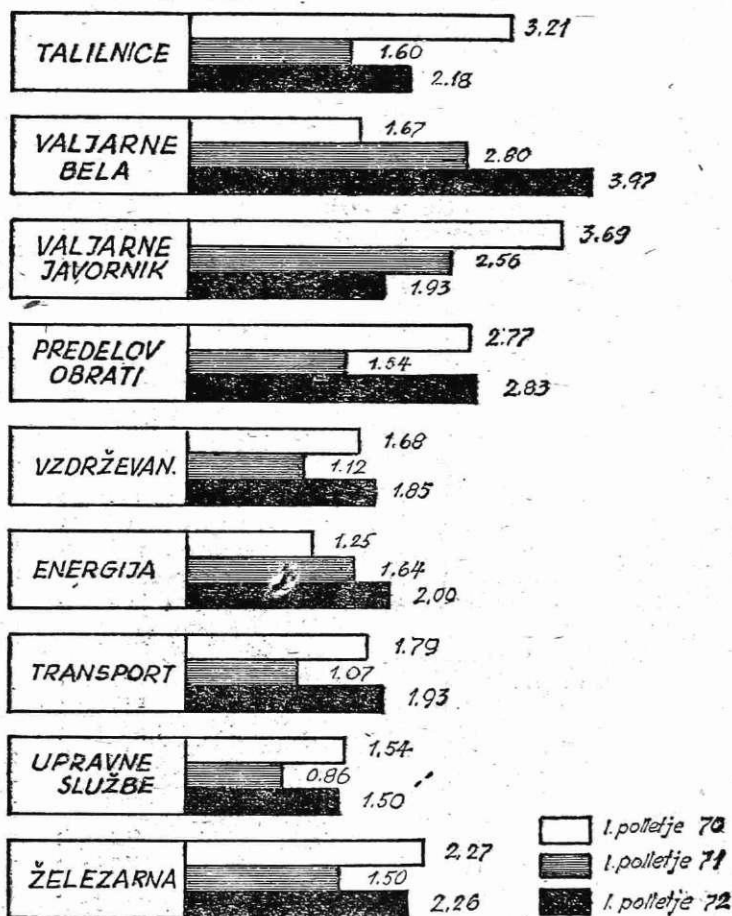
Raziskovalni oddelek
strokovna knjižica

Naročam _____ izvož(ov) Metalurškega priročnika

Naslov: _____

Obrat: _____

Podpis: _____



Primerjava sestankov delovnih skupin (glej sestavek na 1. in 9. strani)

Staro železo - odpadek in surovina železarske industrije

V švicarskem časopisu Neue Zürcher Zeitung je bil pred kratkim objavljen sestavek o vlogi starega železa v svetovni železarski industriji. Ker menimo, da bo zanimal tudi naš bralce ga objavljamo v nekoliko prirejenem prevodu.

Pod starim železom razumemo danes skupno ime za neraben material, ki ga v gospodarskem procesu zaradi različne obrabe in zastaranja zavržejo. Pri tem gre za staro železo različne vrste kot so: neuporabni stroji, avtomobili, železniška vozila, iztrošene ladje, gospodinjstvi stroji, odpadki tovarn itd. In vendar je staro železo poleg železove rude in črnega premoga najvažnejša surovina za železarsko industrijo. Iz tega spoznanja se je razvila v vseh državah, ki imajo železarne, posebna vrsta gospodarske dejavnosti: trgovina s starim železom. Njena naloga je, da zbira staro železo iz vseh možnih virov in ga po sortiranju, čiščenju, rezanju itd., dobavlja železarnam.

Poraba starega železa v železarnah se pri sedanji tehnologiji giblje okoli 40 % proizvodnje surovega jekla. Države evropske gospodarske skupnosti (EGS) so proizvedle leta 1971 103 milijone ton surovega jekla. Pri tem so porabile 43 milijonov ton lastnih odpadkov in 18 milijonov ton nabavljenega starega železa. Železarne v ZDA so lani proizvedli 109 milijonov ton surovega jekla in porabile 57 milijonov ton starega železa.

Danes je treba v večini industrijsko razvitih državah računati na znižanje porabe starega železa. Vzrok je v naraščanju proizvodnje v kisikovih konvertorjih, kjer je količina starega železa v vložku zaradi tehnoloških razlogov znatno manjša kot v SM pečeh. Na področju EGS je danes delež jekla iz kisikovih konvertorjev skupaj 50 % celotne proizvodnje surovega jekla. V letu 1965 je bila ta številka le 20 %. V Veliki Britaniji so proizvedli v preteklem letu 37 % in v japonskih železarnah celo 80 % kisikovega jekla. V Sovjetski zvezi je proizvodnja v kisikovih konvertorjih nekoliko manj razvita. Od skupne proizvodnje 121 milijonov ton surovega jekla v letu 1971 so ga proizvedli v kisikovih konvertorjih samo 22 milijonov ton ali 19 %.

Manjša poraba starega železa pri proizvodnji v kisikovih konvertorjih je razvidna

iz sledeče primerjave: v državah EGS porabijo železarne za proizvodnjo ene tone SM jekla okoli 700 kg starega železa, za kisikovo jeklo pa samo 300 kg.

Tudi v plavžih, torej pri proizvodnji grodlja, se je po letu 1965 znižala poraba starega železa. V Zvezni republiki Nemčiji s 25 kg/t v letu 1965 na 18 kg/t v letu 1971, v Veliki Britaniji s 94 na 69 kg/t in v ZDA s 44 na 34 kg/t.

Poleg železarske industrije uporabljajo staro železo tudi livarne, čeprav je njihova poraba precej nižja. Na področju EGS cenijo danes letno porabo starega železa v livarnah na okoli pet milijonov ton.

Tako v krogih mednarodne železarske industrije kakor tudi v trgovini s starim železom že dalj časa razpravljajo o tem, če lahko in v kolikšnem obsegu računajo v prihodnosti na spremembe v porabi starega železa. Čeprav pričakujejo nadaljnje večanje proizvodnje surovega jekla, vendar kaže prihranek pri njegovi porabi v kisikovih konvertorjih prej na določeno stagnacijo ali pa le na rahlo povečanje. Do konca tega stoletja bo svetovna proizvodnja surovega jekla predvidoma dosegla ali celo prekoračila milijardo ton. Številke svetovne proizvodnje v zadnjih dveh desetletjih so sledeče:

leta 1950	189 milij. ton
leta 1960	341 milij. ton
povečanje	152 milij. ton
leta 1970	582 milij. ton
povečanje	241 milij. ton

Poprečna poraba starega železa na tono surovega jekla je v najpomembnejših industrijskih državah precej različna. To je razvidno iz spodnje tabele:

Italija	600 kg/t
Poljska	540 kg/t
Velika Britanija	520 kg/t
Sovjetska zveza	490 kg/t
ZDA	490 kg/t
Zvezna republika Nemčija	480 kg/t
Kanada	480 kg/t
Japonska	380 kg/t

Iz tabele sta razvidni dve skrajnosti. Italija, ki proizvaja precejšnje količine elek-

tro jekla je na prvem mestu, Japonska pa na zadnjem, ker proizvajajo kisikovi konvertorji v japonskih železarnah 80 % celotne količine surovega jekla.

Pred kratkim je Battelle Memorial Institute, Columbus (ZDA), objavil študijo o bodoči porabi starega železa. Ta je vzbudila med strokovnjaki veliko pozornost. Študija predvideva, da bo leta 1975 potrebno za proizvodnjo 100 ton surovega jekla 47 ton starega železa. Pri tem predpostavlja 70 % starega železa v vložku SM peči in 35 % v kisikovih konvertorjih. Do leta 1985 bo verjetno padla poraba starega železa na 40 ton za 100 ton surovega jekla.

Proizvodnja jekla v SM pečeh bo še nadalje padala. Že v razdobju let 1960-1970 je padel njen delež v celotni proizvodnji za 40 %. Leta 1985 bo znašal njen delež samo še okoli 10 %.

Elektro pečem, ki dopuščajo 100 % vložek iz starega železa bo treba v bodoče posvetiti več pozornosti. Pelete, ki jih proizvajamo z direktno redukcijo in vsebujejo prek 90 % železa lahko uporabimo kot vložek za elektro peči. Vendar ugotavlja študija, da je proizvodnja teh peletov danes sorazmerno nizka in da so imeli ponekod pri njej težave. Vendar je najbolj verjetno, da bo v bodoče pri odločitvi o uporabi predreduciranih peletov ali starega železa odločala trenutna cena. Obstaja tudi možnost, da bodo ravno ti peleti pripomogli k stabilizaciji cene starega železa.

V bodoče tudi ne bo mogoče prezreti dejstva, da količina lastnega odpadka v železarnah pada. To je posledica vedno bolj razširjene uporabe kontinuirnega vlivanja pri katerem dosegajo boljši izplen in s tem tudi nižje proizvodne stroške. Zaključek študije je sledeč: bodoči izgledi za trgovino s starim železom so dobri. Vendar bodo potrebni vedno večji napor priprave starega železa (sortiranje, rezanje, itd.).

Na zadnjem zasedanju zahodnonemškega združenja za gospodarjenje s starim železom so ugotovili, da je danes situacija na tržišču starega železa tako neprijetna kot še nikoli doslej. Vzroki za to so različni. Na eni strani naraščajo zaloge starega železa, medtem ko je poraba zaradi trenutnega nazadovanja železarske proizvodnje vedno manjša. Na drugi strani pa stroški zbiranja naraščajo. Tu gre za rezanje, demontažo, čiščenje, transport in režijske stroške. Danes je nastala situacija, ko v marsikaterih deželah ni mogoče več prodati staro železo slabe kvalitete. Vedno večje količine starega železa grozijo, da postanejo svetovni problem. Posebno še, ker lahko zanesljivo računamo na stalno naraščanje njegovih zalog.

V začetku našega stoletja je veljalo splošno pravilo, da

izdelki iz grodlja in jekla morejo po približno 30 letih zaradi zastarelosti in iztrošenosti nazaj v železarske peči. To pravilo že dolgo ni več v veljavi. Situacija se je na tem področju v zadnjih desetletjih bistveno spremenila in zgoraj navedena doba skrajšala.

S posebno pozornostjo in skrbjo spremljajo industrijske dežele problem priprave starih avtomobilov za uporabo v jeklarni. Skladišča starih avtomobilov se izredno naglo širijo. Samo v Zvezni republiki Nemčiji ponujajo danes prek oglasov, skladišč in podobno prek en milijon starih avtomobilov. Zanimanje za nakup teh avtomobilov je zelo majhno. Poleg tega nastopajo pri pripravi starih avtomobilov za jeklarske peči precej težave. Po teži se sestoji avtomobil približno 85 % iz jekla. Ostalo odpade na gume, sedeže, okensko steklo in ostale dele, ki jih je treba predhodno odstraniti.

Vendar so v zadnjem času našli različne načine za pripravo starih avtomobilov. Predvsem je poznan Schrederjev način, ki se je uveljavil v raznih deželah in tudi v Zvezni republiki Nemčiji. Ta uporablja posebne stroje, ki imajo pogonsko moč tudi do 4000 KM. Na izmeno lahko predelajo 100 do 500 ton oziroma 200 do 300 avtomobilov. Takšen stroj lahko pripravi tudi druge neravne aparate kot so pralni stroji, hladilniki in podobno.

Pred kratkim so v Belgiji preiskusili nov način, ki kaže, da se bo tudi uveljavil. Najprej stisnejo staro železo v pakete in jih potem izpostavijo v kopel dušiku pri temperaturi — 200° C, da postanejo krhki. Nato zdrobijo pakete v posebni drobilni napravi.

V splošnem je staro železo za zelo donosno zunanje trgo-

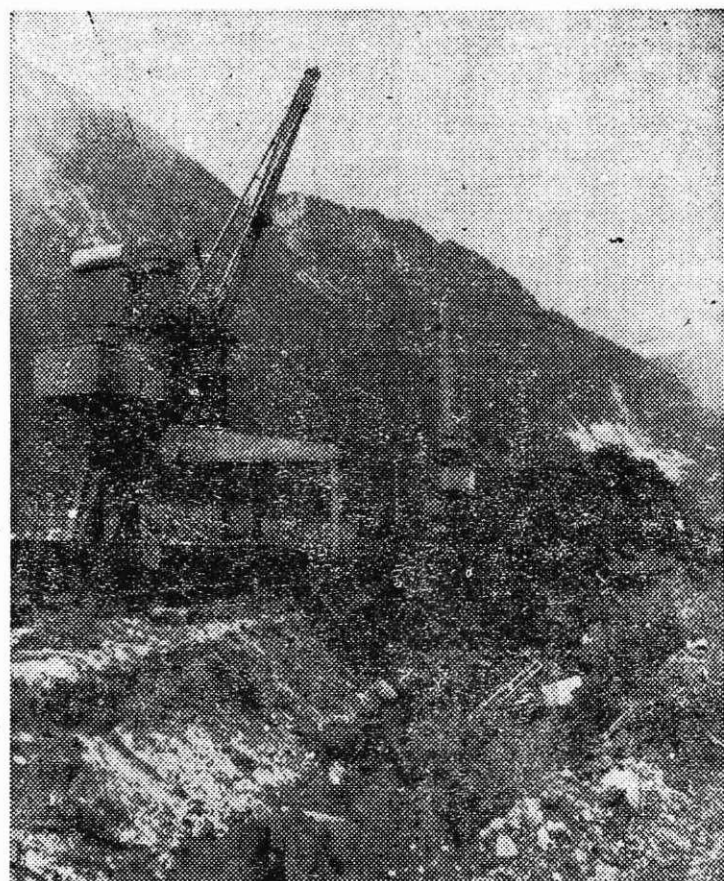
vinsko poslovanje bolj malo primeren proizvod. To predvsem zaradi precejšnjih stroškov pri njegovi pripravi. Vendar so znane tudi izjeme. To velja za tiste dežele, ki imajo premalo starega železa za lastno porabo in ga uvažajo. Druge ga imajo preveč in so prisiljene izvažati.

V nekaterih deželah obstojajo prepovedi izvoza starega železa. Proti takim ukrepom pogosto protestirajo trgovci zaradi težav s prodajo na domačem tržišču. Posebno še tedaj, če vlada v železarski industriji slaba konjunktura.

Na področju EGS obstoja danes možnost izvoza starega železa v količini okoli 5 milij. ton letno. Glavni kupec je Italija s 3,3 milij. ton v letu 1971. Dobavitelj sta bila Francija z 1,7 in Zvezna republika Nemčija z 1,6 milij. ton. Drugam so izvozile dežele EGS v preteklem letu 1,2 milij. ton. Sovjetska zveza izvažala staro železo v višini okoli 1,5 milij. ton letno skoraj izključno v vzhodno evropske socialistične države.

Največji izvoznik starega železa na svetu so ZDA. Vendar so v letu 1971 izvozile le 5,6 milij. ton kar je v primerjavi z letom 1970 in 9,4 milij. ton precej nižja številka. Izmed ostalih držav izven Evrope je treba med izvozniki omeniti Avstralijo, Kanado in Indijo. Vsaka izmed njih izvozi letno okoli 500 ton. Med uvozniki starega železa je daleč na prvem mestu Japonska. Letno ga uvozi okoli 6 milij. ton in to največ iz ZDA.

Iz vsega zgoraj navedenega je razvidno, da je staro železo ne samo važna železarska surovina, temveč ima tudi pomembno vlogo v mednarodni trgovini. Zato se bodo tudi v bodoče ukvarjali s starim železom tako jeklarji, kakor tudi zbiralci, pripravljalci in trgovci.



Skladišče starega železa v železarni

Sestanki delovnih skupin v prvem polletju 1972. leta

(Nadaljevanje s 1. strani)

Obrati	št. del. skupin	št. sest.	Ø št. sest.	jan.	febr.	marec	april	maj	junij
Plavž	16	28	1,75	2	9	9	6	—	2
Martinarna	14	33	2,35	5	10	10	7	—	1
El. jeklarna	5	15	3,0	—	4	5	3	—	3
Livarna	6	12	2,0	—	3	1	5	—	3
Šanotarna	5	12	2,4	—	4	7	1	—	—
Tahlnice	46	100	2,18	7	30	32	22	—	9
Blum. štekel	9	32	3,56	2	5	8	7	6	4
Profilarna	4	13	3,25	—	—	3	3	4	4
Adj. štekel	5	18	3,6	1	2	8	3	—	—
Valj. žice	4	20	5,0	2	2	5	6	4	1
Valj. prof.	7	32	4,57	3	3	11	5	—	5
Valjarna Bela	29	115	3,97	8	12	35	24	22	14
Valjarna 2400	7	19	2,71	2	8	1	6	1	1
Jeklovlek	8	10	1,25	1	1	1	5	2	—
Valj. Javornik	15	29	1,93	3	9	2	11	3	1
HVZ	26	86	3,31	14	12	14	23	10	13
Zebljarna	4	7	1,75	—	3	3	1	—	—
Elektrodni	6	9	1,5	1	—	2	3	3	—
Predelov. obrati	36	102	2,83	15	15	19	27	13	13
Strojne delav.	12	14	1,17	—	6	5	1	2	—
Strojno vzdrž.	25	45	1,8	3	12	10	11	4	5
VEN	18	24	1,33	—	3	7	8	5	1
RTA	6	18	3,0	—	5	6	5	2	—
Grad. vzdrž.	6	20	3,33	7	—	8	3	2	—
Strug. valjev	2	7	3,5	—	2	2	1	2	—
Vzdrževanje	69	128	1,85	10	28	38	29	17	6
El. topl. energ.	9	20	2,22	6	3	5	6	—	—
PIV energ.	5	8	1,60	—	1	5	2	—	—
Energija	14	28	2,0	6	4	10	8	—	—
Transport	15	29	1,93	—	13	1	11	—	4
TKR	11	23	2,09	2	7	6	8	—	—
Uprav. službe	23	28	1,22	5	2	16	5	—	—
Uprava	34	51	1,5	7	9	22	13	—	—
ZELEZARNA	258	582	2,26	56	120	159	145	55	47

Povprečno število sestankov na eno delovno skupino (2,26) se je za to obdobje v Železarni že precej približalo določili o njihovem delovanju — vsaj en sestanek na dva meseca. Navzgor odstopajo od delovnih enot valjarna Bela (skoraj štirje sestanki na eno delovno skupino) in od obrátov Blüming-Stekel, profilarna, adjustaža Stekel, valjarna žice in valjarna profilov (torej vsi obrati valjarni Bela), HVZ, gradbeno vzdrževanje in strugarna valjev.

Se vedno pa najdemo delovne enote in obrate, katerih delovne skupine se v šestih mesecih niso sestale niti povprečno dvakrat: valjarne Javornik, vzdrževanje, transport in upravne službe, ki na tem področju še vedno kažejo najmanjšo aktivnost.

Od obrátov so na spodnjem koncu lestvice strojne delavnice (1,17), upravne službe (1,22), jeklovlek (1,25) in VEN (1,33) sestankov na delovno skupino. Vse njihove delovne skupine torej niso razpravljale niti o treh spredaj omenjenih najpomembnejših problemih, za katere jim je bil material posredovan v obliki informacij in smo želeli dobiti njihovo mnenje. Zato upravičeno sklepamo, da se še toliko manj sestajajo na lastno pobudo, saj možnost, da svojih problemov sploh nimajo, najbolj verjetno ne pride v poštev.

Za vodje delovnih skupin predstavlja sklicevanje in vodenje sestanka del njihovih delovnih dolžnosti. Kjer se neučinkovitost na tem področju povezuje tudi z neuspešnostjo na delovnem mestu, bomo morali prav kmalu resno razmisliti, če zasedajo taka delovna mesta najpri-

mernejši ljudje zanje in izvesti nekatere kadrovske spremembe.

Ker sestanke delovnih skupin zasledujemo že tretje leto, lahko izvedemo majhno primerjavo pogosti sestajanja v prvem polletju vseh treh let.

Povprečno število sestankov na delovno skupino v prvem polletju 1970, 1971 in 1972.

(Glej grafikon na 9. str.)

Že prvi pogled na grafikon nam pove, da smo se v letošnjem letu izenačili z letom 1970, kar seveda pomeni pomembno pogostejše sestajanje kot v prvi polovici lanskega leta, ko je bila aktivnost zelo majhna (samo 1,5 sestanka na delovno skupino). Zaradi organizacijskih sprememb je težja primerjava znotraj delovnih enot valjarne Bela in Javornik, kjer so se obratom z že tako visokim koeficientom sestajanja pridružile še valjarne profilov, katerih delovne skupine so od vsega začetka najboljše delovale.

Večina delovnih enot se je najbolj približala tovarniškemu povprečju, ko sta polletja 1970 in 1972 precej enaka. Izjema so energetske obrati, kjer je opaziti postopni dvig v pogostosti sestajanja in tahlnice, ki po močnem padcu v lanskem prvem polletju še vedno niso dosegle zelo ugodnega rezultata v letu 1970.

S samoupravno aktivnostjo za to obdobje smo v večini delovnih skupin lahko kar zadovoljni, čeprav moramo še vedno težiti za tem, da o utrjujemo in predvsem, da zaživimo delo vseh delovnih skupin. To pa bo odvisno tako od vodij samih kot tudi od vseh drugih dejavnikov, ki lahko na različne načine aktivnost pospešujejo ali za virajo. Vsekakor nas čaka na tem področju še veliko dela.

Uporabna spoznanja iz psihologije VII.

Nevarnosti alkohola in alkoholizma

RESNICA IN PREDSDOKI

Tistemu, ki je bil priča razgrajanju in pretepanju pijanega očeta nad svojo družino, ni treba posebej dokazovati škodljivosti alkohola. Prav tako ne onemu, ki je doživel tragične posledice pijane vožnje ali onemu, ki je videl zapitega in zapuščenega človeka v obcestnem jarku. A podobne prizore smo vendar doživeli že vsi in vsi priznamo, da so škodljivi. Tudi v družbi kot celoti se je izoblikovalo stališče, da je uživanje alkohola in alkoholizem družbeno zlo, ki ga je treba preprečevati.

Zakaj torej pisati in se boriti proti alkoholizmu? Zato, ker v isti sapi govorimo, da nam alkohol prinaša razdrte družine, nepreskrbljene in zapuščene otroke, izgubljene delovne dneve, prometne in delovne nezgode, stroške zdravljenja itd., obenem pa vneto reklamiramo uživanje najrazličnejših alkoholnih pijač in odpiramo bifeje. Zato, ker dan za dnevom poslušamo zelo razširjene predsodke o alkoholu, ki trdovratno krožijo med ljudmi že stoletja in ki jih večina zelo rada sprejema, saj jim nudijo poceni opravičila za uživanje alkohola. (Končno so predsodki tudi nastali prav iz potrebe po razumskem opravičevanju in razlaganju.) Naj jih naštejemo samo nekaj. »Pijanec se spreobrne, ko se v jarno zvrne«. »Alkohol je

dober za moč«. »Dve kavici in malo slatine prežene ta ves alkohol«. »Delirium tremens, t.j. pijanska blaznost kot težka posledica kroničnega alkoholizma zadene le tiste, ki so uživali žganje, ostalim pa se ni treba bati«. Predsodki torej, ki ne vzdržijo resne znanstvene kritike in ki so večinoma že znanstveno zavrženi.

Alkohol pa je danes tudi nujna vez v medsebojnih odnosih med ljudmi, ki ne »zalivajo« le velikih življenjskih dogodkov, ampak že vsako malenkost.

Prav ta »dvojna morala« do alkohola je verjetno glavna ovira in zato tudi glavna tarča, na katero morajo meriti nekatera prizadevanja za njeno odpravljanje.

ŠKODLJIV VPLIV ALKOHOLA V PROIZVODNJI

Menim, da je bil malo daljši uvod potreben. Ne le zato, ker je alkoholizem pomembna družbena škodljivost, ampak zato, ker ima vidne posledice tudi na delo v Železarni, saj problemi z uživanjem alkohola niso majhni. O tem nam priča število kroničnih alkoholikov in (večinoma neregistrirano) pitje alkohola med delovnim časom. In sedaj si končno oglejmo nekoliko objektivno dokazanih dejstev o vplivu alkohola v industrijskem delu.

Kadrovska služba posebej, a tudi vsi ostali, bi se morali jasno zavedati, da uživanje alkohola in alkoholizem prinaša predvsem naslednje težave: povečano odsotnost (absentizem), večje število nezgod pri delu, pešanje delovnih sposobnosti alkoholikov in s tem povezan padec produktivnosti, slabšo disciplino, spore ipd. in končno tudi prezgodnje staranje in umiranje alkoholikov V

ZDA so ugotovili, da izgubi vsak alkoholik povprečno 22 dni na leto zaradi pijače in da alkoholi povzročijo dvakrat več nezgod kot ostalo prebivalstvo. Študija v Franciji na 4089 delavcih je pokazala, da pri polovici zaposlenih med delovnim časom niso našli alkohola v krvi, medtem ko je imelo 5 % delavcev koncentracijo nad 1 promilom. Opitost je bila bolj izrazita na popoldanskem kot na dopoldanskem delu, bolj so ji podlegali starejši od 30 let, bolj poročeni in bolj tisti, ki so sicer živeli na deželi ter delali nepritrtega 8 ur. Ugotovili so tudi, da je bila alkoholiziranost najbolj izrazita pri nekvalificiranih, zatem pri kvalificiranih in najmanj pri visokokvalificiranih delavcih. Pri osebah z dvema ali več nezgodami so našli pomembno višjo koncentracijo alkohola v krvi kot pri osebah z eno ali brez nezgod. Riziko za nezgodo pri delu je bil pri osebah z nad 1,25 promila alkohola v krvi za 1,47-krat večji.

Končno najdemo poleg ameriških in francoskih podatkov tudi domače, in sicer z nekega 1000 članskega zagrebškega podjetja, kjer je vsega 34 alkoholikov v nekaj letih zasedalo kar 30 % kapacitet zdravstvene službe podjetja in so bili obenem odgovorni za 30 % vseh izostankov z dela zaradi bolezni. — Vse te podatke navajamo zato, ker domnevamo, da bi verjetno podobna razmerja in težnje dobili tudi pri nas. Obenem je teža prikazanih škodljivosti tolikšna, da zasluži pozornost vsakega kolektiva, ne le s človeške strani, ampak tudi z ekonomske.

V prihodnji številki si bomo ogledali vzroke, potek in posledice uživanja alkoholnih pijač ter ukrepe za njegovo preprečevanje in odpravljanje.

F. Belič, dipl. psih.

IVAN JAN

Pred 30-letnico kokrškega odreda

(Nadalj. s prejšnje številke)

UTRJEVANJE IN DOPOLNJEVANJE ODREDA TER ZAOSTREVANJE BOJA PROTI DOMOBRANSTVU

Predvidevanja o širjenju domobranstva so bila popolnoma utemeljena. S tem se je pokazala tudi pravilnost ponovne ustanovitve kokrškega odreda. Že v prvem mesecu svojega obstoja je izvršil toliko različnih akcij, da so bile še nadalje vezane na to območje občutne sovražnikove sile. Taktika naglega napadanja in pogostega miniranja komunikacij ter drugih objektov, je dobila potrditev v reagiranju sovražnikovih sil. Odredne enote so bile od časa do časa prisotne po vsem levem bregu Save, vendar pa v trikotu Kranj — Kamnik — Kokra zaradi krepitve domobran-

skih postojank in razpoložanja prebivalstva, ni imel pravega nadzora. Kakor smo videli, celo močna in regularna enota, kakor je bila Šlandrova brigada, ni mogla uničiti napadenih postojank. Slej ko prej so se razmere na tem območju za partizansko gibanje še vedno slabšale. To je bilo za te čase nekaj specifičnega.

Kakor rečeno so bile te domobranske enote le policijske pomožne sile, v resnici pa je bila vendarle s tem tu uspešno zanetena bratomorilna vojna. Številni, sicer pošteni ljudje, so padali pod vplivom sovražnikov lastnega ljudstva.

Odred je v začetku oktobra 1944 še vedno imel le dva bataljona, minersko-sabotažno četo ter številne ustanove. Četrtega oktobra 1944 je odred štel 610 ljudi. To sicer ni bilo malo, toda vsi ti niso bili oboroženi, poleg tega pa je velik del pripadnikov od-

reda deloval v ustanovah. Zelo pomembno je bilo tudi, da bataljoni in čete še vedno niso nastopali — kar tudi ni bilo mogoče in tudi ne bi bilo pravilno — kot združena skupacija, temveč so samostojno in posamično delovali na skoraj vsem odrednem območju.

V začetku oktobra — od 8. — 12. 10. — so Nemci proti enotam XXXI. divizije začeli ofenzivo. V to je bil zajet tudi škofjeloški odred. V tej ofenzivi je po cenitvah štaba IX. korpusa sodelovalo okoli 3500 sovražnikovih mož.

Zato je kokrški odred v oktobru na svojem operativnem območju izvajal številne napade, miniral proge in mostove, patroliral in postavljaj zasede. Na ta način je vezal sovražnika na svoj sektor in razbremenjeval in slabil pritisk sovražnikove ofenzive na desnem bregu Save.

V teku akcij je odred na novo uredil svoje sile. Petega oktobra 1944 je bil ustanovljen še III. bataljon. Ta bataljon je nastal iz moštva minerske čete, ki je bila s tem ukinjena ter iz ene izmed čet I. bataljona.

Poleg tega so bili v odrednem štabu imenovani tudi razni referenti: — inženirsko-tehnični, apotekarski, personalni ter razni drugi oddelki.

Posebna pozornost je veljala minerskim skupinam, ki

so bile poslej pri vsakem bataljonu in sicer v sestavi od 8 — 10 mož. Te sicer majhne skupinice so na osnovi dotedanjih izkušenj prizadejale sovražniku veliko skrb in škode. Njihovo delovanje je bilo usmerjeno predvsem na železniške proge. Z natančno razdelitvijo terena, so minerske skupine delovale na odrejenih sektorjih. Minerska četa je od tega časa uspešno odigrala svojo vlogo. Velika in združena minerska četa je do tega časa ustrezala, nastale potrebe pa so narekovale, da se razformira oziroma ukine.

Poleg tega je vsak bataljon dobil tudi vod težkega orožja — prateči vod. V vsakem od njih sta bila težka mitraljeza in protitankovska puška. Prvi bataljon pa je imel tudi lahki minometalec.

V bataljonska poveljstva so bili tedaj imenovani:

V I. bataljonu:

— komandant p. poročnik Avgust Čufar-Ferdo

— politkomisar Jože Lukežič

— namestnik komandanta Jože Košenina

— pom. politkomisarja Savo Sifer-Kos

— intendant Martin Zupanc-Kristelj

Operativno področje tega bataljona je obsegalo ozemlje od Jesenic do Save Dolnje ter ozemlje od Save do izliva Tržiške Bistrice, na se-

veru pa bivša državna meja na Ljubelju ter Jeseniški Rovti,

V II. bataljonu:

— komandant Stane Dobre-Karlo

— politkomisar Peter Bratkovič-Zvonko

— namest. komand. Vladimir Peraič-Planin

takoja za njim pa Anton Zupan-Jaka

— pomoč. politkom. Ivan Starman-Lord

— intendant Janez Musar

Operativno področje tega bataljona je obsegalo najvzhodnejše predele odrednega ozemlja, in sicer vse do Kamniške Bistrice, proti jugu do Črnuč in Trboj, na sever do bivše državne meje in na zahod do doline Kokre, to je do Preddvora in ostalih vasi v tej dolini. Tako je II. bataljon imel tudi okolico Domžal ter težavno področje okoli Senčurja, Cerkelj in Olševka.

V III. bataljonu:

— komandant Franc Ribnikar-Lenart

— politkomisar Jože Rotar

— namest. komand. Anton Lakota-Marjan

— pomoč. politkom. Ludvik Rekelj-Filip

— intendant Milka Rebolj

Operativni sektor tega novega III. bataljona je obsegal ozemlje med sektorji I. in II. bataljona. To je bilo

vse do izliva v Savino j lina se, p na Koe, ni država me Sv. A. Tri Bistrice

S teoreg postana povelja.

Te smeri men bogoč javno odred Poživiti bo

Nov, ki nja odna je bil prej bila v min de tega o pa, da odi bataljona

Te smeri tve so le i pri Benjah

Tako us bataljona odred se lo obzju bil pa p

Slavko Tarman:

Z majhim korakom sem stopil v Pariz, III. ga skušal pogledati, videti in doživeti ...

SONČNI ŽARKI SO POLJUBLJALI BELINO STRMIH STEN MATTERHORN ...

Po gorski cesti se vse bolj približujemo mejnemu predoru pod MONT BLANCOM. Odpira se nam čudovit razgled na tri in štiristočake; MATTERHORN, BREITHORN, COLL DEL GIGANTE in AIGUILLE DU MIDI. Zasneženi velikani se lesketajo v dopoldanskem soncu. Sončni žarki so poljubljali belino strmih sten. Poezija! Še tak pesnik — pesimist bi se raznežil ob pogledu na naravo in jo resnično opel v presežnikih.

Kratka carinska formalnost in že zapeljemo skozi MONT-BLANŠKI PREDOR — najdaljši predor na svetu, v skupni dolžini 11,6 km.

Na francoski strani nas pozdravi znani zimsko športni raj CHAMONIX. Avtobus se strmo spušča po ovinkasti cesti v dolino. Vožnja skozi CHAMONIX ostaja nepozabna. Prijetni hoteli in hišice s strmimi strehami ter številnim cvetjem. In — zelenje,

zelenje. Težko je verjeti, da je v naravi res tako zelena barva, prav gotovo pa bi slikarji zadeli pravi ton, če bi prišli slikat v Švico. Skozi francoska mesta ST. GERVAIS, MEGEVE in ANNE-MASSE, se vse bolj približujemo mejnemu prehodu ST. JULIEN. Švicarski mejni prehod — in že vozimo v središče ŽENEVE. Dosegli smo prvi večji cilj — ŽENEVA. Res lep občutek! Vozimo ob nabrežju GUSTAVA ADORJA ob ženevskem jezeru.

NEKAJ DESET METROV VISOK VODOMET ...

Oči švigajo na vse strani. Kam gledati? Na levo, kjer te vabijo cvetlični nasadi v parku EAUX VIVES, ali na desno, kjer se na jezeru lesketa nešteto čolničkov, jadrnic in ladij? Kaj pa je to? Nekaj deset metrov visoko se dviga proti nebu vodomet, ki v debelih curkih pada v jezero. Seveda, vrelci! Presenečenja te pozdravljajo na vsakem koraku. Ženevsko jezero je polno labodov. Povsod snažne ulice in ceste, parki,

v katerih se šopirijo cvetlice vseh barv in vrst. Daljši postanek in kosilo. Po izdatnem kosilu si ogledamo znamenitosti mesta. Svojevrstno hortikulturno »poslastico« predstavlja angleški vrt z gredičami raznovrstnega cvetja in z vodometom. Pogled na jezero je enkratno. Na naslednjem koraku zopet presenečenje. Pred nami je velikan-ska ura iz cvetja, ki je povrh kazala še natančen čas. Težko je opisati le delčke tistega kar smo videli v Ženevi. Spomini so ostali — vedno bodo ostali. Barvni diafilmi se polnijo. Novi del mesta je lep, sicer pa si je trgovine res vredno ogledati. Lepo so urejene in bogato založene. Ulice so si med seboj precej podobne. Toda za vse je značilno, da so natrpane s trgovinami. Vendar imajo še eno značilnost: od dvajsetih trgovin jih je prav gotovo osem z urami in optičnimi aparati. Ure vseh vrst, znamk in cen te na vsakem koraku spominjajo, da si na obisku v deželi, ki slovi po svojih urah.

Skoraj občutek sem imel, da dobiš v trgovini poleg kupljenega artikla, zraven še uro.

SEDEŽ MEDNARODNIH INSTITUCIJ ...

Ženeva je sedež številnih mednarodnih organizacij, med njimi sedež mednarodne organizacije Rdečega križa, sedež evropske gospodarske skupnosti, in kdo bi vse naštel. Najprej si ogledamo palačo Združenih narodov, ali kot jo tudi drugače imenujejo WILSONOVO palačo. Prek mostu PONT DU MONT BLANC zaidemo v predel širokih ulic. Povsod zeleni parki, znamenite cerkve, palače, spomeniki ...

Mesto je ogromno, a hkrati majhno. Hiše se ne dvigajo visoko pod nebo, vsaka ulica je mestece zase. Prav to daje obiskovalcu občutek domačnosti in topline.

STARI DEL ŽENEVE JE NAJLEPSI

Že od daleč nas vabi bleščeča streha katedrale. Ob jezerski promenadi nas ponovno pritegne cvetlična ura. Ustaviš korak, gledaš ter razmišljaš, kako dež in sonce ne uničita tik-takanja te edinstvene ure. Ko se jo nagledaš, nadaljuješ pot do katedrale in že si v starem delu mesta. Sprva sploh ne opaziš, da si že tam. Toda nenadoma se ti zazdi, da te stare strehe opazujejo. In ozreš se vanje. Odkriješ ču-

dovite hiše, ki že nekaj stoletij vabijo sončne žarke, da se od njih odbijajo in lomijo v čudovitih barvah. Hiše so si med seboj dosti podobne, a hkrati popolnoma različne. V pritličju te vabijo izložbena okna starinar-nic. Pravijo, da je v Ženevi nekaj sto starinar-nic. Gotovo bo držalo! Saj v starem delu mesta v eni sami ulici naštejemo trideset izveskov z napisom »ANTIQUALITÉS«.

Ob potepu po starem delu mesta človeka marsikaj preseneti: med stoletnimi fasadami hiš odmeva klasična glasba, vabila za nastop priznane jazz skupine, ali pa pritegne pozornost spominska plošča, na kateri lahko prebereš, da je tu nekaj let živela znana angleška pisateljica GEORG ELIOT-MARY ANN EVANS. Skratka presenečenj in prijetnih vtisov je dovolj. Majhne galerije vabijo na ogled kiparske ali slikarske razstave. V starem delu mesta je tudi deset ogromnih muzejev in nekaj deset manjših muzejčkov. Tudi znamenitih cerkva ne manjka. Posebno zanimivi sta galeriji AURORA (moderna umetnost) in ZODIQUE. Žal, ni bilo časa za ogled. Kot izjemno zanimivost naj omenim ogled palače Združenih narodov (WILSONOVA palača), cvetlične ure, katedrale, vodne vrelce, angleški park in observatorij. Čas neusmiljeno hiti, odpraviti se moramo naprej.

PARIZ pogle

ČEZ PORJ
V DI

Iz goša in meta sest i cilju — ožnji JURA. Medzr čudovito arm v hrabo po tu so m fra ne. Bazzdel petsto v sir smo se m k čalji v DNU, pri večer siri najst vsira izbiro. Avtobusine vzgor, sembo še krepitipe

vse dolina Tržiške Bistrice v Savinju je mejila dolina Se, proti vzhodu dolina Koe, na severu pa bivša državna meja z Ljubljano, Sv. A. Tržičem in Tržiško Bistrico.

S teoretično organizacijo so bila postajala tudi nova četna povečanja.

Te spremembe so imele namen pogočiti še večjo dejavno odrednih enot.

Poživni boji pod Storžičem

Nov, ki jo je vnesla zadnja odredna reorganizacija, je bil prej v tem, da je dobila v minerskih enot, v oboje težja orožja, predvsem pa, da odred dobil še III. bataljon.

Te spremembe in dopolnitve so bile izvršene v Dragi pri Benjah.

Tako so ustanovitvi je III. bataljon odšel proti središču odrednega sektorja, ki je bilo ob ozju Storžiča. Tja je bil pa predvsem zaradi

naraščanja domobranske aktivnosti. Tako bi z II. bataljonom vsi skupaj imeli več uspeha.

Bataljon je izpod Begunjske in čez Tržiško Bistrico prišel pod Storžič že naslednji dan. Še ta večer — 6. oktobra — je v vasi Gozd priredil domačinom tudi miting. To naselje je bilo vso vojno zanesljivo zatočišče partizanov. Složno je pomagalo partizanskim enotam, mlajši vaščani pa so bili že tako med partizani. Bataljon, ki se je ustavil blizu vasi, je med mitingom poskrbel tudi za varnost. Proti dolini so odšle patrulje in obveščevalci. Ti so tedaj zvedeli, da se v Tržiču, Križah in na Golniku zbira nemška policija in domobranci, ki se pripravljajo na hajko. Kljub temu pa je miting potekal v miru, bataljon pa je odšel v bližnje začasno taborišče.

(Se nadaljuje)



ARIZ pogled s stolpa na levi breg Seine

ČEZ PORJE JURA V DIJON

Iz goša mestnega proeta se ta iztrga novemu lju — čez pogorje JURA. Ponezne kmetije so idovito, monično vitkane hribov pokrajino. Prav so za francoske sirarje. Bajzdelujejo preko tsto v sira. Sicer pa io se en kmalu prepri li v DIJON, ko so nam i več servirali kar dva jst v sira, seveda na jiro. Avtobusne strmo na gor, sembersko sonce krepkopoka. Področje

JURA je znano tudi po urarski industriji. Na razgledni točki ustavimo. Pod nami žari v popoldanskem soncu Zenevsko jezero, v ozadju iz rahlih meglic silji ožak MONT BLANC. Neponovljiv razgled!

Pokrajina prične spreminjati svojo podobo. Zelenje se mestoma umika skalnatemu kršu, oko se ustavlja na nizkem grmičevju. Vozimo ure in ure. Sledijo bogato zaraščeni gozdovi. Zapuščamo prijazno pogorje JURA, v strmih spustu dosežemo dolino. Mimo mesta POLIGNY prispemo v večernih urah v DIJON.

Žef pa je lačen. Tudi utrujenost se ga že loteva. Toda počitka in hrane vse do jutra, ko bodo že na varnem na oni strani gora, ne bo. Noč bo minevala v naporni hoji, če hočejo biti še pred svitom onstran grebena nekje med Lanževico in Bogatinom, ki s svojima vrhovoma segata med zvezde in se mlečno črtata na temno nočno nebo.

Daleč, zelo daleč je še do tja. Gorski svet je varljiv. Vse je videti tako blizu, v resnici pa so gorske razsežnosti vse drugačne kakor razsežnosti v ravnini.

Ta misel še povečuje Žefovo utrujenost, čeprav tu pot ni posebno naporna, saj se spušča skoro položno navzdol, a kaj ko se bo potem, ko bo za njimi ostalo jezerce in koča v njegovi bližini, pot začela zopet dvigati do razpotja s potjo, ki se z zahoda vzpenja s Soče mimo Lepenja in ki vodi nato proti jugu in nato vzhodu do poti, ki prihaja iz Tolmina, nato pa se začne vzpenjati proti sedlu med grotama Lanževice in Bogatina.

»Daleč, še zelo daleč je,« obremenjuje Žefovo utrujenost pot, ki jo pozna in ki jo bo treba še prehoditi, čeprav ne povsod po tej znani poti, saj bi jih ta pripeljala naravnost v roke Italijanom, ki stražijo mejo. Peter jih bo vodil po stezah, ki prav gotovo ne bodo krajše in manj utrujajoče od znane poti, njemu pa je že zdaj tako, kakor da se mu je obesil na noge že ves prehojeni in še neprehojeni strmi in valoviti gorski svet.

Zaman skuša Žef misliti na nauke o premagovanju naporov, ki vzgajajo in krepijo človekovo voljo in ki jih je njemu in Janku vcepljal Andrej.

Brez jeklene volje človek, posebno pa še tigrovec, ne more kos nevarnostim, težavam in izpolnjevanju tveganih nalog, ki jih pred človeka po-

stavlja življenje. Če je človek utrujen, naj ne misli na utrujenost! Če je človek lačen, naj ne misli na glad!

»Nisem lačen! Nisem utrujen! Nisem! Nisem! Nisem!«

Ne, tako dopovedovanje samemu sebi Žefu ne zaleže kaj prida.

— Treba je misliti na kaj drugega! Težavam ne vidiš čez glavo, če se ne osredotočiš na cilj, ki bi ga rad dosegel. Če skloniš glavo pred začetnimi težavami, napor, nevarnostmi, boš omagal in klonil že pri prvi oviri, ki ti jo bo življenje postavilo na pot. A če boš nenehno mislil na cilj, ki si si ga postavil in ki je vreden tvojih naporov in žrtvovanja, bodo težave odpadle, ovire bodo izginjale, postal boš močan, celo močnejši od smrti same. Premagal boš vse, kar te ovira, če tvoj cilj ni samo tvoj cilj, marveč cilj mnogih, cilj tvojega ljudstva, cilj poštenega dela človeštva, četudi bi moral žrtvovati sebe. S svojo žrtvijo, s svojim življenjem bi jo premagal, ker bi tvoje življenje pustilo sled in utrla pot drugim, ki se borijo za iste smotre. Del njihovega življenja boš, del njihovega boja in iskanja lepše usode. Samo tisti, ki se ne boji žrtvovati za življenje drugih, ima pravico do neminljivega spomina in življenja v drugih.

Tako ga je učil Andrej, zdaj pa mu je, ko ne more premagati navadne lakote in utrujenosti, kakor da od Andrejevih naukov ni ostalo v njem drugega kakor besede. Še vedno ne zna prisiliti svoje volje, da bi ga ubogala in mu nadomestila hrano in počitek.

— Voljo je treba vzgajati in krepi postopoma. Ni dovolj hoteti! Hotenje še ne spremeni volje v moč, ki je človeku potrebna za premagovanje ovir in težav.

Rad bi se ravnal po teh Andrejevih besedah in spremenil voljo v moč, osredotočil misli kam drugam, pa mu ni treba, ker ga vzdrami glasna italijanska govornica, ki jo je slišati vedno bolj razločno od koč nedaleč od jezera, ki so ga pravkar pustili za seboj.

»Italijani,« ga zmrazi in se zadene ob Filipa, ki je prav tako prestrašen obstal tik za Jankom in Petrom.

»Zdaj pa imamo vraga!« vzdihni Filipov glas. »Tišina!« zahteva Peter in ukaže, naj se stisnejo k tlom.

»Kaj bomo zdaj?« plaho vprašuje Filip.

»Tišina!« zasika Peter, nato pa se odplazi naprej. Žefove utrujenosti in lakote je konec. Zato pa se plazi vanj strah.

Petra dolgo ni. Vsem se zdi, da je minila že cela večnost, odkar se je odplazil od njih proti koči.

»Mogoče so samo turisti,« zašepeta Janko.

»Le kaj neki bi delali tu? Delavnik je,« Filip prav tako šepetaje zavrne Janka.

»Da, seveda! Le kaj neki bi počeli tu,« meni zase tudi Žef.

Potem jih zagrne molk. Slišati je le oddaljeno italijansko govornico, ki jo je moč zaznati samo po barvi glasov. Še sreča, da Italijani, kadar so skupaj, ne znajo molčati, saj bi drugače padli naravnost mednje.

Cas se vleče po polžje. Žefu se zdi, kakor da že celo uro čakajo na Petrovo vrnitev. Toda zvezde so še vedno skoro na istem mestu kakor so bile, ko je prvič pogledal v nebo.

Zares počasi, prav po polžje se pomikajo ti modro sijoči polži po brezoblačnem nebu milimeter za milimetrom proti polnoči. Gore se ostro zajedajo v nebo in se z vrhovi in grebeni odražajo od teme, ki so jo oči že tako vajene, da se jim zdi celo presvetla in nevarna.

Ta tema jih bo le težko prikrila pred Italijani, ko se bodo skušali pretihotapiti nedaleč mimo njih. Kdo bi si mislil, da bo noč tako jasna, brez slehernega oblaka; ko so se podnevi vzpenjali skozi naliv in pravo sivo vodo neurnih oblakov, ki so jih trgali bliski in jih mleli z gromi. Zdaj pa je zrak čist in

TIGROVEC ŽEF

MIHA KLINAR

oster in diši po gorskih višinah; vonj borovcev in smrek, dišečega brinja in gorskih zelišč, pa tudi večnega snega, ki visoko v skalnih grapah kljubuje poletju.

Morda prav ta zrak redči temo in jo dela nevarno?

Zmoti jih šum. Najbrž se vrača Peter.

Da Peter je. Upajo, da jih bo pomiril in da pri koči ni take nevarnosti, da bi ne mogli neopaženo mimo.

»Ne vem, kaj bi dal za plaz oblakov, da bi pridrseli izza gora in nas pokopali pred izdajalsko jasnino,« zaskrbljeno pravi Peter in šepetaje pripoveduje, da je pred kočjo nekaj desetih alpincev in nenavadno veliko število financarjev in karabinjerjev.

Najbrž imajo zastraženo tudi razpotje. Zato se na slepo srečo ne smemo zanašati, marveč bo treba izbrati nevidno brezstezno pot.

»Kaj ko bi se vrnili, se spočili, nato pa se pretihotapili na Cerkljansko in se od tam prebili čez mejo,« zašepeta Filip.

»Zdaj, ko smo že tu? Ne, nikakor!« ga zavrne Peter, ne samo zato, ker so že tu, marveč tudi zato, ker bi si lahko na drugi strani meje nakopali nepotrebne težave. Na meji v Skofjeloškem hribovju ne pozna nikogar, pa tudi zelo malo je verjetno, da bi sploh prišli do tja, ne da bi jih že prej ne prijeli karabinjerji. Tu pa bodo takoj, ko bodo na oni strani in v Bohinju, lahko sedli na vlak in se odpeljali do Jesenic do obmejnega policijskega komisarja, ki je sam tigrovec in njegov in Andrejev osebni prijatelj.

Tako jih prepričuje Peter in, da bi razbil njihov strah, reče, naj jih ne skrbi. V nekaj urah, še pred svitom bodo onstran meje, čeprav bodo morali po brezsteznih strminah.

»Zato pogum! Varno vas bom pripeljal tja čez kakor sam Mojzes Izraelce v obljubljeni deželi.«

Tudi Peter sam se ima za Mojzesa, vplivajo Peterove besede bodrilno na Žefa.

Ne delajmo še nadalje grehov in napak pri izgradnji Jesenic!

Razmišljanje ob načrtu za dopolnilne gradnje na Sr. Plavžu

Najprej se želim opravičiti, da sem za razstavo načrtov in maket zvedel že, ko je bila razstava na Jesenicah zaključena in prenešana v šolo v Kranjski gori, kjer sem si jo ogledal.

Menim pa, da o tako važni in pomembni zadevi za vse nas, ki bo zahtevala velike investicije, ki bodo predvidoma realizirane šele čez nekaj let, ni neumestno razmišljati in diskutirati, tudi po preteku formalnih terminov, ker niso sami sebi cilj.

Omejil se bom na vprašanje lokacije stolpnice S-1, S-2 in S-3. V čigavem interesu je nabijanje teh treh kiklopskih objektov na prostor in v okolici, kamor ne sodijo?

Kot kakšna Martuljkova skupina čez Srednji Plavž, bi s svojo gmoto utesnjevale in tlačile sosesčino; jemala ji življenjski prostor in sonce in bi za vselej uničile uravnovešeno in estetski videz tega dela Jesenic, ki je do sedaj bil še najbolj harmoničen.

Poglejmo dejstva in odnose na osnovi nekaj navedenih dimenzijskih razmerij na razstavljenih maketah in načrtih:

a) Obstoječe stolpnice Titova štev. 85, 87 in 89 imajo približno pravokoten tloris, z dolžino okoli 20 m v smeri Titove ceste in s širino okoli 16 m prečno na Titovo cesto (severna stran ni ravna, temveč nekoliko razgibana). Površina tlorisa je torej okoli 320 m². Višina stolpnice je ca 32,5 m. Torej volumen ali gmota vsake stolpnice znaša okoli 10.400 m³.

Odmik ali medsebojna razdalja stolpnice je točno enaka njih višini, torej znaša ca. 32,5 m. Razdalja do vseh ostalih zgradb (z izjemo Titove štev. 83) je neprimerno večja.

b) Vrisane stolpnice S-1, S-2 in S-3 imajo križasti tloris. Dimenzija križa v smeri Titove ceste znaša 37,5 m, a prečno na Titovo cesto znaša 28,5 m. Torej kontura je v vsaki smeri nekaj manj kot dvakrat večja kot kontura obstoječih stolpnice!

Površina križnega tlorisa pa znaša 674 m². Višina stolpnice je ca 40 m. Torej volumen ali gmota vsake stolpnice znaša ca 27.000 m³ in je 2,6 krat večja od gmote obstoječih stolpnice.

Pri takšnih odnosih in z višino ca 40 m postavlja projektant po načrtu stolpnice S-2 na središčno linijo obstoječih stolpnice tik pred stolpnico štev. 85, z odklikom samo 25 m! Kot učinkovito barikado proti jutranjemu soncu, ki ga pozimi in v pre-

hodnih dobach v tej ozki dolini edino imamo!

Isti učinek bi imeli tudi stolpnice S-1 in S-3 na hiše in bloke zahodno od sebe.

Vsi vemo, da na območju Jesenic ni veliko prostora. Toda racionalne in posrečene rešitve so samo tiste, ki upoštevajo vse faktorje, ki ustvarjajo ustrezen življenjski prostor. Drugače ista stanovanja, z isto ceno izgradnje, imajo v odvisnosti od lokacije lahko občutno različno vrednost. Zgrešena nagradenost na tem ozkem prostoru ne bi samo skazila, temveč tudi devalvirala vrednost tako obstoječih, kakor novih stanovanj, kar ni niti v interesu dejanskih investitorjev, predvsem železarne Jesenice. Vsi vemo, da je levji delež težkih milijonov za izgradnjo Jesenic dal ravno kolektiv Železarne. Zbral jih je s trdim delom in odpovedovanjem, da bi čim večjemu številu sodelavcev, ki nimajo možnosti zgraditi si lastno hišo v bolj prijazni okolici od Podkorena do Radovljice, preskrbel življenjski prostor na samih Jesenicah. Vemo, da je samo stanovanje primarno, toda daleč ne vse in da so Jesenice vse prej kot priljubljene in privlačne za potrebno kvalificirano in visokokvalificirano delovno silo.

Menim, da če bi se projektanti bolj potrudili in na maketi prikazali tudi ves zahodni okoliš z obstoječimi stolpnici, bi bila zgrešenost lokacije S-1, S-2 in S-3 še bolj očitna.

Izražam naslednje mnenje za možen izkoristek prostora na tem področju:

1. Na središčni liniji obstoječih stolpnice postaviti vzhodno od stolpnice štev. 85 novo stolpnico približno istega profila in popolnoma iste višine, na razdalji, ki je najmanj enaka razdalji obstoječih stolpnice. Stolpnica bi bila orientirana na Kurilniško cesto, in pred seboj bi imela prazno dvorišče in pritične stavbe trgovsko gostinskega centra Plavž.

Za to bi bilo treba odkupiti samo hišo Kurilniška štev. 1 z gospodarskimi pritliklinami; odpadla pa bi potreba po odkupu hiš Titova štev. 81 (Ulčar) in štev. 83 (Toman).

2. Na praznem prostoru vzdolž Tavčarjeve ceste, severno od hiše Kurilniška štev. 3, postaviti blok paralelepipedne oblike, usklajen z nadaljnjim blokom vzdolž Tavčarjeve ceste, čez Kurilniško cesto. Potreba odkupa hiše Kurilniška štev. 3 odpade.

3. Skupina individualnih hiš zahodno od zdravstvenega doma ostaja nedotaknjena in s tem tudi estetski izgled reprezentančne stavbe Zdravstvenega doma.

Spričo vedno večje izbire v tipizirani konfekciji arhitektonskih in projektnih birojev širom Jugoslavije menim, da ne bo težko dobiti v pravi čas ustrezno gradbeno dokumentacijo za tč. 1 in 2.

dipl. inž. Miroslav Nikolič

Obvestilo

V četrtek, 17. avgusta pričanja nova pevska sezona za pevske zbor jeseniških železarjev. V moški pevski zbor Jeklar se bodo z novo sezono lahko vključili tudi pevci, ki ne delajo v Železarni, saj vključuje zbor že sedaj nekaj »neželezarjev«. Ker je večina pevcev Jeklarja starejših, želi Jeklar zbor v novi sezoni pomladiti, zato bodo posebno dobrodošli mlajši pevci.

Med Jeseniškimi upokojenci vedno prijetneje

Poleg mesečnih predavanj in avtobusnih izletov, avgustovski bo v torek, 15. v poznano, je uvedla komisija za rekreacijo, kulturo in oddihe pri Društvu upokojencev na Jesenicah, tudi mesečna tekmovanja z naslovom Pokaži kaj znaš. Novo uvedena prireditev bo vsako prvo soboto po članskem sestanku. Prvo tekmovanje, za katero je podarilo trgovsko podjetje Špecerija Bled, poslovalnica na Jesenicah darila v vrednosti 100.— din, je bilo v soboto, 5. avgusta v domu upokojencev na Jesenicah.

Prvo nagrado v vrednosti 50.— din je dobila Nežka Višter z Jesenic, drugo v vrednosti 30.— din Jera Klinar z Rovt, tretja pa je bila razdeljena med udeležence tekmovanja, ke nihče ni vedel, koliko in katera podjetja so v poslopju Supermarketa na Jesenicah. Igra je navdušila udeležence, za trgovsko podjetje Špecerija Bled pa je bila izvršena dobra reklama. Komisija za rekreacijo, kulturo in oddihe pričakuje, da bodo sledila podjetju Špecerija Bled še ostala jeseniška podjetja.

O prestavitvi ceste na Javorniku

Krajevna skupnost Javornik-Koroška Bela je v prejšnjem tednu organizirala dva razgovora o predvideni prestavitvi ceste I. reda na njenem območju. Tak razgovor je bil s prizadetimi posestniki s Koroške Bele tudi pretekli četrtek v delavskem domu na Javorniku. Poleg posestnikov in članov izvršnega odbora krajevnega skupnosti, je bil prisoten tudi dipl. inž. Emil Ažman iz Železar-

ne, ki je posredoval prvo informacijo o predvideni prestavitvi ceste I. reda. Inž. Ažman nam je te dni povedal nekaj več o predvideni prestavitvi ceste.

Cestni sklad v Kranju ima v načrtu rekonstrukcijo ceste I. reda od Potok do TVD Partizan na Jesenicah. Dela naj bi opravil v treh fazah. Na odseku Potoki — Bela so pred dnevi že začeli z delom in bodo predvidoma letos izgotovljena.

V naslednjem letu je predvidena rekonstrukcija ceste od Koroške Bele do Javornika, na odseku kjer Železarna predvideva gradnjo nove hladne valjarne. Gradnja nove hladne valjarne v prvi fazi še ne zahteva prestavitve ceste I. reda, vendar bo pri nadaljnji gradnji tudi to potrebno. Ker so predvideni stroški za rekonstrukcijo ceste na tem odseku razmeroma visoki, je Železarna predlagala prestavitev ceste na novo traso čim bližje železniški progi, da bi tako pridobili čim več prostora za gradnjo nove hladne valjarne. Istočasno s prestavitvijo ceste bo treba regulirati potok Javornik, narediti čezenj nov cestni most ter križišče za dostop v valjarno Bela, Javornik in na Koroško Belo.

Posestniki s Koroške Bele so na razgovoru postavili več vprašanj in še posebej opozorili na pot, po kateri bi imeli dostop z vprežnimi vozili na polje.



Novo naselje na Plavžu

Novice iz radov- ljiške občine

Skupščina občine Radovljica je za občinski praznik odlikovala z občinskimi priznanji — plaketa, delovna kolektiva Verige iz Lesc in Sukna iz Žapuz ter Albina Jensterla iz Radovljice, Ivana Langusa iz Ljubnega in Lovra Zemvo iz Gorij.

Koordinacijski odbor za boj proti alkoholizmu pri občinski konferenci SZDL je prejšnji teden sklical občni zbor kluba zdravljenih alkoholikov v Radovljici. Klub je dosegel v prvem letu delovanja zavidne uspehe zlasti pri odpravljanju problemov pijančevanja in pri mobilizaciji svojih članov za izvajanje konkretnih nalog na socialnem in družbenem področju.

440-članski mladinski aktiv Verige iz Lesc sodi bržčas med najbolj organizirane in delovne mladinske organizacije na Gorenjskem. Aktiv ima več sekcij, ki redno delujejo. Posebno uspešne so športne sekcije odbojkarjev, kegljačev in šahistov, ki se zdaj pripravljajo za Mladinsko olimpiado 72 v Mariboru. Zelo uspešna je tudi folklorna sekcija in dramska skupina.

Medtem, ko so na nihalni žičnici na Voglu pred osmimi leti prepeljali komaj 58.598 potnikov, so lani krepko že presegli število 300.000. Letošnje napovedi pa zaenkrat niso preveč optimistične, kajti na dan prepeljejo le do 600, lani pa so prepeljali tudi 1000 potnikov.

Turistični propagandni na Bledu posvečajo veliko pozornost. Vsako leto izdajo vedno kvalitetnejšo brošuro Blejske informacije. Letošnjo naklado 50.000 izvodov so natisnili v sedmih jezikih, poleg tega pa so izdali nov prospekt Bleda v 200.000 izvodih. Za propagando so letos namenili 375.000 din.

Trgovsko podjetje Murka iz Lesc je ob otvoritvi XXII. gorenjskega sejma v Kranju, za svoje dobavitelje in predstavnike oblasti priredilo v petek 4. avgusta na blejskem otoku koncert na orglah in pevskega zbora A. T. Linhart iz Radovljice, nato pa poslovno kosilo.

Komisija za pripravo srednjeročnega programa razvoja kulture pri Kulturni skupnosti Radovljice je dala v razpravo vsem kulturnim organizacijam in ustanovam osnutek programa. Ko bo sprejet na skupščini KS, ga bo dala v potrditev občinski skupščini.

Transturist iz Škofje Loke, ki upravlja bohinjske hotele, je 1968. leta prevzel tudi Sport hotel na Pokljuki. Ta že več let propada in povzroča v javnosti veliko nezadovoljstvo. Podjetje je končno le sklenilo, da že letos prične s temeljito obnovitvijo tega hotela. Stroški predvidene rekonstrukcije bodo znašali okoli 12 milijonov din, ki jih bodo skušali dobiti s krediti pri Ljubljanski banki.

Camping Šobec se ne postavlja zamaž med najboljše v Evropi. To trdijo tudi številni turisti, ki se že vrsto let vedno znova vračajo v ta privlačen kotiček Gorenjske. Nekatere družine iz Holandije letos prebivajo na Šobcu že sedemnajstič. V juliju so zabeležili tudi 1750 gostov, od teh največ Holandcev.

Na zemeljskih delih za pripravo asfaltiranja cest v krajevni skupnosti Podnart, so letos poleg mladine, tudi ostali občani na prostovoljnih delovnih akcijah opravili okoli 5.000 ur. Računajo, da bodo v Podnartu letos s pomočjo občine in delovnih organizacij vložili za asfaltiranje krajevnih cest nad 200.000 dinarjev.

V DPD Podnart zelo uspešno deluje reorganizirani 15-članski moški pevski zbor, ki je nastal iz nekdanjega mešanega zbora. Ta je zaradi osipa deklet lani razpadel. Mladi pevci bodo na delovnem sestanku te dni razpravljali in sprejeli nov program za izbor pesmi za skupinske in samostojne nastope.

Delavska univerza Radovljica je tudi letos razpisala pogoje za vpis na oddelke za izobraževanje odraslih. V šolskem 1972/73 letu bodo sprejemali kandidate za peti, šesti, sedmi in osmi razred osnovne šole; prvi letnik komercialne šole, delovodsko šolo strojne in elektro stroko ter za jezikovne tečaje. Mesečna šolnina bo od 100 do 250 din.

V nedeljo 6. avgusta je bilo na Goreljeku Ob tabornem ognju tradicionalno, peto po vrsti, srečanje in tekmovanje starih harmonikarjev. Pokrovitelj tekmovanja je bila direkcija blejskih hotelov Viator.

Na Rudnem polju je bilo od 3. do 6. avgusta zborovanje — XIII. tabor železničarjev — planincev. Srečanja so se udeležili številni ljubitelji gora iz vse Slovenije.

Blejski kolesar mladi Marko Rakuš je potrdil svojo izjemno kvaliteto tudi na nedavni preizkušnji na dirki okoli Pohorja v dolžini 170 km. Med številnimi vrstniki — mladinci iz vse Slovenije in nekaterih klubov iz Hrvaške, je osvojil odlično drugo mesto.

ROMAN STANA — 50-LETNIK

Pred 50 leti, ali natančneje 5. avgusta 1922, se je na Jesenicah v delavski — železarski družini rodil naš jubilar ROMAN STANA. Že kot mladenič je okusil vso grenkobo — izkoriščanje, ponižanje in zatiranje — ki so ga okušali še bolj tisti, ki so jo sami občutili na lastnih plečih v predaprilski Jugoslaviji. Že takrat je bil aktivno zaposlen v cevarni Kranjske industrijske družbe, to je sredi naprednega delavskega gibanja.

Vse to, poleg napredne vzgoje doma, je vplivalo, da ga 1. julija 1941 že srečamo med prvimi borci-partizani na Mežakliji. Že mesec dni za tem je sodeloval s svojo skupino v večji sabotažno-minerski akciji, ko je skupina v noči od 31. julija na 1. avgusta minirala mostove v Mostah pri Žirovnici. Pripadal je enoti, ki se je to noč spopadla z Nemci na Obranci, ko sta pod nemškimi rafali na našem območju omahnila prva partizana, njegova soborca. Preveč bi bilo podrobno opisovati njegovo partizansko odisejado, kajti dovolj je po-



udariti, da je v tistem usodnem trenutku naše nacionalne in socialne zgodovine leta 1941 vedel kje je njegovo mesto. Zelo redki so se takrat odzvali tisoč let stari Tugomerjevi oporoki:

»Trd bodi, neizprosno, mož jeklen, kadar braniti je časti in pravde narodu in jeziku svojemu!«

(Levstik-Jurčič: Tugomer)

Svoji napredni ideji je ostal zvest vse svoje kasnejše življenje. Leta 1946 se je ponovno zaposlil v Železarni in z leti postal obratovodja šamotarne, kar je bil vse do upokojitve lanske leto. V povojnih letih ga v prvem obdobju srečujemo kot neutrudljivega delavca in voditelja v SKOJ in mladinski organizaciji, kasneje pa v ZK, sindikatu, ZB in različ-

nih samoupravnih organih. Zelo uspešno je vodil tudi protiletalsko enoto Železarne v okviru priprav za splošni ljudski odpor, za kar je dobil tudi več priznanj. Zavzetega aktivista pa ga na mnogih področjih družbenopolitičnega življenja srečujemo še danes, čeprav mu je tri desetletja intenzivnega življenja in dela prežgodelo začelo nažirati njegovo zdravje. Žal pa je le redkemu, ki so prehodili enako pot, to

prihranjeno, saj se dvojno trošenje sil in moči mora nekje poznati. Roman tem posledicam uspešno kljubuje in želim, da bi kljuboval še vrsto let ter v zadovoljstvu užival svoj pokoj.

Prijatelji, znanci in nekdanji sodelavci mu k 50-letnem življenjskem jubileju iskreno čestitamo z željo, da bi še vrsto let delali skupaj pri izgradnji naše samoupravne, socialistične domovine.

Počitniško potepanje

Vreme letos res ni naklonjeno dopustnikom. Ne tistim, ki potujejo k morju iskat sonca, ne tistim, ki gre do v planine. Jutra so skoraj pomladna, popoldne imamo poletje, popoldan je tu jesen z nevihtami in nalivi, zvečer pa je tako hladno, da bi dopustnik, ki je odšel na dopust brez plašča, skoraj »zmrazil«. Še najmanj moti to muhasto vreme izletnika, ki se odpravi na enodnevno pot, seveda z avtomobilom, ki ima precej obsežen prtljajnik, da lahko spravi vanj vse »rekvizite«, ki jih potrebuje pri tako nenadnih temperaturnih spremembah.

Taki izletniki smo bili tudi mi, ki smo se za dva dolga dneva odpravili na pot po prelepi Stajerski. Res je to lep del naše dežele, samo preveč je tistih točk, kjer »Bog roko ven moli« in je prenevarno to zapeljevanje za »furmane«, ki neugnano pode svoje jeklene konjičke, po tej naši zemljici. Tudi če greš na pot brez določenega cilja, imaš oči odprte in si radoveden kakor jaz, se najde marsikaj zanimivega. Sem seveda ne štejem »trojanskih krofov«, ki smo jih tudi mi pokusili. Po kar lepi asfaltni cesti, ki jo ob robih obdajajo visoke hmeljevke oz. hmeljevi nasadi, ki se vlečejo vse do Celja, smo bili kakor bi trenil v Šempetru v Savinjski dolini. Na znamenitost nas je opozorila tabla ob cesti. Malo smo zavili na desno in že smo se znašli pred lepo urejenim nasadom cipres in borov, ki obdajajo muzej rimskih izkopanin na prostem. To je tako imenovana rimska nekropola. Plaćali smo vstopnino in se napolnili od prve do zadnje izkopanine. Drobnost tiskan listič, ki smo ga dobili pri blagajni pa nam je služil kot vodič. Za nekaj časa se je za nas ustavil čas. V mislih smo se vrnili v staro Celeo in občudovali nekaj res lepih fragmentov rimskih grobnic, del antičnega obzidja, dele peščenih sarkofagov, slemenasto streho sarkofaga, ki je najzanimivejša. Po umetniški izdelavi pa je najpomembnejša grobnica družine Enijcev. Nekatere grobnice so bogato dekorirane z reliefi iz mitologije in s kipi umrlih. To so v glavnem grobnice bogatih Rimljanov, nekaj pa je tudi grobov sužnjev in svobodnjakov. Skrat-

ka, ta muzej na prostem so odkrivali in urejali od leta 1952 — 1955. Po napornem delu v laboratorijih so šele leta 1959 postavili najdbe na zemljišče, kjer zdaj stojijo, to je v neposredni bližini najdbišča.

Nekako zresnjeni in zaspani smo nadaljevali vožnjo proti Celju. Še preden smo dospeli v mesto nas je spet ob cesti opozorila tabla. Na levo Velenje, na desno Liboje. Odločili smo se za Liboje, kajti Velenje že dobro poznamo. Pozneje nam je bilo žal, kajti tovarne, kjer oblikujejo keramiko, si nismo mogli ogledati. Odprta je bila le trgovina z nekaj keramikami z napakami po nižjih cenah. Razen nekaj krožnikov, ki so estetsko oblikovani in tudi uporabni, nismo našli ničesar.

Iz Liboj smo bili har hitro v Celju. Ker smo in stili o celjskih grobih in grajskih razvalinah že vsi nešteto krat slišali, vam o tem nimam kaj napisati. Zgodovina jih je ohranila v svojem arhivu.

Iz tega starodavnega mesta smo v gostem prometu v obe smeri le še s težavo prodirali z našim jeklenim konjičem. Tudi vreme je vmes ponagajalo.

Maribor. Staro, zanimivo mesto. Če bi imeli čas, bi si pač ogledali vsaj nekaj znamenitosti. Bili smo tudi pošteno utrujeni, vendar smo še zmogli do prelepega Pohorja, kjer smo prespali. Svež pohorski zrak nam je že navsezgodaj povzročil hudo lakoto. Ker pa tudi na Pohorju iz vsake hiše »Bog roko ven moli« saj so razen nekaj vikendic sami hoteli in nekaj raztresenih kmetij, smo našo lakoto kaj kmalu ukrotili. Pohorje preseneča z nešteti potočki. Kamor je pogledalo oko, povsod je curljalo iz zemlje. Ne vem pa, ali je temu krivo deževje ali je tam vedno toliko vode. Dopoldan je vseeno malo posijalo sonce in na sprehodu po gozdu so se mi izpod praproti posmihale rdeče jagode.

Ker je bil promet gost in nevaren, smo se kaj kmalu odpravili na pot proti Jesenicam.

Vsak gleda s svojimi očmi, vsakdo vidi drugače. Jaz sem videla in doživljala tako.

L. S



OB 30-LETNICI SMRTI TONE

ko je slišal staro mater, da bog daje drva, je vprašal, če jih mar z nebes meče na žago.

Stiska s prostorom je silila družino, da se je selila še naprej, najprej k Ferjanu v »staro kanti-
no«, nato v tovarniško graščino, dokler ni oče sklenil, da si bo sezidal lastno hišico. Svoj skromni dom si je vsa družina zidala pet let in se 1936. leta velila na Blejsko cesto številka 27, med množico podobnih skromnih delavskih hišic z majhnimi vrtički.

Zaradi lakote med prvo svetovno vojno so poslali starši šibkega Toneta za pastirja k stricu v Slavnike nad Bohinjsko Belo. Skoraj pet let je ostal pastir, zadnji dve leti v Ratečah pri kmetu Kavalariju, po domače Mlinarju. Ves ta čas je bolj poredko videval šolo. Sam se je rad pošalil, ko sem ga spraševal po tem, da je hodil le v »pastirsko gimnazijo« in »boljšo realko«. Največja zabava mu je bila takrat rezljanje v les in pa risanje, če je le prišel do papirja.

Ko je po prvi svetovni vojni in razpadu cesarske Avstrije končal Tone svojo »pastirsko gimnazijo«, je moral poprijeti za vsako priložnostno delo. Bil je zidarji in tesarski pomagač, hlapec in voznik. Obenem je končal šolo in dobil odpustnico iz takratne šestrazredne osnovne šole. A starša sta želela, da se česa izuči, in tudi sam ni miroval, dokler ga ni vzel v uk mizarski mojster Andrej Čufer na Savi številka 8. Oče Čufer in mojster Čufer sta sklenila 16. novembra 1920, torej dva dni po Tonetovem petnajstem rojstnem dnevu, učno pogodbo, ki je bila za tisti čas značilna. Pogoji so bili trdi: učna doba bo trajala tri leta; vse stroške vpisa in izpisa pri obrtni zadrugi, za pomočniško izkušnjo, za bolniško blagajno in obrtno nadaljevalno šolo bo plačeval oče; oče bo skrbel ves čas učenja za stanovanje, obleko, obuvanje in pranje, mojster bo dajal hrano le v drugi polovici uka; če bo vajenec več kot mesec dni bolan, bo moral zamujeni čas nadomestiti; če bi vajenec pred potekom učne dobe učenje opustil ali storil kaj nepoštenega, bo moral plačati oče mojstru odškodnino 500 kron.

Lahko si mislimo, kakšno odgovornost je prevzel oče s to pogodbo. Tega se je zavedal tudi Tone, zato je vztrajal do konca. A v tem času je obenem veliko bral, se zanimal za dogodka doma in po svetu ter se udeleževal v delavskih društvih. Neka notranja sila, ki ji sprva še ni vedel imena, ga je že tudi gnala, da je začel opisovati svoja opažanja, čustva in stiske. Iz tistega časa naj kot primer navedem odlomek iz pesmi, ki morda ni docela in le osebna izpoved, marveč predvsem podoba stiske nekega mladega življenja. Naslov pesmi je »Ranjeno srce«:

Vsi moji dnevi so neznansko dolgi,
v delavnici brez sonca mi teko;
ob kletvah pomočnikov, psokah mojstra,
med kvantami, ki srce mi žgo.
Najmlajši, najslabši sem od vseh,
a mi nalagajo najtežja dela;
največ prahu posrkam vase,
lačen sem, lačen in svet sovražim,
ki mi življenje uničuje,
ga zastruplja, zagrenjuje ...
Obup se me loteva,
a mu zdaj ne klonim,
še je volja v meni,
da prestanem leta
žalosti, trpljenja
in v življenju novem
želje po lepoti,
soncu in radosti
si nekoč utešim ...

Prav ta želja, o kateri poje pesem, ga je pripeljala v Ljubljano, v dveletno mizarsko obrtno šolo. Do mizarstva resda ni imel posebnega veselja, a rad je hodil v gledališče brkljal po knjižicah, se družil z organiziranimi delavci in študenti. Obrtno šola na je vseno končal, preživel pa se je zelo težko; pozneje se je rad pobahal, da je poučeval

nekega gosposkega nemškega dečka, ki je hodil v srednjo šolo, čeprav je videl Tone srednjo šolo le takrat, ko je vdelaval vanjo okna. No, Tone se je kot instruktor naučil snovi najprej sam, potem pa jo prenašal še na gimnazijca — in tako sta oba razred izdelala.

Po končani obrtni šoli se je vrnil na Jesenice in skoraj šest let delal v železarni kot mizar. Obenem se je udeleževal prosvetnega življenja v »Svobodi«, posebno v dramskem odseku, za katerega je napisal nekaj dram, med katerimi je najbolj uspešna »Tragedija v kleti«. Pravo neurje je povzročila igra »Polom«, ki je obravnavala razmere v delavskem gibanju. Njegove pesmi in črtice so prevajali domala vsi delavski listi v državi. O Tonetu Čufarju so pisali literarni poročevalci, med njimi se je zanj posebno navdušil Ivan Goran Kovačič, poznejši avtor znamenite pesnitve »Jama«.

Kot pesnik in pisatelj je sodoživljal Čufar vse stiske, poraze in zmage jeseniškega delavstva. Postal je njegov glasnik. Za primer naj navedem kitico pesmi »V januarju zaprtim sodrugom«, napisano ob aretaciji delavcev Jožeta Gregorčiča in Andreja Pleša, ki sta se pregrešila s tem, da sta si zamislila v društvu »Svoboda« simbolične vaje po melodiji Internationale:

V hrupni norosti radostno vriska
premnogi v teh dneh karnevala,
bedne brezdomce mraz hudo stiska,
vas pa je četa žandarjev odgnala.

Čufarjev verz ni bil blesteč, bil pa je takratno mu delavcu potreben kot vsakdanji kruh. Bodril ga je v vsakdanjem boju za obstanek in za pravice delovnega človeka. Tako je pesem »Pionirji novega sveta« končal z verzii:

Mi nove dobe smo kovači;
kdor je voljan kovati z nami,
naj sam bo prekovan, dovolj močan
za gradnjo velikih mostov
iz starega sveta v nov.
Mi smo stavbeni inženirji,
v bodočnost so pogledi nam uprti,
za našo stvar
se ne bojimo ječ ne smrti,
ker novega sveta smo pionirji.

Tako pisanje seveda ni šlo v račun takratni oblasti. Za leto dni ga je vtaknila v ječo, po tej »visoki šoli«, kot je pravil, pa se je rajši ognil Jesenicam in se naselil v pobreškem predmestju v Mariboru, v Mejni ulici, spet v podstrešni sobici, med hišicami in vrtički delovnih ljudi. Brž si je pridobil družbo somišljenikov, med njimi narodna heroja Jožeta Hermanka in Miloša Zidanška, pa »ljudskega tribuna« Vilka Čizmečka, organizatorja protivojnih in protidraginskih zborovanj, med literarnimi prijatelji pa tudi Kajuha. Čufar je postal poklicni pisatelj in je v tem času napisal svoje najlepše novele, večidel natisnjene po vojni v knjižici »Nova gaze« (Cankarjeva založba 1958, uredil Cvetko Zagorski). Poglavitno veselje in delo mu je bilo pisanje, njegova družba pa zavedni delavci in intelektualci. Zato so ga kdaj pa kdaj obiskali žandarji, on pa — šaljivec, kakršen je bil ob vsaki priliki — jih je pozdravljal: »O, pozdravljeni, le pogledjte, mogoče pa res najdete kak peklenski stroj!«

Za Jesenicami in Ljubljano je bil Maribor torej tretja, najplodnejša Čufarjeva življenjska postaja. To mesto s predvojnimi razgibanim kulturnim življenjem, z močnim delavskim gibanjem je zadnja leta pred vojno prednjačilo s protivojnimi in protihitlerjevskimi demonstracijami, stavkami, pa tudi z lastnimi kulturnimi prireditvami (na primer avantgardni oder Frana Žižka, prvomajske akademije), z množičnimi izleti na Pohorje in podobnimi oblikami združevanja. Mladinsko gibanje je zajelo večidel mladine in kadarkoli je bilo potrebno, se je mladina bodisi na ulicah ali v delavskih domovih zavzemala za socialne in narodne pravice

Leta 1970, to je ob 65-letnici rojstva Toneta Čufarja, je kulturno umetniški klub, ki nosi po njem ime, dal v ponatis njegovo povest »Tovarna«. Ob letošnji 30-letnici njegove smrti posredujemo misli o tem delu in o njem, ki jih je v tej knjižici napisal Cvetko Zagorski.

»Vendar pa je sama obletnica res le povod. Globlji vzrok je v dejstvu, da je ta povest Čufarjevo najvrednejše darilo, oporo ne le jeseniški in delavski, marveč vsej slovenski mladini, vsem ljubiteljem plemenite in tehtne besede, s tem pa tudi del njegovega deleža slovenski kulturi.

Bralec bo iz same povesti sprevidel, kako tesno je živel pisatelj z rojstnim krajem, kako je poznal razmere v delavskih družinah, kako so služili zanje očetje in sinovi vsakdanji kruh, kako so iskali delo ter zaslužek in se bali brezposelnosti; bralec bo uvidel, kako je Čufar na lastni koži občutil stiske in vsakdanjo skrb človeka, katerega obstoj je bil odvisen od železarne, od konjunktura ali krize v svetovnem kapitalističnem gospodarstvu, pa od milosti ali nemilosti vodstva v tovarni, toda tudi od lastne prizadevnosti in pa od delavske solidarnosti. Medtem ko vodi pisatelj svojega malega junaka Janka po mestu in skozi tovarno, nas seznanja s krajem in z delavci ob strojih in pečeh, z delovnim potekom, z nevarnostmi in trpljenjem, z vztrajnostjo in upanji ljudi, ki strežejo strojem in pečem.

Tone Čufar je vse to zmogel, ker je bil sam vsakozi otrok industrijske kotline, obenem pa tudi nadarjen za izražanje in vztrajen pri delu, pri čemer sta ga navdihovala človeško sočutje in zavest pripadnosti razredu, ki ustvarja temeljne pogoje za obstoj in razvoj človeške družbe. Preden je napisal »Tovarno«, se je bil namreč že odločno postavil na strani socialne revolucije in prestal že leto dni ječe, deloma v Ljubljani, deloma v Beogradu.

To se pravi, da je bila pot do »Tovarne« dolga, polna preskušanj, trdega dela, odpovedi in žrtv. Rojen 14. novembra 1905 pri Markežu na Murovi, hišna številka 54, nad cerkvijo, je bil tretji otrok tovarniškega mizarja Antona in matere Ane. O socialnih in zdravstvenih razmerah v družini priča dovolj že to, da sta kljub očetovi in materini skrbnosti pred Tonetom umrli že dve sestri. Po Tonetu je bilo še pet otrok, od katerih sta spet še majhna umrla dva. Sprva je živila družina v eni sami sobi s štedilnikom, nakar se je preselila v sredo mesta k trgovcu Moriču. V pogovoru s Tonetovo materjo, preden je po vojni umrla, sem zvedel, da je Tone kot otrok komaj prebolel pljučnico in je bil vse življenje, kot vsa družina, izpostavljen nevarnosti jetike, takratni bolezni revnih. A že vsa belobasa, vendar nenavadno živahna in pogumna žena, je posebej poudarjala, kako bister in radoveden fant je bil Tone. »Vsako stvar je hotel prignati do kraja«, je pravila. »Ko je slišal, da vlada cesar v tej državi, je vprašal, če živi torej tudi v Poljski ...

TA ČUFARJA

Tako je postal Maribor Čufarju pravo toplo gnezdo, kar je pripomoglo k njegovi ustvarjalnosti.

Zal je trajalo to sožitje le kratek čas. V Maribor so vdrle hitlerjevske horde, pred katerimi se je umaknil Čufar v Ljubljano. Tam sva se spet srečala v kulturniški skupini, skupaj s Prežihovim Vorancem. Stanoval pa je Čufar na Mestnem trgu pri čevljarju Andreju Vovku, a dokumente je imel na ime mesarskega pomočnika Karla Štruklja, poročenega z ženo Amalijo, ki je Čufar ni niti poznal. No, ob tem se je Čufarjeva humoristična žilica spet razživila — rad se je hvalil, kako brhko in skrbno ženko ima...

Toda že junija 1942 so z drugimi Ljubljanci zajeli fašisti tudi Čufarja in ga odgnali v Gonars. Tam so odkrili njegovo pravo ime in ker ga je nemška policija že iskala, so ga italijanski policisti prepeljali v Ljubljano, da bi ga 11. avgusta na meji v Šentvidu izročili gestapu. Čufar je tvegati — uklenjen je skočil s tovarnjaka, toda gozda ni dosegel. Pokopali so ga v Šentvidu, po vojni pa ga prepeljali na jeseniško pokopališče, kjer leži v skupnem grobu štiridesetih partizanov.

Tako je moral pisatelj in komunist, človek blagega in plemenitega srca umreti, star komaj 37 let, obenem z mnogimi deset tisoči, ki bi bili po vojni prepotrebni za razcvet domovine in socializma.

Cvetko Zagorski

Romunski folklorni ansambel na Jesenicah



V četrtek 17. avgusta bo ob 20. uri v športni hali Podmežakljo gost romunski folklorni ansambel Maramuresul. Svojo umetniško kvaliteto je dokazal že na številnih gostovanjih v svetu, na katerih je prejel vrsto velikih priznanj in nagrad. Slikovita oblačila, sijajna koreografija in umetniška interpretacija, so odlike tega imenitnega ansambla, v katerem nastopa veliko zaslužnih umetnikov. Vso to pisanost pa popestriti s svojimi otožno-izizvalnimi toni glasba, ki daje celotnemu ansamblu še posebno privlačnost in posebnost.

Jeseničani in drobičani! Ne zamudite te edinstvene prilike videti imenitni romunski folklorni ansambel, ki ga spremlja ljudski instrumentalni ansambel. Prireditve organizira prireditvena poslovalnica Festival Ljubljana.

Predsedstvo ZKPO ponovno o programu in proračunu

V petek, 4. avgusta, je predsednik Joža Varl sklical 8. redno sejo predsedstva konference zveze kulturno prosvetnih organizacij občine Jesenice. Na seji so pregledali koncertno dejavnost v prvem polletju, sprejeli finančni načrt in program dela zveze in društev za leto 1972 (ker je bil šele v juliju sprejet finančni načrt kulturne skupnosti), ter obravnavali nekaj tekočih zadev.

Pri pregledu koncertne dejavnosti so ugotovili, da je bilo v prvem polletju 7 koncertov oziroma glasbenih nastopov v organizaciji predsedstva, ki se jih je udeležilo 2156 poslušalcev, ali povprečno 308 na eno prireditev. Z odšteti inkasom je zveza s temi prireditvami imela 19.551,80 dinarjev stroškov, pri čemer je potrebno povdariti, da več kot polovica stroškov odpade na glasbeno prireditev Srečanje z našimi zbori (v dveh delih, sodelovalo je 13 vokalnih in instrumentalnih ansamblorjev) in gostovanje instrumentalnih ansamblorjev iz Karlovca, kjer je bil vstop brezplačen. Četrtna stroškov pa odpade na najemnine dvorane. Predsedstvo je ugotovilo, da je bila zelo pestrta in kakovostna dejavnost, na tem področju in se je odvijala v okviru programa ter je poročilo sprejelo.

Ker proračun zveze ni bil v predlagani višini odobren od kulturne skupnosti, čeprav

je občutno večji kot lansko leto, so morali ponovno obravnavati posamezne postavke in program dela Zveze in društev ter ga prilagoditi odobrenim sredstvom. Tako znašajo dohodki zveze za leto 1972 179.748,40 din, plus lastni dohodki 15.000,00 din, pri čemer pa niso všteti dohodki posameznih društev. Največje, skoraj sto odstotno povišanje predstavlja postavka subvencije društvom in organizacijam, ki letos znaša 80.000,00 din, s tem, da se razstavna dejavnost in pevska zborstva Jesenice in Blaž Arnič financirajo z drugih postavk. V zvezi s tem so sklenili, da je septembra potrebno pripraviti korigirani pravilnik o delitvi dohodka društvom in organizacijam, ki mora biti sestavljen iz dveh delov — stalnega in gibljivega. V stalnem morajo biti zajeti stalni stroški (vzdrževanje, kurjava, funkcionalna stroški), v gibljivem pa dejavnost, pri čemer naj se upošteva nekatere nove

spodbude pri delu društev.

Predsedstvo je potrdilo predlagani finančni načrt in program dela z dopolnilom, da bodo v septembru posebej obravnavali program koncertne dejavnosti za sezono 1972/73. Sklenili so, da se društvom in organizacijam izplača akontacija v višini 3.500,00 din v procentnem odnosu na lanskeletni dohodek društev.

Na seji so izmenjali tudi menja kako bi si ustvarili tesnejše stike z društvi in kulturnimi organizacijami na terenu ter na kakšen način bi spodbujali večjo dejavnost. Poleg seminarja, ki ga imajo v programu, bodo v jesenskih mesecih imeli skupaj z ostalimi družbeno političnimi organizacijami na vseh krajevnih skupnostih razgovore, kako poživiti in povečati kulturno prosvetno dejavnost na terenu.

Ob koncu seje so sprejeli sklep, da bo delovna konferenca ZKPO v septembru. Nekaj pripomb pa so imeli tudi na letošnjo podelitev Čufarjevih plaket in sklenili, da predlagajo pristojnim organom pri občinski skupščini, da se opravi temeljita korektura obstoječega pravilnika o podeljevanju Čufarjevih plaket.



ep primer prizadevanja v akciji »lepe rože« je vsekakor tudi naša in vrt našega sodelavca tov. Puca na Murovi. Z ženo sta rožami okrasila vsa okna, balkon in vrt. Če bi bila slika barvah, bi še posebno lepo videli rože, ki krasijo to lepo in tiho bivališče na soncu na Murovi.

Jeseniška Baška

Da ne bo pomote, govorače bi uspeli dobiti dovoljenje za dalj časa, vsaj za 10 do 15 let, potem bi uredili tudi vodo in elektriko, razmišljajo pa tudi o nadaljni ureditvi tabora. Radi bi uredili še več prostora v hišicah, tako da bi število šotorov zmanjšali na minimum. V tem primeru bi uredili še kuhinjo in pa pot v tabor, tako da bi bil dostop preko »Vršiča«, kot imenujejo manjšo vzpetino med mestom in taborom, boljši.

Sam sem tudi letos nekaj dni preživel v Baški in sicer v tretji izmeni, ki se je v četrtek, 10. avgusta, vrnila domov. Kot vsako leto, me je tudi letos Baška navdušila, tako kot marsikoga drugega, zato ni čudno, če posamezniki tudi izven tabora radi letujejo v tem kraju.

Tabor jeseniškega Partizana je v Baški že sedemnajsto leto, medtem pa so taborili na treh krajih. Z roba nogo metnega igrišča, so se kmalu morali umakniti še nekoliko dalje od središča mesta, ko pa so tudi tam začeli graditi zasebniki svoje hišice, so izbrali prostor na povsem drugem koncu Baške, v prijetnem zalivu imenovanem Boncaluka. Na tem prostoru je tabor že osmo leto in v tem času so marsikaj uredili. Železarna jim je odstopila nekaj počitniških hišic, katerih imajo sedaj 18 z 63 ležišči, poleg tega pa imajo sedaj postavljenih tudi 21 šotorov, tako da je bilo v preteklih dneh v taboru rekordno število tabornikov — 152.

Tako kot v prejšnjih letih, je tudi letos veliko zanimanja za letovanje v Baški, saj je tudi cena dostopna. Za bivanje in hrano za 13 dni morajo otroci plačati vsega od 234 do 250 novih dinarjev, odrasli člani društva in gostje pa od 312 do 429 novih dinarjev. Za vso skrb, prenočevanje in tri obroke hrane, je to ob sedanjih cenah zares poceni. Res, da ni vsega, kar bi lahko dobil gost za več denarja v hotelu, vendar kdor želi sproščenosti in domačnosti je in bo zadovoljen. Res, da tudi primanjkuje vode, kar je posebno nerodno ob izredno sušnem vremenu, toda tudi to se da potrpeti. To nevšečnost pa morda odtehta že dejstvo, da je plaža v neposredni bližini tabora lepa in pa da je izredno čisto morje.

Pri jeseniškem Partizanu imajo precej načrtov, kako bi uredili tabor, toda kaj, ko še vedno nimajo urejenih zemljiških zadev. Tako pa morajo vsako leto sproti dobiti dovoljenje za taborjenje.

Letos se bo v Baški v času od 19. junija pa do 29. avgusta skupaj s predhodnico zvrstilo kar šest izmen. V predhodnici je bilo 61 ljudi, v prvi izmeni je bila 142 učencev osnovne šole Tone Čufar z Jesenic in njihovi s.ojci, v drugi je bilo 148 učencev osnovne šole Prežihov Voranc z Jesenic, v tretji pa je bilo v poprečju 145 članov Partizana z Jesenic. Danes je v Baški že četrta izmena Partizana z Javornika, letošnji tabor pa bodo z enotedenskim bivanjem zaključili člani pihalnega orkestra jeseniških železarjev.

Vodja tabora je letos Bernard Svetlin, ki v 17 letih ni nikoli zamudil prilike za bivanje v Baški. Povedal je, da je letos izredno veliko zanimanje za letovanje in da je tudi zadovoljen z udeleženci, saj se večinoma znajo prilagajati tabornemu redu in se tudi zavedajo, da so dolžni opraviti nekatere obveznosti, kot so dežurni, pomoč v kuhinji ali pa prevoz hrane iz mesta, pa čiščenje sanitarij in podobno. Vsakdo v taboru, od mladih do starejših, tako enkrat v 13 dneh dobi določeno zadolžitev, in moram povedati, da jo tudi brez pripomb ali negodovanja opravi.

Vsaka izmena tako živi kot ena družina, ki mora sama tudi poskrbeti za red in čistočo ter končno za svoje boljše počutje. Več problemov pa je seveda s hrano, za katero pa moram seveda takoj povedati, da je izredno dobra, tako da glavna kuharica Anica Cuznar (v tretji izmeni so še pomagale Zalka Lavrinc, Nežka Sukič in Kati Matusak), ekonom Karel Škoda in vodja tabora, zaslužijo vso pohvalo. Težava je v tem, ker letos ni mogoče vsega dobiti, tako da morajo marsikaj pripeljati z Jesenic. Težava je z zelenjavo, še posebno z zeleno solato, katere praktično ni, težave pa so tudi z mesom.

Ob takih pogojih pa seveda ni tako lahko pripraviti okusno hrano za skoraj 150 ljudi. Novost je tudi to, da je mogoče v taboru dobiti pijačo, in to pivo, vino in pa seveda brezalkoholne pijače. Oba, vodja tabora in ekonom pa sta ob tem »pojamrala«, da je to sicer pridobitev, vendar, da bi morali za to zadolžiti v vsaki izmeni nekoga, kot je bilo prvotno dogovorjeno. Tako pa imata ob že zadostni zaposlitvi še dodatno obremenitev.

Ko že omenjam imena, potem je prav, da povem še to, da je bil taborovodja tretje izmene Janez Kanc, medtem ko je za zdravje taborujočih poskrbela medicinska sestra Milena Frelj. Dejala je, da ni preveč dela, da smo na splošno zdravi ljudje, da je

ki jih moram opraviti doma ali če bi letoval v hotelu. Poleg tega me privlači domačnost, lepa plaža in čista voda, ki je marsikje ni in pa dobra hrana.

Sašo Jekler: Počutim se v glavnem dobro, saj sem tu že osmič ali celo devetič. Z družbo in prijatelji je prijetno, v Baški pa je iz leta v leto boljše poskrbljeno za zabavo (imajo tudi disko klub).

Lojze Šimic: Letos sem z vso družino v Baški in to prvič. Počutim se zelo dobro vseh mi je plaža, ki je primerna tudi za otroke, hrana je dobra, družabno je in tudi pijače je dovolj. Mislim, da bi bilo treba še razvijati



Tabor TVD Partizan Jesenice v Baški na otoku Krku

treba odstraniti le kakšne bodice morskega ježa, pozdraviti praske, pozdraviti kakšno prehodno vročino in še kakšno manjšo opekline, da se v Baški počuti zelo dobro, kjer je že drugič. Ob tem se je še z drugimi razvil razgovor o kačah. Povedali so, da kvečjemu v predhodnici najdejo kakšnega goša, pozneje pa kač ni, še posebno pa ne strupenjač, ki se izogibajo ljudi. Zato je vsako pisanje nekaterih, ki so s tem vznemirjali domače, neutemeljeno, saj rep kuščarja, ki se skriva med kamenje, še ni rep kače.

Cepprav na dopustu, pa mi novinarska žilica ni dala miru, da ne bi ob odhodu zbral tudi nekaj mnenj posameznikov.

Florjan Mlakar: V Baški sem že 17. leto, tudi po dvakrat na leto. Privlači me preprosto življenje, ko sem lahko ves dan samo v kopalkah, ko sem prost vseh dolžnosti,

že dobro poznam naše obiskovalce kot Baščane.

O njenih sposobnostih smo se prepirali, pa tudi izjave vseh potrjujejo to. Res da se med takim številom najde tudi kakšen, ki ni zadovoljen, izbirčnim, tistim, ki vsako drugo stvar ne jedo, pa seveda da ni mogoče ustreči.

Tako se je letos zvrstilo v Baški že okoli 500 Jeseničanov, od katerih se bo prav gotovo marsikdo še vrnil. Taborjenja ne bi smeli podcenjevati, saj si mladi in starejši naberejo zdravlja in novih moči. Če pa to priznamo, potem bi marljivi člani TVD Partizan z Jesenic zaslužili tudi več družbene pomoči, posebno za taborjenje mladim, saj ni nič slabše kot na primer letovanje v zdravstveni koloniji.

Ob koncu naj izpolnim še prošnjo osebja tabora v Baški, ki želi preko železarjev pozdraviti svoje in poznane.

Teo Lipicer

Anica Stojan: V Baški sem že 14. leto in vseč mi je preprosto življenje in domačnost. Če ne bi bilo Baške, bi mi vsako leto nekaj manjkalo. Začeli smo z delom v Partizanu in naša dejavnost se je nadaljevala pri morju. Tega sicer ni več, je pa še vedno »fletno«.

Stane Marinčič, Dušan Lavtar in Izidor Podgornik so skupaj v šotoru. Stane je že četrtrič v Baški, Dušan in Izidor pa prvič. Vsi so mi zagotavljali, da niso mislili, da bo tako prijetno, da je tabor na izredno lepem kraju, da je hrana dobra in sploh vse v redu ter da bodo še prišli. Bolj v šali je Dušan še pristavil, da pogreša vode, da bi se zjutraj odžejal.

Na koncu sem se pogovarjal še z glavno kuharico Anico Cuznar. Kljub težavam, kljub naporom uspevamo zadovoljivo opraviti vse delo in upamo, da v zadovoljstvo vseh. Kuhinja je razmeroma dobro urejena, le vroče je. Več kot 150 obrokov pa seveda ne zmoremo, pa še to je veliko. Letos sem že enajstič kuharica v Baški, saj mi morje izredno godi, in tako

Marjan Rostohar: Ne moti me vedno isti kraj in zato sem že šestič v Baški. Všeč mi je Baška, všeč dobra hrana in vino in pa to, da si lahko privoščim nemoten počitek.

Irena Sodja: Četrtrič sem v Baški in se dobro počutim, le če ne bi bilo v šotorih komarjev in kobilic. Družbe je dovolj, pa tudi za mlade je v zadnjih dveh letih v Baški boljše poskrbljeno.

Edo Drobnak: Tretje leto sem v Baški in počutim se izredno prijetno, ker me privlači skupinsko letovanje in domačnost. Plaža je idealna, le škoda da ni več sladke vode. Ne moti me, da sem vsako leto v istem kraju.

Marjan Žebre: Prvič sem v Baški in dobro se počutim. Hrana je za ta denar zares odlična, le škoda da ni prostora za kakšno športno rekreacijo.

Ob koncu naj izpolnim še prošnjo osebja tabora v Baški, ki želi preko železarjev pozdraviti svoje in poznane.

Teo Lipicer

Umetnost je telefon večnosti. Toda za telefoniranje je
treba dveh: Tistemu, ki kliče, mora nekdo odgovoriti

(Jean Paul Sartre)

Misli k številki LISTI

V 9. številki Listov so sodelovali: Vladimir Brun, Valentin Cundrič, Marjan Cufar, Tone Cufar, Benjamin Gracer, Maruša Avguštin, Ivan Jan, Miha Klinar z lastno poezijo in prevodi Jiřija Wolkerja in Vitezslava Nezvala, Andrej Kokot, Jelka Kořir, Marija Mencinger, Janko Messner, Neva Mitrović, Valentin Polanšek, Mojca Sitar, Leda Stocca, Sally, Črtomir Sinkovec, Slavko Tarman, Edo Torkar, Cvetko Zagorski, Jaka Torkar in Roman Savinšek.

Površno si oglejmo podobo vsakega posameznika, kajti da bi mogli napisati in označiti prav vse, je nemogoče. Poezija je svet, katerega se da razumeti na mnogo načinov, zato ni dosti, da bi prebral le tale sestavek in tako spoznal vsebino Listov. To naj bo le napotilo in vodilo le Listom, da jih bomo natančno še enkrat prebrali in premislili.

Že po tradiciji Listi postrežejo s tekstom kakkega starejšega renomiranega avtorja. Tokrat je prišel na vrsto spet naš rojak delavski pisatelj Tone Cufar. Vse premalo ga poznamo, saj mnogi komaj vedo za ime, o njegovem delu pa se jim še ne sanja. Tokrat se nam je Tone Cufar predstavil kot dober opazovalec kmečkega človeka, kar navsezadnje ni bilo njegovo področje. Z izredno tenkočutnostjo je prisluhnil Zupanovim, ki so se vsak po svoje trudili za dobrobit družine. Od vseh izstopata očetova pojava in sin Cene: prvi s svojo mirnostjo in preudarnostjo, drugi pa s premetenostjo in domiselnostjo. Posebno zanimiva so Cenčeva razmišljanja in primerjave jastrebov z zlovesčimi bombniki.

Nadvse zanimiva je novela Cvetka Zagorskega, Mož s talentom, ki na svojski način odkriva za večino nas nesprejemljivo uveljavitev mladega literata, ki ignorira vse in vsakogar ter z osupljivo domišljavostjo ugotavlja: »Veste, kdaj se je začela slovenska literatura? Ko sem nesel vse te Cankarje, Zupanciće in Kozake na odpad in si kupil cigarete, pa v njihovem dimu napisal prvo prozo.« Pomislite!

Jelka Kořir je v svoj izbor strnila dve temeljni spoznanji: mir in razumevanje je mogoče najti daleč stran od človeške uniformiranosti, v naravi in da sta česta sopotnika ljubezni slovo in razočaranje, medtem ko Marija Mencinger tokrat vneta brska med socialnimi problemi in živo zadene ob pereč in boleč primer pijančevanja.

Poezija Valentina Cundriča zahteva več časa in misli, da nam odkrije svojstven svet, v katerem je sprt s seboj in z vsem svetom, ker mu ne more nuditi tistega, kar resnično od njega želi in opravičeno kot človek in pesnik pričakuje.

Vladimir Brun ostaja še vedno razočaran nad človeško drhaljo in ker mora z njo vstric, se boji samote in si želi družbe čuteče duše, ki bi razumela in hodila z njim po njegovi poti brez konca in z nikoli čisto dosegljivim ciljem »v svetu modrine«, najvišjem pesnikovem idealu. Kljub vsemu pa Vladimir Brun ni idealist, njegove misli o pesniku — klovnu so stvarne, resnične, podobne črnim mislim Kajetana Kovića; koliko je to prepričanje trajno pri Brunu, bi težko rekli, kajti podobne misli obletavajo marsikaterega umetnika, a se potem izgube v poplavi drugih. Zadnja pesem Razpote pa potrjuje našo bojazen, saj je pesnik izgubil vse, v kar je do sedaj veroval, celo svoje zaupanje v umetnost.

Na razpotju danes
se je ustavil čas.

In jutri se ne bo rodil. (Razpote)

Cikel pesmi Mihe Klinarja nosijo skupni naslov Okamenela samota. Naslov napoveduje mračnost, žalost in samoto v večini njegovih pesmi. Klinar se počuti kot brodolomec, saj na svoji poti podobno kot Brun ne najde žive duše, ki bi mu stala ob strani. Le samota, ta črna pošast, je njegova zvesta prijateljica. V določenih trenutkih je pesnik popolni pesimist, ki le stežka krmari med »čermi« svojega življenja. Le-to pesnika utesnjuje, čuti se »nemočnega jetnika v sivi ječi časa,« kjer »razkrajja me zavist«:

Zavidam pticam svetlo pesem
obsojen na sivino v sponah bolečine
zavidam rožnatim oblakom sinjo srečo
Zaman z rokami poželjivo grabim
za zlato grivo vetra.

(Zavist 1961/62)

Zaman se trudi, da bi uspešno vsaj za trenutek negiral svojo »ptico sanj«, umetnost:

V hrupu sivih cest
prežet s sivino
s ptico v srcu
v nemi steber kamenin.

(Sivi steber 1961/62)

Zadnji dve pesmi prinašata nekaj spremembe v to sivo brezizhodnost; pesnik namreč ob vsem tem vseeno ne »okamenja«, ampak kljubuje, ker pač ni navadna voda, ki izhlapi, ampak človek, kateremu življenje ni prizaneslo:

V moji duši
raste
stalagmit spoznanja
in se staplja
s stalaktitom
v zahvalni steber.

(Meditacija 1961/62)

S svojimi prevodi nas je Miha Klinar popeljal v svet češke poezije pesnikov V. Nezvala in J. Wolkerja. Medtem ko slednji precej natančno opazuje življenje okrog sebe in le kdaj pa kdaj zaide v poetični realizem, je prvi bolj zapleten in nam z barvito govorico primerjav spretno naniza življenje v Pragi. Tako kot Wolker je navezan na naravo, njen mir in brezdnanji prostor tako močno, da si v tem miru zaželi celo smrt.

Ivanu Janu so od nekdaj pri srcu trde kmečke družine, zanima ga njihovo mišljenje, če hočete, politično pripadnost v sila negotovih dneh, v času, ko je Hitler šele začel stegovati svoje zločinske kremplje preko nemških meja. Vendar bi se človek motil, če bi trdil, da je Jan le zvesti kronik tega časa. Ni nam želel predstaviti le zavednih na eni strani in nemško usmerjenih kmetov na drugi strani, tudi napredno študentsko gibanje ni jedro njegove pripovedi, ampak silno človeško čustvo, ljubezen med Andrejem in Nado, ki je nenadoma zažarela z vso močjo. Pisatelju je žal za mladi par, kajti: »Zdaj nista vedela kaj početi z njuno bogato ljubeznijo. Navsezadnje bi bilo morda bolje, da si tega še vedno nista odkrila, kajti zdaj sta nosila s seboj skrb več...« Vojna je bila na pragu in kdo ve, ali bo njuna ljubezen varno prebrodila ogenj?!

Tudi Leda Stocca in Jože Kořir sta zašla v labirintu sedanosti, iz katerega ne najdeta pravega izhoda. Kruta resničnost terja nekaj čisto drugega, kot si želi ona, Kořir pa pesimistično vse skupaj zaključil. Nasprotno pa Marjan Cufar kljub tegobam življenja ostaja realist, ki se sooča s človeškim koncem; le-ta zanj ni le gola smrt, ampak prava pozaba:

...trohnoba prepoji tihe barke samotnih
veslačev
...iztrgan list koledarja utone v temo
vampirjev...
(Zalostinka)

in le malokomu je namenjen drugačen in ne tako zelo samotni konec.

Slavko Tarman nam vsakokrat pripelje v goste znano osebnost in danes je bil to veliki lirični tenor, profesor Anton Dermota. Ob spretno predstavljenem delu Antona Dermote je lahko vsak posameznik dobro spoznal lik pevca, našega rojaka, Kroparja, danes profesorja na Visoki šoli za glasbo na Dunaju, ki ni le pevec in profesor, ampak tudi vnet zbiralec umetniških unikatov in predvsem Slovenec.

Mojca Sitar in Sally se ukvarjata z ljubezensko tematiko. Tako kot marsikoga tudi njiju pomirja narava, a jima ne more potešiti hrepenenja in nedomestiti bolestne samote.

O nevidni roki usode razmišlja Neva Mitrović, Edo Torkar pa prav po naturalistično razmišlja o neprelahkem proletarskem življenju in ugotovi:

»Če bog da, se ga bom v nedeljo nalezl.«

Benjamin Gracer nam je danes odkril več kotikov svoje duše. Od pesimističnih razmišljanja o življenju in smrti in zaključkov:

»To življenje je privajanje na umiranje.« ter ljudskega motiva o vaški pijanki, se njegove misli ukvarjajo tudi s socialnimi problemi današnjega časa, kot je na primer nepravilna vzgoja, kajti mati pijanka bo otroka težko vzgojila v kaj boljšega od sebe. V tem svetu se tudi pesnik ne počuti najbolje, je sam in hrepeni po nepreračunljivi ljubezni, kajti le-to je že prevečkrat občutil in bil ogoljufan:

...in ko je pod plavicami njenih oči
že zaslutil odprto plodnico maka,
mu je ona s tenko konico jezika
izsikala v uho
besede zastrupljene s smrtjo:
Dragi. Boš kupil tisti avto...«

(Kača)

Pisatelj Janko Messner je napisal pretresljivo parabelo Job, o življenju in nehanju konja čigar gospodar je bil slovenski kmet Krušej. Oba, Job in Krušej sta simbola Slovencev in našega jezika, ki se skoraj osamljena borita za svoj obstanek.

Andreja Kokota pesimizem ne zapusti, tudi kot pesnik trpi, ker ne more pisati tako, kot bi želel. Od vseh pesmi najbolj izstopata Nekomu povedati in Naj bom pokoren. Sicer sta to le kratka zapisa, a odkrivata dvojne velikih spoznanj. V pesmi Nekomu povedati odkriva grenko spoznanje, da je sam in da ga kot pesnika le malokdo razume, v drugi, Naj bom pokoren, pa odkriva svojo revolucionarnost in odkritosrčnost:

...če jo dobim po levem
naj nastavim še desno lice.
Tako je menda prav.
Morda je res,
vsaj obraz ne bo postrani.
A kljub vsemu
častim obraze
s spahnjeno čeljustjo,
čeprav malo takih je med nami!«

Otroško stran sta tokrat popestrila kar dva avtorja: Črtomir Sinkovec in Valentin Polanšek. Ob zvitem zajcu se bodo otroci nasmejali neumnemu in požrešnemu lisjaku, pozdravili bodo svoje prijatelje Sonce, Zimo in Veter, razjezili se bodo nad hitro miško in se pozabavali ob mražji družinici. Prijetne in lahkotne pesmice skrivajo v sebi neštete zaklade. Iz njih se bodo otroci učili modrosti, preudarnosti, pridnosti, dobrote, hvaležnosti in ljubezni, zvestobe in odkritosrčnosti ter se bodo naučili veselo gledati v svet.

Nobena številka Listov ni bila tako pestra kot ravno poslednja, tako miselno kot ilustrativno, posebno dobrodošli pa so zapiski o Romanu Savinšku, Jaki Torkarju, Mihi Klinarju in Emilu Cesarju. Ta zamisel je hvale vredna in upam, da bomo na ta način lahko počasi spoznali večino oziroma vse sodelavce Listov.

Stefanija Muhar

PULJ 1972 -

Dnevnik festivalskega dogajanja

SREDA, 26. julija: velika puljska arena je bila tudi letos od 26. julija do 2. avgusta središče kulturnega življenja Pulja in bližnje okolice. Arena je sicer zelo gostoljubna, saj sprejme tudi do 13 tisoč gledalcev, a ko sredi projekcije kakšnega filma prične padati dež (to se je letos večkrat zgodilo), kaj kmalu spremeniš lepo mnenje o njej. Gledalci namreč prično kot za stavo dreti k vhodu, pri čemer se je že zgodilo, da jih je nekaj izgubilo življenje. Ljudje so jih dobesedno poteptali. Kaj takega se letos sicer ni zgodilo (na srečo), a kljub vsemu je v areni ob deževju velika panika.

Tako se je torej tudi danes, prvi dan moje »odiseje v Pulju«, ob pol devetih zvečer zbrala v areni večtisočglava množica, da bi pričakala svečano (in spektakularno) otvoritev 19. festivala jugoslovanskega igranega filma. Otvoritev je bila zares zelo svečana, no, saj veste: ognjemeti, vodometi, bengalični ogenj, svečane fanfare, dvig zastav ob zvokih himne in seveda nepogrešljivih nekaj (standardnih) govorov. Ljudje so kar vzdihovali od samih samcatih lepot.

Nato je bil končno na vrsti uradni spored, še prej pa so nam zavrteli kratek film Zdravka RANDICA Prireditelj na vasi. Film prikazuje, kako so se v neki majhni vasi ljudje odločili, da bodo imeli svoje »miss«. »Če jo ima lahko vsaka večja ustanova ali mesto, jo bomo imeli pa še mi,« so rekli vrli vaščani in brž organizirali lepotno tekmovanje. Najprej je ljudi zabaval orkester s pevci à la Kičo, Mišo, Tereza ipd., nato pa je prišel težko pričakovani trenutek, ko je šest deklet pristopicalo (bolje prištorkljalo) na oder. Po dolgem premišljanju so izbrali svojo »miss sela« in jo okrasili s cvetjem. Film je bil zelo dober, posnet zanimivo in pristransko, skratka, zaslužil je nagrado, ki jo je prejel na festivalu kratkometražnih filmov v Beogradu. Nato pa je bil na vrsti zelo reklamiran vojni spektakel Valter brani Sarajevo v režiji HAJRUDINA KRIVAVCA in z mnogimi zvezdniki v naslovnih vlogah. Igrali so: Bata Živojinović, Ljubiša Samardžić, Neda Spasojević, Faruk Begoli in Igor Galo. Posebno zadnji je bil zelo toplo sprejet, ker je pač domačin. Film ni posebno kvaliteten, saj tudi nagrad ni dobil, je pa čisto za gledalce, ki so ga vneto sledili in gledali, kako je diverzant Valter preprečeval Nemcem velike akcije. V filmu je malo preveč nemško govorečih vložkov, sploh je pa že malo podoben kavbojki: dobri vedno zmaga (v tem primeru je to Valter); pri gledalcih je naletel na zelo tople sprejeme, saj je res napet, a malce preveč patetike je v njem.

Tako smo preživeli prvi dan. Ko smo se naslednjega dne v četrtek, 27. zjutraj vsi novinarji sešli na tiskovni konferenci, smo bili mnenja, da nismo videli nič novega, svežega, kar bi lahko šteli v dobro naši kinematografiji. Toda še pred to tiskovno konferenco so nam organizatorji prikazali dva odlična filma, ki sta sicer bila v konkurenci, a ju na posebno željo avtorjev niso predvajali v areni. Avtorja sta že vedela, zakaj sta to storila, kajti publika bi oba filma gladko odpravila z žvižgi. Sta namreč prekvalitetna za preprosto in akcij željno puljsko občinstvo. Ta dva filma nosita naslov BREZ (BESED) in DRUŽBENA IGRA. Naj varo ju podrobneje predstavim: film BREZ (BESED) mladega beogradskega režiserja Miše Radivojevića predstavlja v naši kinematografiji tako izjemen ustvarjalni dosežek, da so mu podelili več nagrad, ker da »vnaša k nam izredno hrabrost filmskega ustvarjanja.« Film je zares zanimiv; v njem nastopa Dragan Nikolić (mimogrede: ustvaril je odlično igralsko kreacijo), nekaj sekund pa mu delajo družbo Neda Arnerić, Dušica Žegarac, Dunja Lango in opica iz beogradskega živalskega vrta. Delo predstavlja pravzaprav nekaj dolgih kadrov iz življenja mladega fanta; Dragan je v filmu delal prav vse: jedel je, pil, kadil, kuhal, ljubil, spal, bruhal... Da, celo bruhal. Nekateri gorečnejši, ki so bili proti temu filmu, so predlagali, da bi gledalce opremili z vrečkami za bruhanje, ker da so tisti kadri, kjer je Dragan »bruhal kot vidra«, vzbujali v gledalcih podobne »motnje«. Sicer pa, nasprotniki gor ali dol, meni je bil film zelo všeč, ker ga odlikuje velika izpovedna moč Miše Radivojevića. Poleg vsega pa je bil film izredno poceni. O producentu N. Parežaninu je krožila vest, da je v festivalnem centru v domu JLA potrošil več denarja za viski kot za film Brez. Mislim, da je to dovolj zgovoren, a napihnjen podatek o producentu Bosna filma iz Sarajeva. Pa še ena zanimivost: v filmu nihče ne spregovori niti ene besede, zato pa je glasba odlična, saj jo je napisal in izvedel Kornelije Kovač, za kar je prejel najvišjo nagrado, Zlato areno za glasbo.

Drugi film tega dopoldneva je bil DRUŽBENA IGRA Srđana Karanovića v proizvodnji »Filma danes« iz Beograda. Tudi ta film je izredno zanimiv, če ga gledamo zbrano in razumno. Narejen pa je takole: režiser Karanović je dal v časopis oglas, da išče ljudi, ki jih film veseli. Na ta oglas so je

odzvalo več kot tisoč ljudi, a so jih izbrali le nekaj deset in priredili tak scenarij, da je vsak lahko igral, kar je želel. Želje pa so bile zelo različne: nekdo bi rad igral gangsterja, nekdo policaj, nekdo je znal »originalno« mijavkati, nekdo dekle je izjavilo, da mora igrati pozitiven lik, ker da negativnega njena zunanost ne prenese in podobno. Tako je režiser delal s samimi debitanti, od katerih se jih je nekaj kar solidno odrezalo, čeprav je bila igra na splošno nekam diletantska. Oba »jutranja« filma sta bila s strani novinarjev zelo dobro sprejeta.

Muk pa še ni bilo konec. Čakala sta nas še dva filma v Areni. Pred njima, jasno, smo videli še dva kratka: Dan več (v režiji Vlatka Gilića — prikazuje stare ljudi, ki hodijo namakati svoje bolne dele telesa v neko čudežno blato v Srbiji) in Don Kihot (režija: Borislav Sajtinac — risani film oz. groteska; gre za moderno verzijo odlomka iz Don Kihota: le ta se namesto z mlinom na veter bori s helikopterjem, ideja filma pa nas opozarja na uničujočo civilizacijo). Prvi celovečerni nosi naslov POPOLDNE NEKEGA FAZANA, režiserja Marijana Arhanića (debitanta) in proizvodnji Jadran filma iz Zagreba. Gre za simpatično komedijo o življenju mladih fantov s tragičnim koncem. Zgodba govori o paru (predstavila sta ga manekena Jasna Mihajlinec in Stipe Belobrk), ki se sprehaja ob reki in ki ga sledi mladi fant, Fazan imenovan (Igor Galo) z namenom, da bi »nekaj« videl. (Kaj je tisto nekaj, si pa kar sami mislite! Možnosti je nešteto.) Na tem zasledovanju sreča še tri mlade, ki imajo enake namene. To so igralci Rade Šerbedžija (vlogo je izvrstno odigral), Mile Rupčić in — veste kdo, sam samcat veliki Mišo Kovač. V filmu je tudi pel uvodno glasbo in osebno mi je kot igravec bolj simpatičen kot pevec. Dejal sem, da se film tragično konča: to je bila pravzaprav napaka režiserja, ker tak konec filmu nikakor ni potreben. Tako ni film ne tič, ne miš (beri: ne komedija, ne drama!). Sploh pa je bilo videti, da je režiserju film na polovici zdrsnil iz rok.

Zatem smo videli film izven konkurence PRVI SPLITSKI ODRED. Režija: Vojdrag Berčić (tudi debitant). Proizvodnja: Adria film, Zagreb. Film je, z eno besedo, zanič, z dvema pa izredno zanič. Gre za partizanski akcijski film, ki ga niso mogli rešiti niti dobri igralci (MIHA BALOH), niti dobra glasba (Bojan Adamić). Mislim, da je delo vse preveč klasično, brez tempa, skratka vođeno.

Petek, 28. julija: zunaj je prečudovit sončen dan, jaz pa moram že navsezgodaj in ves neprespan po festivalski bilten. Ko sem prišel v novinarski štab, sem z veseljem ugotovil, da danes ni jutranjih projekcij v informativni sekciji. Dan sem izkoristil ob morju, na plaži, kar je bilo vsekakor zanimiveje kot v festivalski dvorani brez air conditiona. Zvečer pa spet v Areni (kam pa drugam). Kratki igrani film Potovanje režiserja Bogdana Žižića je otvoril tretji dan festivala. Mislim, da je film malce ekscentričen: v vlaku se peljejo nuna, mlada spogledljivka, hipijevski par, starejši lovec, mlad fant (Ivica Vidović) ter možakar srednjih let. Ko vlak zapusti nek predor, izgine mlado dekle neznano kam. Išče jo lovec, ki tudi izgine, ko vlak zapusti drugi predor, čeprav je pred vhomom vanj še sedel na klopi. Enako se zgodi z vsemi potniki in ob koncu filma vidimo prazen vagon, kako brez lokomotive in čisto sam drvi po progi. Kam so pa vsi izginili, si lahko vsak sam razlaga. Nato smo videli še namenski dokumentarec Antiko v režiji Lordana Zabranovića, ki prikazuje antične spomenike na naših tleh (ko smo na platnu zagledali Areni, se je oglasilo bučno ploskanje). Končno so nam le zavrteli celovečerni film POLKOVNIKOVA ŽENA režiserja Djordja Kadijevića. Ob koncu smo večglasno ugotovili, da bi bilo vseeno, če ga tudi ne bi zavrteli, ker je namreč zelo rahitičen. Govori o obisku žene polkovnika na fronti v prvi svetovni vojni. Kaj zanimivejšega pa o filmu pri najboljši volji ne vem povedati.

Po tem razočaranju pa smo bili spet enkrat prijetno presenečeni. Na sporedu je bil film DAN, DALJSI OD LETA v režiji Torija Jankovića in proizvodnji Studio filma iz Sarajeva. Film je obudil spomin na nedavni katastrofalni potres v Banja Luki, dogajanje pa je postavljeno v zapor v tem mestu. Ko se je zjutraj Banja Luka zbudila porušena (delno porušeni so bili tudi zapor), je nadzornik sporočil vsem kriminalcem in morilcem, ki so bili v kaznilnici, da imajo sedem dni prosto, da pomagajo ponesrečenim prebivalcem in odstranjujejo ruševine. Ko so se zaporniki soočili z normalnim življenjem izza rešetk in ko so videli nešteto osebnih tragedij v porušnem mestu, se je v njih oglasila vest. Čeprav so mnogi še v zaporu čakali ugodne prilike za pobeg, so se vendar čez sedem dni prav vsi zbrali v jetnišnici in že naslednji dan spet kovali načrte o pobegu. Film je nastal po dobrem scenariju, z dobrimi igralci (Ljuba Tadić, Pavle Vujisić), tako da režiserju Toriju Jankoviću ni bilo težko ustvariti enega boljših filmov letošnjega Pulja.

Zakaj je bilo zaprto kopaljšče

Različne komentarje in domneve slišimo te dni o vzrokih, zaradi katerih je že teden dni zaprto kopaljšče. Vzrok je en sam in sicer je počila dovodna cev za čisto vodo iz desnega brega Save. Ker je bazen ob enem rezervar železarne za hladilno vodo, so ga napolnili z vodo iz Save, ki pa ni primerna za kopanje. V četrtek, 10., in petek, 11. avgusta, odstranjujejo okvaro, tako da računajo, da bo v soboto ali nedeljo bazen ponovno odprt za kopalce. Prav gotovo je to neprijeten primer, ker je do okvare prišlo ravno v času, ko se je ustalilo vreme in ko so bili kopalci najbolj prizadeti. Toda proti višji sili tudi opravičilo nič ne pomaga.

Seveda so bili poleg številnih kopalcev prizadeti tudi člani plavalnega kluba pri svojih treningih, razen tega pa sta odpadli tudi dve plavalni prireditvi. Ker se pričakuje toplo in stanovito vreme in ker predvidevamo, da bodo naprave v kopaljšču delovale nemoteno, bo za mujevo mogoče precej nadoknaditi. Tako bodo plavalne tekme za pokal mesta Jesenice 3. septembra, še pred tem pa bo 31. avgusta tekmovanje v skokih v vodo. Organizirano bo tudi medobratno tekmovanje železarne v plavanju, takoj s pričetkom pouka pa tudi šolska tekmovanja.

Plavalni klub Jesenice vabi predvsem mlade plavalce, da se vključijo v treninge kluba, pa tudi ostalim občanom želijo, da kar največ prostih ur preživijo na kopaljšču.



TRIM

JEZIKOVNI POGOVORI

Naši jezikovni pogovori izgleda mnogo prenesejo. Od začetnih kramljanj o slovenskem jeziku na splošno, o narečjih in uporabi slovenščine na prvem mestu, o tujkah, rabi velike in male začetnice, pa o nešteti napakah, ki so vsakdanje gostje v našem govoru in tisku, pa do toliko lepše in blagozvočne govorice velikanov naše besede, danes spet naredimo velik korak nazaj. Bežno bomo prelistali po zadnjem železaru, če ni morda v njem kaj takega, kar bi bilo omembe vredno. Pogledali bomo, če smo se že kaj popravili ali se ponavljajo že tolikokrat omenjene napake.

»Od vseh delavcev pa enako pričakujemo, da prihajajo na delo redno, zdravi in razpoloženi, da bo njihov delovni elan večji; od tod tudi verjetno izvirajo vzroki odsotnosti z dela in stalna fluktuacija delavcev.«

Kaj bi nas moralo motiti v tem delu sestavka? Na prvi pogled nič, če ne bi bili ljubitelji slovenskega jezika, tako pa se bomo zadeli ob besedah elan in fluktuacija. Besedo elan bomo zamenjali z besedo navdušenje, fluktuacijo pa s preseljevanjem delavcev iz enega podjetja v drugo. Kako bomo sedaj povedali to misel?

Od vseh delavcev pa enako pričakujemo, da prihajajo na delo redno, zdravi in razpoloženi, da bo njihovo delovno navdušenje večje, od tod tudi verjetno izvirajo vzroki odsotnosti z dela in stalno preseljevanje delavcev.

»Zaboje bi bilo potrebno transportirati.«

Misel je prav enostavna in lahko izvedljiva in bolje bi se glasilo:

Zaboje bi morali odpeljati. Zakaj bi le komplicirali, če se da povedati jasno in enostavno.

»Verjetno je še polno možnosti, kjer bi se dalo kaj »pogruntat« prav glede izboljšanja našega okolja in če vsak doprinese samo za kg se bo že poznalo v tonah.«

Če zanemarim malo nerodno izražanje, bi tu opozorila na tri napake. In sicer: Zakaj je dopisnik uporabil nemoško popačenko gruntati? Ali je mislil, da bo zadela bolj v živo ali kaj, čeprav jo je omejil pravilno z narekovanjem, bi jo vse-kakor mirno zamenjal z lepo slovensko besedo domisliti. Večje oziroma ločila so stalna šibka stran naših dopisov.

Če vsak doprinese samo za kg, se bo že poznalo v tonah. Zapomniti si moramo, da vsako zaključeno misel v stavku, ki vsebuje glagol, loči ločilo in sicer največkrat vejica.

In še tretja napaka: dopisnik je v tekočem tekstu uporabil kratko za količino kilogram. To je tukaj nedovoljeno (matematika dovoljuje) in bi jo moral v celoti izpisati.

Torej:

Verjetno je še polno možnosti, kjer bi se dalo kaj domisliti, prav glede izboljšanja svojega okolja in če vsak doprinese samo za kilogram, se bo že poznalo v tonah.

»Pri čiščenju praznih vreč strešajo prah iz zabojev.«

»Onemogočeno je gibanje v trenutku strešanja.«

Napaka v obeh primerih je napačno uporabljena glagolska oblika strešajo in izpeljanka strešanje. Obe izhajata iz glagola stresati in ne strešati, zato je pravilno:

Pri čiščenju praznih vreč stresajo prah iz zabojev.

Onemogočeno je gibanje v trenutku stresanja.

Rekla sem že, da nam vejice precej nagajajo. Da je temu res tako, si oglejmo še nekaj primerov:

»Torej pogled v prihodnost je svetlejši ker temelji na ukrepih...«

Pravilno: Torej pogled v prihodnost je svetlejši, ker temelji na ukrepih. (Pred ki, ko, ker, da, če, vejica skače. Ste že pozabili iz osnovne šole?)

»Ker je to zelo droben prah ga že majhna sapica dvigne visoko v zrak.«

Pravilno: Ker je to zelo droben prah, ga že majhna sapica dvigne visoko v zrak.

Ob zadnjem primeru si še pogledjmo dva izraza: majhna sapica.

Pomanjševalnica od besede sapa je sapica in že sama pomeni nekaj majhnega, zato je izraz majhna sapica nepotreben. Misel naj bo takale: Ker je to zelo droben prah, ga že vsaka sapica dvigne visoko v zrak.

Vsem, ki jim delajo preglavice vejice, in si niso čisto na jasnem, kdaj bi jo zapisali in kdaj izpustili, svetujem, da se izogibajo dolgim in zapletenim stavkom, ker se lahko zgodi, da se izgubijo v kopici besed, katero bo bralec le stežka razvozljaj.

In za konec še ena nepotrebna tujka:

»Prestrukturiranje proizvodnje in nadaljnega razvoja nas je prisililo, da smo razmišljali o drugačnem oskrbovanju z osnovnimi surovinami.«

Drugačen ustroj ali preusmeritev proizvodnje in nadaljnega razvoja nas je prisililo, da smo razmišljali o drugačnem oskrbovanju z osnovnimi surovinami.

Naj mi vsi cenjeni dopisniki, katerih primerj so mi bili v spotiko oprostijo in naj se spomnijo na reklo: Samo v visoke vrhove lete strele! in na to, da se ne moti le tisti, ki nič ne napiše.

IV. dan planincev pred jubilejnim letom

Propagandna komisija pri Planinski zvezi Slovenije je skupaj z drugimi komisijami začela pravočasno z načrtnimi pripravami za IV. dan planincev 1972. To bo zaključna centralna slovenska planinska prireditev v letošnjem letu.

Letošnji IV. dan planincev bo ob zaključku letošnje planinske alpinistične sezone od 8. do 10. septembra v čudoviti dolini Završnice in Zingarice pod najvišjim vrhom cvetočih in razglednih Karavank, Stolum.

Na Stol in Zingarico vežejo slovenske ljubitelje in obiskovalce gora številni pomembni in veliki dogodki.

Pred osemdesetimi leti, 23. julija 1892, so z vrha Stola zaklicali trije Piparji — Vzdravimo se! S tem so prižgali zeleno luč in vzdali temeljni kamen našemu organiziranemu planinstvu, ki je bilo ustanovljeno leto dni pozneje, leta 1893.

IV. dan slovenskih planincev bo tudi komemorativna osrednja prireditev v počastitev 50-letnice tragične smrti sekretarja SKOJ Dragoljuba Milovanoviča, ki se je septembra 1922 smrtno ponesrečil pri ilegalnem prehodu z Dunaja preko Stola v Jugoslavijo.

Ob tej priliki bodo prvoborci obudili tudi spomin na 30-letnico ustanovitve Cankarjevega bataljona in Gorenjskega odreda pod Stolum.

Udeleženci IV. dneva planincev 1972, se bodo spomnili tudi zbora članov Društva prijateljev prirode in Naturfreunda, ki je bil ilegalno na Stolu 14. julija 1931. Letoš pred tridesetimi leti, 20. februarja 1942, je pogorela tudi Prešernova kočna na vrhu Stola, ki so jo zgradili leta 1910 planinci iz Kranja pod geslom »Kot čuvarji tvojega groba, nad rojstvom tvojega rojstva, otvarjamo tvojo, Prešernovo kočno na najvišjem vrhu Karavank.«

Za IV. dan planincev 1972, je propagandna komisija pri PZS skupaj z mladinsko komisijo ter krajevnimi organizacijami treh gorenjskih občin (Jesenice, Radovljica in Trzin) pripravila izredno bogat, pester in kvaliteten program planinsko družabnih in kulturnih prireditev. Osrednja prireditev bo orientacijsko tekmovanje mladinskih ekip za Milovanovičev memorial, srečanje preživelih borcev Cankarjevega bataljona in gorenjskega odreda ter predvojnih komunistov ter ilegalnih kurirjev s tostran in onostran meje. Na proslavi bodo sodelovali tudi predstavniki centralnega komiteja ZM Jugoslavije, predsednik Planinarskega saveza Jugoslavije dr. Marjan Breclj, član federacije dr. Boris Zihel in številni planinci iz Primorske, Koroške in ostalih krajev Slovenije in Jugoslavije. Taborniki in člani mladinskih ter pionirskih, planinskih in alpinističnih odsekov, bodo slavnostno okrasili proslavo in priredi-

tev, prižgali kresove, gorski reševalci iz Trziča, Jesenic in ostalih GRS postaj pa bodo prikazali moderen način reševanja ponesrečencev z vsemi sodobnimi pripomočki (Gramingerjevim sedežem, Mariner pripravo in helikopterjem). Na prireditvi v petek, soboto in nedeljo, od 8. do 10. septembra, bodo sodelovali v Završnici tudi pevski zbori, recitatorji in godna pihala.

Priprave za IV. dan planincev 1972 v počastitev 50-letnice smrti sekretarja SKOJ Dragoljuba Milovanoviča v Završnici pod Stolum so v polnem teku. Zajele so najširši krog ljubiteljev gora, planincev, tabornikov, članov počitniške zveze, graničarjev, pripadnikov JLA, teritorialnih enot, ZZB NOV in druge. Vsi udeleženci bodo lahko prispele na slavnostni prostor v Završnico iz Trziča prek Ljubljane in Zelenice iz Radovljice skozi dolino Drape na Poljsko planino ali pa iz Zirovnice skozi Moste ali iz Jesenic in Javornika.

Jeseniški planinci pri Češki koči

Jeseničani prav radi zahajajo na izlete. Svežina gorskega zraka nam da moči za nadaljnje delo.

V nedeljo, 6. 8. je Planinsko društvo Jesenice zopet organiziralo izlet. To pot smo šli na Češko kočno nad Jezerskim. Da bi bil izlet še pestrejši, smo popoldne ob Planšarskem jezeru napravili piknik.

Več kot polovica planincev je odšla k Češki koči. Veliko je bilo tudi takih, ki so to pot prvič prišli pod stene Kočne in Grintovca. Vsi smo bili zelo zadovoljni.

Vreme je bilo lepo, to pa je napravilo izlet še prijetnejši.

Tisti, ki so ostali v dolini, so si ogledali okolico Jezerskega jezika, najbolj delavni pa so pekli ražnje in čevapčiče. Posebno marljivo pa je delal naš šofer. Prodajal je pijačo, rezal je kruh, poprijel je prav povsod, kjer je bilo potrebno, čeprav včasih mislimo, da znajo vozniki ravnat le z volanom.

Ko smo se vrnili s Češke kočne, smo se odžejali ter se najedli čevapčičev in ražnjic. Vsakdo jih je dobil, ko likor jih je hotel. Petja, smeja in dobre volje ni manjkalo. V vsej družbi nisi videl niskega obraza.

Zvečer smo se vrnili domov vsi zadovoljni, z novimi močmi za naslednji delovni dan.

Bogdan Brclj



Udeleženci nedeljskega izleta, ki ga je organiziralo PD Jesenice



Letošnji občinski nagrajenci z Gregorčičevo plaketo, od leve proti desni: Gorše za NK Jesenice, Karli Franciškin, Mitja Verovšek in Tone Židan

Makalu peti osemstisočak, cilj naše IV. JAH

V povojnih letih so tudi naši vrhunski plezalci in alpinisti posegli v boj za vrhunske dosežke svetovnega alpinizma. Najboljše so preplezali in ukrotili najtežje, prevesne in strehaste stene v Dolomitih, zapisali so svoja imena in častno reprezentirali ime slovenskega plezalnega športa in alpinizma v »trem zadnjih problemih Alp«, 1200 metrov visoki severni steni Matterhorna, 1500 m visokem Walkerjem stebri Grandess Jorasses in 1800 m visoki steni smrti, severni steni Eigerja.

Plezalno alpinističnim asom iz Ljubljane, Mojstrane, Celja, Kamnika in Trziča je doma v stenah Julijskih Alp in Savinjskokamniških planinah postalo pretesno. Pogledi in korake so usmerili v svet šeste, skrajno težavnostne stopnje.

Za dosego težko in visoko postavljenih ciljev so morali kandidati naših inozemskih alpinističnih odprav v Dolomite, Tatre, Centralne Alpe, Kavkaz, Hindukuš, Ande, Pamir, Karakorum in Himalajo, doma z odličnim uspehom opraviti ognjeni krst. Bilanca našega vrhunskega alpinizma je bila v povojnih letih tudi v domačih stenah nadpovprečna. Preplezana je bila naša prva »direttissima« v Stenarju, ukročena je bila Sfinga v severni steni Triglava. Plezalci in alpinisti novega vala so poleti in pozimi preplezali še vse nerešene ekstremno težke probleme v domačih stenah in grebenih.

Zato je bila Planinska zveza Slovenije primorana, da poleg alpinistične komisije ustanovi in formira tudi komisijo za inozemske odprave, ki je, takoj ob ustanovitvi začela z aktivnim, prizadevnim in uspešnim delom. Iz leta v leto so se množile in vrstile odprave v tuje zahtevne gore. Najboljše so bili v Andih, Kavkazu, Pamirju, Hindukušu, kjer so dosegli lepe in pomembne uspehe, zaslužili so si legitimacijo, potni list in vozovnico za Himalajo. Naše tri prve himalajske alpinistične odprave so častno reprezentirale visoko

raven našega alpinizma na Trizlih Kangbachenu in Anapurnah II. in IV.

S temi lepimi, velikimi in pomembnimi dosežki v areni svetovnega alpinizma, so strokovnjaki in izvedenci pod vodstvom Aleša Kunaverja, našega trenutno najboljšega poznavalca razmer v Himalaji, začeli načrtovati našo IV. JAH, ki naj bi poravnala še neporavnane račune na Kangbachenu in skušala prodreti na 8500 m visoki vrh Kangchendzonge.

Priprave so bile načrtne in uspešne, elita našega vrhunskega alpinizma naj bi odpovala proti tem visoko postavljenim in težko dosegljivim ciljem in himalajskim vrhovom sredi letošnjega leta. Na žalost pa je prišlo iz Nepala odklonilno stališče. Zato so si morali naši strogi selektorji izbrati nov cilj, peti osemstisočak, Makalu 8470 m v vzhodni Himalaji na meji Nepala in Tibeta.

V dvestoletni himalajski zgodovini so plezalci in alpinisti skupaj z geografi, botaniki in znanstveniki izmerili in ugotovili 14 vrhov, ki prebadajo megle in oblake v višini nad 8 km.

Višino najvišjega vrha na svetu ali tretjega zemeljskega pola, Streho sveta so izmerili leta 1852, ta vrh so imenovali po Georgu Everestu, glavnemu kartografu indijskega cesarstva in ga imenovali Mont Everest 8888 metrov.

Od tedaj dalje se je začel ogorčen boj za osvojitve osemstisočakov. Že leta 1895 je pod goro smrti, tovarštva in plazov Nanga Parbat, na največjem ledeniku sveta Baltoro, izginil slavnj zmagovalec vrhov Albert Friderik Mummery. V boj so z menjačo srečo posegli najboljši vrhunski alpinisti vseh narodov sveta Angleži, Francozi, Švicarji, Italijani, Nemci, Argentinci, Kitajci, in Japonci. Le počasi so izbranci v ogorčenem boju dosegli višinske rekorde. Boriti so se morali z višinami in strminami, v brezračnem prostoru s plazovi in monsumi.

Odlični francoski alpinisti so 5. junija 1950 dosegli prvo zmago, Anapurno 8078 m. S tem je bila prižgana zelena luč za nove vedno večje dosežke in uspehe. Drugi premagani osemstisočak je bil 29. maja 1953 Mont Everest, Hermann Buhl pa je 3. julija istega leta premagal in ukrotil Nanga Parbat, 8125 m, deveti osemstisočak.

Peti osemstisočak, Makalu 8470 m so začeli leta 1954, naskakovati ameriški alpinisti pod vodstvom Wiliama Sirija, dospeli so le do višine 7000 m. Istega leta je vodil proti vrhu Makaluja svojo odpravo tudi zmagovalec Mont Everesta iz leta 1953 sir Edmund Hillary. V ogorčenem boju za dosego tega skrajno težko dosegljivega vrha so posegli tudi francoski alpinisti pod vodstvom Jean

Rokometni turnir za pokal Gorenjskega sejma

V torek je bil na igrišču Save v Kranju ob otvoritvi gorenjskega sejma odigran turnir. Na turnirju so poleg domače ekipe »Gorenjski sejem« sodelovale še ekipa ASKO iz Celovca, Radovljice in Jesenice.

Kot prva tekma na tem turnirju je bila:

Radovljica : Jesenice 13:9

Tekma se je pričela zelo zmeđeno. Radovljica je po rezultatu 2:2 zaigrala zelo dobro in do konca polčasa povečala vodstvo na 6:2. Za to

vodstvo so krivi jeseniški igralci sami, saj so bili prepričani, da bodo zmagali, ker so jih v zadnjih dveh tek. mah brez težav premagali. Drugi polčas so začeli naši bolje. Z nekaj protinapadi so se Radovljici močno približali. Tedaj pa je pri ekipi Radovljice zaigral zopet Sotlovšek, ki je prišel na dopust iz Nemčije in dosegel dva zaporedna gola in tako so naši zopet zaostali. Rezultat ob koncu tekme je bil 13:9 v korist Radovljice.

Gole za naše so dosegli: Prešern 5, Geršak 2, Rozman 1, Modrič 1. Za Radovljico so bili uspešni: Tadič 5, Novak 2, Mandelc 3, Sotlovšek 3. V drugi tekmi so se pomerili domačini »Gorenjski sejem« in ekipa ASKO iz Celovca. Zmagali so domačini z rezultatom 13:10.

Jesenice : ASKO (Celovec) 6:14

Naši igralci so v tej tekmi prvi polčas zaigrali zelo dobro, saj so ga dobili z rezultatom 4:3. V drugem polčasu pa so jeseniški igralci »zaspali«, saj so gostje iz Celovca kmalu povedli za nekaj zadetkov. Tekma se je končala z rezultatom 6:14 za ekipo iz Celovca. Za naše so bili uspešni: Prešern 3, Geršak 1, Modrič 1, Sturm 1. Za ekipo ASKO pa: Schneider 5, Vračar 2, Steinwinder 4, Kraiger 3. V naslednji tekmi so igralci Gorenjskega sejma premagali ekipo Radovljice z rezultatom 13:10.

Tekma ASKO : Radovljica pa se je končala z rezultatom 7:10 za Radovljico.

V zadnji tekmi so se naši igralci pomerili z domačimi:

Jesenice : Gorenjski sejem 10:17

Tudi v tej tekmi so jesniški igralci dobro zaigrali samo v prvem polčasu, katerega so kljub temu izgubili z rezultatom 4:7. V drugem polčasu, ki se je igral pod reflektorji, pa so naši povsem popustili in domačinom dovolili, da so po trije prišli sami pred vratarja Brejca in tako jim ni bilo težko doseči zadetka in do konca tekme razliko v golih še povečati.

Tekma se je končala z rezultatom 10:17 v korist domačih. Za naše so bili uspešni: Pogačnik 2, Prešern 3, Modrič 1, Rozman 4. Za ekipo »Gorenjski sejem« pa: Ankele 3, Bregar 3, Bašar 3, Hrašti 3, Zavrl 3, in Krampl 2.

Vse tekmo sta dokaj dobro sodila sodnika Bernardin Zupan iz Kranja. Po končanem turnirju je ekipa »Gorenjski sejem« prejela pokal in diplomo za osvojeno prvo mesto. Sledijo ekipa iz Radovljice, ASKO iz Celovca in Jesenice, ki so prav tako prejeli diplome ter bili povabljeni na pogostitev na razstavišču gorenjskega sejma.

Jeseničani to soboto zopet gostujejo na turnirju, ki pa se bo igral v Radovljici.



Postaja na TRIM stezi — več o tem preberite na 24. strani

Kaj bodo gledali v kinu

Kino RADIO

12. in 13. avgusta ameriški barvni film **ZADNJI NABOJ**, v režiji Andrew V. McLan-
glen, v gl. vlogi George Pe-
pard, ob 17. in 19. uri.

14. in 15. avgusta ameriški barvni film **VENEC POPKOV**, v režiji Robert Ellis Miller, v gl. vlogi Hywel Ben-
nett, ob 19. uri.

16. avgusta ameriški barvni film **ZADNJI NABOJ**, ob 19. uri.

17. in 18. avgusta ital. CS barvni film **PIK AS — OPE-
RACIJA KONTRASPIJONA-
ŽE**, v režiji Nick Nostro, v
gl. vlogi George Ardiffon, ob
19. uri.

19. avgusta amer. barvni film **TARZANOV UPOR V
DŽUNGLI**, v režiji William
Withney, v gl. vlogi Ron Ely,
ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVZ

12. in 13. avgusta ameriški barvni film **VENEC POPKOV**, ob 18. in 20. uri.

14. in 15. avgusta ameriški barvni film **ZADNJI NABOJ**, ob 20. uri.

16. in 17. avgusta danski film **RDEČI RUBIN**, ob 20. uri.

18. avgusta ameriški barvni film **VENEC POPKOV**, ob 20. uri.

19. avgusta amer. barvni film **CLOVEK, KI GA TEŽ-
KO UBIJEŠ**, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

12. avgusta franc. italijan-
ski barvni film **MORA ZA
UBIJALCE**

13. avgusta italj. CS barvni film **DO ZADNJE KAP-
LJE KRVI**

19. avgusta amer. barvni film **VENEC POPKOV**

Kino KRANJSKA GORA

12. avgusta italj. CS barvni film **DO ZADNJE KAPLJE
KRVI**

13. avgusta danski film **RDEČI RUBIN**

17. avgusta amer. barvni film **VENEC POPKOV**

19. avgusta amer. barvni film **ZADNJI NABOJ**

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

12. avgusta amer. barvni film **AVTOSTOPERKA**, ob 19. uri.

13. avgusta franc. italijan-
ski barvni film **MORA ZA
UBIJALCE**, ob 19. uri.

17. avgusta ameriški barvni film **ZADNJI NABOJ**, ob 19. uri.

19. avgusta danski film **RDEČI RUBIN**, ob 19. uri.

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dra-
gega moža, očeta, starega
očeta in brata

ANTONA PRETNARJA

se najiskreneje zahvaljujemo
vsem, ki so nam v dneh ža-
lasti pomagali, izrekli sožalje,
poklonili toliko cvetja, ga
spremili v tolikem številu na
njegov zadnji poti.

Posebna zahvala ožjim so-
delavkam in sodelavcem ob-
ratovodstva profilne valjarne
in valjarne žice, kakor tudi
sodelavkam in sodelavcem
elektrodne oddelka za
cvetje in denarni prispevek.

Zaljujoči: žena Julijana,
hči Minka, sin Franc,
sin Tone z družino, sin
Stefan z družino in
hčerke Francka, Cilka,
Brigita z družinami

RESITEV NAGRADNE KRIZANKE

**MALARIN, STISKAC, AJDA, LASTOVKA, R. IAN,
A. DE, PRVI AVGUST, EAK, TROLA, PTA, V. PRAZ-
NIK, ATALANTA, PROSOJEN, AA, AR, NEM, RL, NI-
NIVE, ARGO, PR, AIS, SIJ, EVEREST, KONSONANCA,
SPA, VI, NEON, VIOLA, TALK, TR, MEKA, NRAVO-
SLOVJE, KAMIN, ARIA, I, AR, BT, N, ATAKA, TAT,
OCTAR, SALINAS, AK, B, I, ALTERNATIVA, POL, KE,
KARAT, DENTAL, AVTOMOBIL, ANAHORET, METO-
DOLOGIJA.**

NAGRAJENI RESEVALCI

V sredo je posebna komisija, ki so jo sestavljali
predsednik Anton Svetlin, oddelek za obračun mate-
riala in člani: Sodja Ladica, faktorni oddelek, Ivica Ve-
skovič, knjigovodstvo OS, Milana Ivanovič, varnostna
služba in Marjana Komelj, izvojni odd. izžrebala nagra-
jence nagradne križanke v 30 številki Železarja. Prejeli
smo 189 rešitev, komisija pa je izvela 13 rešitev, da
je dobila 10 pravih.

IZŽREBANI SO BILI

100 din prejme Zofka Vidic, oddelek za obračun OD,
po 70 din: Alojz Stare, OTK, Marica Smon, finanč. rač.
sektor, po 50 din: Francka Zorko, upokojenka, Breg 31,
Alojz Dolgan, pravna služba, Leopold Rožič, upokoje-
nec, Jesenice, heroja Verdika 22, po 30 din: Boštjan
Podobnik, učenec osnovne šole Koroška Bela, Alice
Žvegel, upokojenka, Jesenice, Cesta 1. maja 2, Jože
Mravljje, GPZ, Edo Drobnak, UOS.

Vsem nagrajencem čestitamo in jih prosimo, da
dvignejo nagrade od torka dalje na uradnem žele-
zarja.

Gostinsko podjetje Železar Jesenice

RAZPISUJE

javno licitacijo

za prodajo
karamboliranega IMV furgona, 3-osni, letnik 1970 v ne-
voznom stanju, registriranega do junija 1973.

Izključna cena vozila je 25.000 din.

Ogled vozila je možen vsak dan od 8.—12. ure pri meha-
niku Prešernu v Lescah.

Javna licitacija bo 14. 8. 1972 ob 9. uri v klubski sobi
restavracije Kazine na Jesenicah, cesta Železarjev 9.

Prednost ima družbeni sektor.

RAZPIS

Svet osnovne šole Prežihov Voranc na Jesenicah
razpisuje prosto delovno mesto

SOCIALNEGA DELAVCA

Pogoj: višja šola za socialne delavce.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER JESENICE

RAZPISUJE

na podlagi zakona o srednjem šolstvu SRS prosti delov-
ni mesti na TSS

UČITELJA za poučevanje strojnih predmetov

UČITELJA za poučevanje metalurških predmetov

Pogoj za sprejem:

diplomirani inženir strojništva,

diplomirani inženir metalurgije;

Vloge pošljite na upravo zavoda ŽIC do 20. avgusta 1972.

Osební dohodki po pravilniku.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega
dragega moža in očeta

TONETA URBANCA

se iskreno zahvaljujemo
vsem sorodnikom, prijate-
ljem in znancom ter sostano-
valcem, ki so ga spremlili na
njegovi zadnji poti in mu
darovali vence in cvetje, nam
pa pismeno in ustno izrazi-
li sožalje.

Posebno se zahvaljujemo
zdravstvenemu osebju inter-
nega oddelka bolnice Jeseni-
ce za skrb in trud ob njego-
vi bolezní.

Naša zahvala velja pred-
stavnikom Skupščine občine
Jesenice, Zveze borcev, fotokluba A. Prešeren, železar-
ne Jesenice in ostalim pred-
stavnikom društveno-politič-
nih organizacij.

Moramo se zahvaliti še go-
vornikom za poslovljne be-
sede in pevcev ter godbeni-
kom za žalostinke.

Zaljujoči: žena Valenti-
na, sin Tone z družino
in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob nepričakovani, boleči
izgubi najine drage mame

MARIJE GREGORAC

se toplo zahvaljujemo vsem,
ki so nama v najtežjih dneh
stali ob strani in nama vse
stransko pomagali.

Prisrčna hvala za izrečeno
sožalje in poklonjeno cvetje,
hvala za prizadevnost osebju
kirurškega oddelka jeseniške
bolnišnice, da bi pokojnici
rešili življenje in vsem, ki so
jo spremljali na zadnji po-
ti.

Zaljujoča hči s sinom

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega
moža, očeta in strica

ZDRAVKA KAVČICA

se iskreno zahvaljujemo vsem
organizacijam in posamezni-
kom za cvetje in pomoč ter
vsem, ki so ga spremlili na
njegovi zadnji poti.

Zaljujoči: žena Angelca,
otroci Dani, Lado, Breda
in Zdravko ter Marija,
Edi in Janez z družinami.

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestlji-
vi izgubi najine ljubljene
hčerkice

NATALIJE KOSIR

se iskreno zahvaljujemo vsem
sorodnikom, prijateljem in
znancom, ki so nama v tež-
kih trenutkih stali ob strani
in naju tolažili. Posebno pa
se zahvaljujemo družinam
Medja, Lazar, Weber, Vindi-
šar, Florjančič, Stražišar in
Gradišnik za vso pomoč.

Hvala osebju stroške kli-
nike v Ljubljani in dr. Er-
javcu za pomoč in lajšanje
bolečin.

Zahvaljujemo se žerjavne-
mu oddelku, IBM oddelku,
sostanovalcem, otrokom ter
vsem ostalim za podarjene
vence in cvetje ter pevske-
mu zboru za žalostinke.

Hvala vsem, ki so nama
nudili uslugo s svojimi vo-
zili, vsem, ki so karkoli po-
mogli in vsem, ki so naji-
no hčerkico spremlili v njen
prerani rob.

Zaljujoči: mame, oč-
ka, stara mati in
ostalo sorodstvo.

BALINANJE

Na Reki je bilo 30. 7. dr-
žavno prvenstvo v balinanju
— dvojke. BK Jesenice sta
zastopala Kozamernik in Gu-
čanac, ki sta izpadla že v
predtekmovanju. 2. reb jima
je določil premočno skupino
v kateri so nastopali še: lan-
skoletni in letošnji državni
prvak, ljubljanska Šiška, Ja-
dran iz Zagreba in slovenski
prvak sežanska Skala. V taki
izredno močni konkurenci,
naša predstavnik res nista
mogla doseči več kar sta
dosegla.

Na Hrušici je bil 5. avgusta
balinarski turnir v spomin
na preminulega Toneta Ga-
sarja. Na turnirju so sodelo-
vale tri ekipe. Zmagala je
ekipa BK Jesenice, za katero
so igrali Smoliš, S. Krivec,
Kos in Zgaga. S to zmago
so Jeseničani sprejeli pokal
v trajno last.

Istega dne je bil tudi v
Ljubljani velik mednarodni
balinarski turnir, na kate-
rem so poleg domačih ekip
oz. reprezentanc sodelovale
tudi ekipe iz Italije, Francije
in Švice. Na turnirju sta na-
stozili tudi dve ekipi z Go-
renjske. Za reprezentanco Go-
renjske so od Jeseničanov
igrali Pavlič, Dornik, Vudrič
in Kozamernik, ki pa so iz-
padli že v predtekmovanju.
C. K.

V organizaciji sindikalnega
odbora martinarne je bil v
ponedeljek 7. avgusta na ba-
linarskih stezah v Bazi pri-
jateljski turnir obratov ta-
linic.

Od petih povabljenih so
se turnirja udeležili: livarne,
elektrojeklarna in martinar-
na.

V zelo dramatičnih parti-
jah je livarna s tesnim re-
zultatom premagala marti-
narno in elektrojeklarno ter
osvojila prvo mesto in pla-
keto borca, druga je bila
martinarna in tretja elektro-
jeklarna, ki sta prejeli diplomi.
Turnirju je prisostvo-
val šef grupe obratov dipl.
inž. Stanko Čop, ki se je
udeležil že več tekmovanj v
športni rekreaciji in tudi
sam aktivno sodeloval. Malo
ali nič je vodilnih delavcev,
da bi prišli med svoje delav-
ce v prostem času in smo
ga zato za njegovo prisot-
nost toplo pozdravili.

ZAHVALA

Sind. odboru upravnih
služb se iskreno zahvaljujem
za pozornost, da ste mi omo-
gočili brezplačno letovanje
v Crikvenici.

Hvaležna Ema Mežnarč

ZAHVALA

Sodelavcem v obratu HOP
se najlepše zahvaljujem za
prejeto darilo ob mojem ju-
bileju.

Jaka Leban

Trim, ali šport za vsakogar

Kaj sploh pomeni beseda Trim? Beseda sama je angleškega izvora in če pogledate v slovar, najdete naslednje prevode: v redu, tesno se prilagajoče, red in še več pomenov, ki pa z našo tematiko nimajo nobene zveze. Pri natovarjanju ladij in avionov pa se trim imenuje zadnja faza, ko tovor razporedijo in uravnovesijo. Odkar se ta pojm uporablja v športnem izrazoslovju pa pomeni uravnoteženje duha in telesa. Obe strani sestavljata nedeljivo celoto, uspeh posameznika je odvisen od vsote obeh, nemogoče je ločevanje, kar pa je bil do danes pogost pojav. Zapostavljanje telesnih aktivnosti ima še vedno globoke korenine.

V zadnjih dneh je bilo veliko napisanega o pripravah Spasskega in Fischerja na dvoboj stoletja. Kako velik poudarek je bil dan na kondicijsko pripravo pa čeprav pri šahu, ki je maksimalna oblika intelektualnega dela ni takojimenovalne igre telesa. (Mimogrede povedano je to vzrok, da rečemo šport ni šah). Znano je, da znanstveniki obvezno vsak dan določen čas posvetijo kondicijskemu treniranju. Če pogledamo otroke vidimo, da se z opravljanjem gibalnih nalog, izboljšujejo tudi intelektualne funkcije. Zaradi bolezni prizadeti otroci, ki se ne morejo gibati, sčasoma zaostanejo tudi intelektualno. Ne smemo pa pozabiti na vožnjo z avtomobilom. Fizično dobro pripravljeni šoferji se na daljšo vožnjo podajajo z veliko manj tveganja, ker je njihova zmožnost koncentriranja mnogo večja. Če pogledamo nasprotno stran, to je fizis (telo) pa takoj spoznamo, da brez intelekta ne gre.

Ce smo že pri športu, potem naj bo primer iz tega področja. Zamislite si, kako hitro potekajo izredno zapletene akcije pri hokeju. Gledalci se jih v mirovanju velikokrat zavedajo šele čez čas. Hokejist pa izvaja vse to običajno ob maksimalnem napreznju in še v velikih hitrosti. Spomnite se, kako igra izgubi na duhovitosti potem, ko so igralci utrujeni. Prav zato se tako zelo poudarja telesna kondicija, ker le-ta zagotavlja poleg osnovnih gibal-

nih elementov tudi osnovo za miselne operacije.

Ideja Trim se je porodila na Norveškem leta 1965 in od takrat dalje pomeni približevanje športa slehernemu posamezniku. Trim, ali šport za vsakogar. To je naziv za akcijo, poziv, geslo, da bi pritegnili ljudi v naravo na športna igrišča itd. Šport ne sme biti pravica manjšine prebivalstva! (V Sloveniji se s športom ukvarja od 3-5% ljudi). Razbiti je treba pojmovanje, da je šport rezerviran le za tekmovalce. Pokojni predsednik ZDA John Kennedy, ki je bil velik prijatelj športa, je v mnogih priložnostih pozival Američane, naj ne bodo narod gledalcev, ampak aktivni udeleženci.

Statistični podatki o boleznih modernega časa nas opozarjajo, naj naredimo korak naprej in začnemo šport pojmovati kot vsakodnevno potrebo in pravico vsakega človeka, ne glede na spol in starost. Trim kot aktivnost ni v bistvu nič drugega kot rekreacija, torej prostovoljno udejstvovanje v različnih oblikah, ki naj izpolnijo praznino, katera se pojavlja v vsakodnevem življenju modernega človeka. Nosilec Trima naj bo družina, kot osnovna celica družbe. Ta oblika dejavnosti prinaša veliko možnosti do sedaj zapostavljenih žensk.

Rekreiranje naj se končno enkrat že začne drugače kot sedaj. Sindikalna tekmovanja so vse kaj drugega kot prava oblika rekreacije. Sam sem se udeležil zimske in letne Lesariade. Moram reči, da sem bil zelo razočaran. Zakaj? Po tekmovanju v smučarskih disciplinah je bil na programu banket, s katerega je velika večina odšla domov pod vplivom alkohola. Vse vrednote, pridobljene na snegu, so bile takoj izgubljene. Še več. Izčrpanemu organizmu alkohol škodi v še večji meri. Na letnih igrah je bilo še slabše. Igrali smo pet odbojarskih tekem v enem dnevu, kar je celo za vrhunsko treniranega športnika več kot preveč. Posledica prekomernih naporov so bile številne poškodbe, pretrujenost, v več primerih pa tudi izostanek z dela. To ni namen rekreacije. Na tekme pojdi pripravljen.

Zakaj torej Trim? Vrste dela, katere opravlja človek, so vse bolj specializirane. Drastični primer je delo na tekočem traku. Težnja človeka je med drugim tudi ustvarjanje in prav šport je oblika, pri kateri je dana možnost kreiranja vsakomur, predvsem v športnih igrah, pa tudi pri smučanju, plavanju in drugje. Namen Trima naj bi bil torej zaposlitev pomanjkljivosti, ki se pojavljajo zaradi parcialnih nalog pri delu, služi naj izboljšanju fizične pripravljenosti, sproščenosti in zabavi.

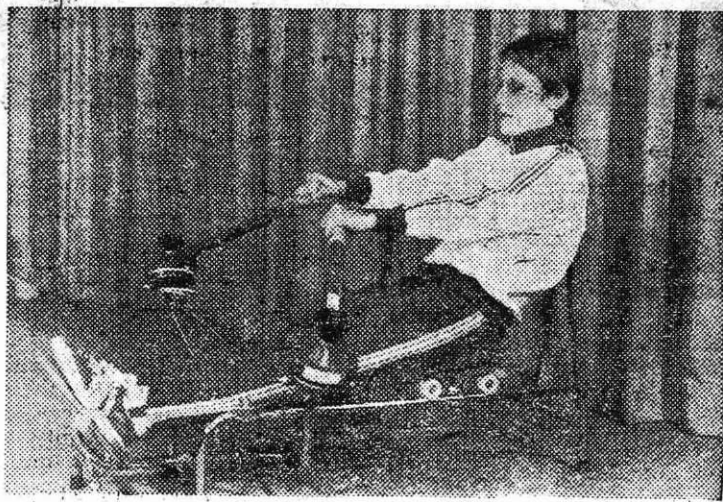
Kako naj se izvajajo razne aktivnosti? Možnosti je veliko, toda ne za vse. Zal je šport neke vrste luksuz. V bogatejših kapitalističnih državah se borijo proti revščini, pri nas se borimo proti socialni diferenciaciji. Ker se s športom pri nas ukvarja le 3-5% v glavnem premožnejšega prebivalstva, je težko optimistično upati na hiter napredek. Tako pa nakup športne opreme predstavlja zelo veliko breme za družinski proračun. Le malo je takih, ki si lahko privoščijo dobro smučarsko opremo, kar je spet en razlog več proti temu, da je alpsko smučanje nacionalni šport številka ena. Če že govorim o nacionalnem športu, potem je to lahko planinstvo. Poleg telesnih naporov ima planinstvo še poseben psihološki prizvok doživljanja gore. Fiziološko vrednost vzpenjanja in spuščanja je velika, obenem pa najpristopnejša in najcenejša. Poti in ciljev je neizčrpno število, zato je to najprimernejša oblika rekreacije. Ima športno vsebino, vzgojno, raziskovalno, etično, socialno itd. Človek, ki se veže na planinstvo, lahko to obliko rekreacije izvaja od rane mladosti do pozne starosti. Ker pa se več kot enkrat na teden ne da v gore, je primerno nadomestilo lahko Trim steza, o tem bom povedal nekaj več v nadaljevanju tega članka.

Oblike aktivnosti so različne, take kakršne najbolj ustrezajo določenemu posamezniku.

1. Individualna vadba: jutranja gimnastika, sprehodi peš, s kolesom, na smučeh, planinarjenje itd.

2. Druga oblika je udejstvovanje v okviru priložnostne družbe: družina, prijatelji, znanci. Aktivnosti so lahko vse športne igre pa tudi ostale panoge, na primer ribolov gobanje itd.

3. Tretja oblika so organizirani klubi. Na primer športni s tekmovalnim udejstvovanjem, potem klub turnih smučarjev, klub prijateljev plavanja ipd. Organizacija ali ne, to je v bistvu nepomembno. Važno je sodelovanje — aktivnost. V Angliji, ki ima najbogatejšo športno tradicijo, je veliko število najrazličnejših klubov. Običajno se



Veslaški simulator

Ljudje sorodne miselnosti občasno zbirajo in izvajajo neke vrste aktivnost.

Kje naj se izvajajo telesne aktivnosti? V prvi vrsti naj velja načelo: »telesne aktivnosti izvajaj v naravi!« Torej naravni objekti (smučanje, plavanje, planinstvo itd.), športni objekti (nogomet, košarka, namizni tenis itd.), in prirejeni objekti (trim steze, trim kabineti itd.).

TRIM STEZE

To temo naj bi začeli z znanim Ronsseaujevim geslom »Nazaj k naravi«. Če gledamo resnici v oči, vidimo, da pri nas v slovenskih pogojih to še posebej lahko naglasimo. Vsakdo ima naravo tako rekoč pred nosom pa vendar je redek tisti, ki čisto zahaja, pa naj si bo na sprehod, ali karkoli že. Prav v naših pogojih je možnosti na pretek.

V zadnjem času je opaziti vedno več člankov, ki opozarjajo na uničevanje narave, katere sestavni del pa je človek. Torej tudi uničevanje človeka. »Uničevanje človeka« pa so bolezni civilizacije, v prvi vrsti so to bolezni krvžilnega sistema, diabetes, nervoze, debelost. Glavni vzrok je premalo ali skoraj nič gibanja, osnesnažen zrak, hiter tempo življenja, itd. Proti temu se je pričel boj v različnih oblikah. In nekaj takih so tudi trim steze. To je v bistvu telovadnica v naravi. Večina steza je dolgih od 2-3 kilometre, ob kateri je tudi po 20 postaj z različnimi gibalnimi nalogami. Namen TRIM steze je, da omogoči ljudem vsake starosti in obeh spolov redno vadbo za ohranjanje zdravja. Predvsem gre za odrasle, za tiste, ki so glede zdravja v kritičnih letih, to je od 30. leta naprej. Sljub temu pa so TRIM steze namenjene prav vsem: šolski mladini, oddelkom predvojaške vzgoje, uslužbencem, delavcem itd.

TRIM steza omogoča predvsem hojo v naravi.

1. TRIM stezo lahko uporabljajo vsakdo, ob vsakem času in brezplačno.

2. Možnosti je dana velikemu številu istočasno.

3. Ni potrebno članstvo v društvih.

4. Taka vadba ni enostranska, ampak aktivira vse telo.

5. Poleg tega pa še najvažnejše, to je gibanje v gozdu v svežem zraku.

Program vadbe

Najprej naj bi bilo na vrsti ogrevanje. Na primer nekaj minut hoje od parkirnega prostora do startnega mesta. S tem pospešimo delo srca, itd.

Na začetku steze naj se izvaja gimnastične vaje, ki še vedno sodijo k ogrevanju. Sledi polna obremenitev, vaje za moč, vzdržljivost, itd. Nato sledi postopen padec intenzivnosti ali umirjanje.

Med postajami vadeči hodijo, ali tečejo, vzpenjajo se in spuščajo. Vse naloge naj bodo razločno prikazane in pojasnjene na tablah, kjer je navedeno tudi doziranje za različne kategorije vadečih.

TRIM steza običajno poteka v glavnem po gozdu. Start in cilj naj bi bila na istem mestu. Zaželjena je razgibalna konfiguracija terena, vsaka proga naj bi vsebovala neko karakteristično nalogo tistega področja. Primer — plezanje na Blejski stezi.

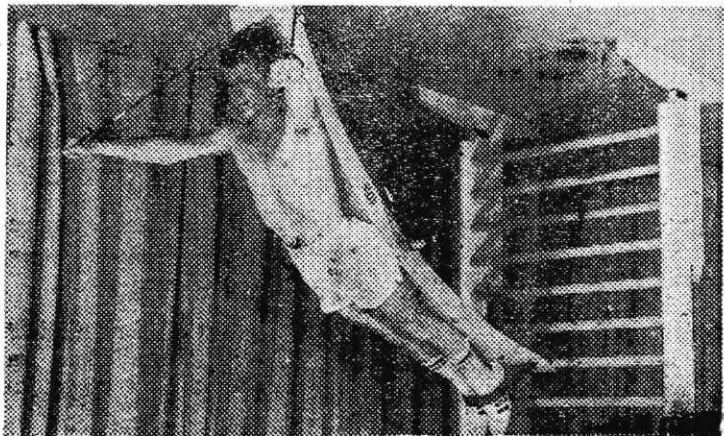
Od starta do prve postaje naj bo okoli 200-300 metrov. Naslednje postaje si sledijo v krajših presledkih, približno po 100 metrov. Sredi proge naj bi bile stopnice, 30-40, po njih pa večja razdalja zaradi umiritve po naporu na stopnicah. Od zadnje postaje do cilja naj bodo razdalje za hojo spet 200-300 metrov.

Oprema na stezi naj čim manj posega v naravo. Čim manj zemeljskih del. Orodje pa naj bo prirejeno tako, da lahko na njem dela kar najširši krog obiskovalcev.

TRIM kabineti

Posebno obliko vadbe pa predstavljajo trim kabineti. Vedno več ljudi ima doma naprave na katerih lahko krepijo svoje mišice, pridobivajo na vzdržljivosti, ali delajo vaje za boljšo gibljivost. Novosti je priskuhnila tudi tovarna športnega orodja ELAN iz Begunj, ki je pričela izdelovati naprave za ta namen, kjer vsakdo lahko dobi tudi podrobne informacije. Naj za zanimivost naštejemo nekaj orodij: prožne palice, obtežilne vreče, mostnice, naprave za veslanje, naprava za tek na mestu, smučarski simulator, ročke in tako dalje.

prof. Janez Smitek



Mostnica — za najrazličnejšo vadbo